

**UCHWAŁA Nr /XIX/2020
RADY POWIATU w RADOMIU
z dnia 19 czerwca 2020r.**

w sprawie udzielenia wotum zaufania Zarządowi Powiatu Radomskiego

Na podstawie art. 12 pkt 6a i art. 30a ust. 1, 2, 4 i 9 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku ustawy o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U z 2020r., poz. 920) uchwala się, co następuje:

§ 1

Po rozpatrzeniu raportu o stanie Powiatu Radomskiego za rok 2019, oraz przeprowadzeniu debaty nad tym raportem, udziela się Zarządowi Powiatu Radomskiego wotum zaufania.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Wnioskodawca:
Przewodniczący Rady**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 12 pkt 6a i art. 30a ust. 1,2,4 i 9 ustawy o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U z 2020r., poz. 920) zarząd powiatu co roku, do dnia 31 maja, przedstawia radzie powiatu raport o stanie powiatu. Raport obejmuje podsumowanie działalności zarządu powiatu w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady powiatu i budżetu obywatelskiego. Nad przedstawionym raportem przeprowadza się debatę. Po zakończeniu debaty rada powiatu przeprowadza głosowanie nad udzieleniem zarządowi powiatu wotum zaufania.

Zarząd Powiatu Radomskiego, realizując ustawowy obowiązek, przedstawił Radzie Powiatu „Raport o stanie powiatu radomskiego w 2019 r.”

Załącznik do
Uchwały Nr /2020
Zarządu Powiatu Radomskiego
z dnia 27 maja 2020 r.

ZARZĄD POWIATU RADOMSKIEGO

RAPORT O STANIE POWIATU RADOMSKIEGO W 2019 ROKU

RADOM, maj 2020 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	6
CZĘŚĆ I: POWIAT RADOMSKI CHRAKTERYSTYKA OGÓLNA	8
1.1. Pojęcia podstawowe	8
1.2. Organizacja powiatu radomskiego	10
1.3. Powiat radomski – informacje ogólne	14
1.3.1. Położenie, obszar, ludność, gospodarka	14
1.3.2. Finanse powiatu.....	15
1.4. Majątek powiatu	17
CZĘŚĆ 2: REALIZACJA POWIATOWYCH STARTEGII, PLANÓW I PROGRAMÓW ROZWOJU ORAZ UCHWAŁ RADY POWIATU W RADOMIU	19
2.1. Polityka zrównoważonego rozwoju Powiatu Radomskiego	19

2.2. Przebieg wdrażania powiatowych strategii, programów i planów rozwoju	21
2.2.1. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2020 r.	21
2.2.2. Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019-2024	23
2.2.3. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020	24
2.2.4. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2024 Cele strategiczne to:.....	26
2.2.5. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomskim na lata 2016-2020	28
2.2.7. Powiatowy Program Ochrony Zabytków na lata 2016-2019	31
2.2.8. Program Współpracy Powiatu Radomskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na 2019 rok	32
2.2.9. Program Ochrony Środowiska Powiatu Radomskiego na lata 2018-2021 (z perspektywą do roku 2025)	34
2.2.10. Plan zrównoważanego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla powiatu radomskiego	35
2.3. Realizacja uchwał Rady Powiatu w Radomiu	37
CZĘŚĆ 3: CHARAKTERYSTYKA I ANALIZA GŁÓWNYCH WSKAŹNIKÓW ROZWOJOWYCH POWIATU RADOMSKIEGO	46
3.1. Ład społeczny	47
3.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu	47
3.1.2. Edukacja	51
3.1.3. Ochrona zdrowia	57
3.1.4. Pomoc społeczna	59
3.1.5. Bezpieczeństwo publiczne.....	60
3.1.6. Kultura, kultura fizyczna, sport i turystyka	62
3.2. Ład gospodarczy.....	66
3.2.1. Stan gospodarki	66
3.2.2. Infrastruktura drogowa	69
3.3. Ład środowiskowy.....	70
3.3.1. Ochrona środowiska, leśnictwo.....	70
3.4. Ład instytucjonalny	72
3.4.1. Finanse powiatu – analiza strukturalno-porównawcza.....	72
3.4.2. Administracja samorządowa	75
3.4.3. Organizacje pozarządowe, partycypacja społeczna.....	83
ZAKOŃCZENIE.....	83
Bibliografia.....	89

WPROWADZENIE

Raporty o stanie powiatów (także gmin, województw) to instytucja wciąż stosunkowo nowa, od dwóch lat posiadająca status normy ustawowej. Obowiązek opracowywania i publikowania tych dokumentów – przypomnijmy - wprowadzony został na mocy nowelizacji ustaw samorządowych, które weszły w życie w styczniu 2018 r. Zgodnie z brzmieniem

art. 30a ust. 2 ustawy o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U.2019 poz. 511, 1571) „*raport obejmuje podsumowanie działalności zarządu powiatu w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady powiatu i budżetu obywatelskiego*”. Dokument ten zarząd zobligowany jest przedstawiać radzie powiatu co roku do dnia 31 maja (art. 30a ust. 1 u.s.p.). Rada natomiast rozpatruje raport podczas sesji, na której podejmowana jest uchwała w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium zarządowi (art. 30a ust 4 u.s.p.).

Ważnym instrumentem pogłębiania społecznej partycypacji i zaangażowania w sprawę samorządu, obok prezentacji samego raportu, jest publiczna debata nad sporządzonym dokumentem, którą przeprowadza się obligatoryjnie (art. 30a ust. 4 u.s.p.). Mogą w niej wziąć udział nie tylko radni; prawo do wyrażenia opinii mają również mieszkańcy powiatu reprezentujący różne organizacje i środowiska, o ile wcześniej we właściwym trybie zgłoszą chęć uczestnictwa w dyskusji. Raport dedykowany jest więc bardzo szerokiemu gronu odbiorców, daleko liczniejszemu niż gremium konstytuujące organ stanowiący (uchwałodawczy) powiatowej JST.

W świetle powyższych regulacji ustawowych, a w szczególności dyspozycji art. 30a ust. 2 u.s.p., nietrudno skonstatować, że *Raport o stanie Powiatu Radomskiego w 2019 r.* to **drugi** w dwudziestoletniej historii samorządu dokument o takim właśnie kształcie i zawartości treściowej. Pierwszy przygotowany został i opublikowany dokładnie przed rokiem. Wychodząc naprzeciw duchowi i literze ustawy, również niniejsze opracowanie prezentuje

w sposób całościowy, zwarty, spójny oraz analitycznie pogłębiony podsumowanie działalności zarządu w tym przypadku w roku 2019.

Ustawa nie określa szczegółowych wymogów zawartości raportu. Dyspozycja art. 30a ust. 2 u.s.p. wyznacza jedynie ogólne jej ramy. Organom wykonawczym samorządów pozostawiono więc szeroki margines swobody w kwestii selekcji i formy prezentowania informacji. Niniejszy *Raport...*, w tym jego struktura, dobór treści, sposób analizy danych oraz interpretacja wyników, stanowi zatem w istocie autorski dokument Zarządu Powiatu Radomskiego. Warstwie merytorycznej opracowania starano się nadać przede wszystkim walor wszechstronności, transparentności, obiektywizmu, rzetelności, a także atrybut informacyjno-poznawczy (w kontekście prezentacji szerokiej panoramy zagadnień), zaś na poziomie formalnym – przymiot spójności, klarowności oraz przystępności wywodu.

Wobec bardzo szerokiego zakresu różnorodnych zagadnień, do których odnosi się niniejszy *Raport...*, wymóg uczynienia go przejrzystym i uporządkowanym nabiera szczególnego znaczenia. W tym celu za punkt odniesienia i wspólny mianownik dla sposobu przedstawiania większości informacji, danych i wskaźników przyjęto podział według komponentów polityki zrównoważonego rozwoju lokalnego, czyli w świetle łądów: społecznego, gospodarczego, ekologicznego oraz instytucjonalnego. Założeniu temu podporządkowano wywód zawarty zwłaszcza w drugiej i trzeciej części niniejszego dokumentu. By wyrazistość przekazu dodatkowo wzmocnić, dane prezentowane są w formie tabel, dzięki czemu wskaźniki stają się bardziej czytelne niż w opisowych omówieniach. Tych ostatnich, rzecz jasna, nie sposób zupełnie pominąć. Służą jako krótkie streszczenie najważniejszych faktów wynikających z często obszernych zestawień.

Na całościowy natomiast układ tegoż *Raportu...*, podobnie jak przed rokiem, składają się:

- **część 1** - zawierająca informacje ogólne w postaci podstawowych danych o powiecie radomskim jako jednostce terytorialno-samorządowej, czyli m.in. o jego położeniu, obszarze ludności, gospodarce, strukturze organizacyjnej, finansach, stanie powiatowego mienia;
- **część 2** - obejmująca informacje o strategiach, programach i planach wdrażanych w 2019 r. przez Powiat Radomski, a także o realizacji przez zarząd uchwał rady. W tym kontekście rysuje się również obraz współpracy powiatu z innymi środowiskami, społecznościami samorządowymi czy organizacjami pozarządowymi;
- **część 3** - analityczna, prezentująca informacje oraz wskaźniki statystyczne (szczegółowe), obrazujące sytuację w tych obszarach życia publicznego, na które, zgodnie z ustawą, samorząd powiatowy, a w szczególności zarząd powiatu, ma wpływ. Są to m.in.: edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, wsparcie osób niepełnosprawnych, utrzymanie dróg publicznych, komunikacja i transport zbiorowy, ład architektoniczno-budowlany, przeciwdziałanie bezrobociu, ochrona środowiska naturalnego, porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli, kultura, sport i rekreacja;
- **zakończenie**, w którym w oparciu o szczegółowe analizy i wnioski interpretujące dane zawarte w tabelach i wykresach prezentowanych w poprzednich częściach *Raportu...*, sformułowano konkluzje horyzontalne. Identyfikują one powiatowe obszary

strategicznej interwencji, flagowe przedsięwzięcia inwestycyjne oraz kierunki działań, które zarząd powiatu przyjął za wyznaczniki polityki rozwojowej na najbliższe lata.

W *Raporcie...* brakuje odniesień do wskazanego w ustawie budżetu obywatelskiego. W powiecie radomskim formuła ta, wdrażana przez samorządy fakultatywnie, dotychczas nie była praktykowana.

Treść *Raportu...*, struktura zawartości, selekcja wskaźników oraz metoda ich analizy to efekt, jak już wspomniano, autorskiego podejścia i kierunkowych wyborów dokonanych przez zarząd powiatu. Przygotowanie dokumentu w przedkładanym kształcie nie byłoby jednak możliwe, gdyby nie cenne sugestie oraz wskazówki metodologiczne, których dostarcza literatura przedmiotu. Układ niniejszego *Raportu...* oraz jego treściowa zawartość stanowi

w dużej mierze odzwierciedlenie rekomendacji przedstawionych w opracowaniu Związku Miast Polskich¹. Dedykowane jest ono wprawdzie gminom, ale dostosowania proponowanych zaleceń do specyfiki funkcjonowania powiatu można było dokonać bez trudu. Bardzo pomocną okazała się również podręcznikowa publikacja Fundacji im. Stefana Batorego². Wskazówki

w niej zawarte były przede wszystkim cenną inspiracją do przyjęcia w *Raporcie...* określonych założeń metodologicznych.

Uwzględniając te rekomendacje, opracowanie niniejszego dokumentu oparto m.in. na następujących przesłankach³:

- po pierwsze, niezawężanie prezentacji mierników wyłącznie do roku 2019; jeśli tylko było to możliwe, dokonywano zestawień wieloletnich lub porównań przynajmniej do roku 2018, co umożliwia ewaluację danych (np. w kategoriach: postęp-regres) oraz obserwację trendów (dynamiki zmian) występujących w danej dziedzinie;
- po drugie, odnoszenie wskaźników – w miarę dostępu do zasobu analogicznych danych statystycznych – do średniej wojewódzkiej czy krajowej bądź też sytuacji innych powiatów, porównywalnych z radomskim pod względem liczby ludności lub obszaru;
- po trzecie, zestawianie nie tylko samych liczb i wskaźników, ale także interpretacja (omówienia) prezentowanych danych;
- po czwarte, eksponowanie tych mierników, które informują o efektach działania władz samorządowych wpływających na jakość życia mieszkańców, tzn. pokazują postęp lub regres w procesie zaspokajania społecznych potrzeb.

Źródłem informacji zawartych w niniejszym *Raporcie...* są przede wszystkim dane własne, zagregowane i przekazywane przez poszczególne wydziały Starostwa Powiatowego w Radomiu, jednostki organizacyjne powiatu oraz powiatowe służby, inspekcje i straże. Przy dokonywaniu analiz porównawczych oraz prezentacji szerszego kontekstu danego zagadnienia niezwykle pomocne były także w szczególności informacje Głównego Urzędu Statystycznego.

Statystyki własne dotyczą najczęściej całego roku 2019. W przypadku danych publikowanych przez inne instytucje, w tym GUS, wskaźniki na koniec roku ubiegłego w czasie, gdy opracowywano *Raport...*, niejednokrotnie nie były jeszcze dostępne.

¹ *Raport o stanie gminy - założenia* (opracowanie Związku Miast Polskich), <http://www.zmp.poznan.pl>.

² Dawid Sześciło, *Raport o stanie samorządu terytorialnego*, Fundacja im. Stefana Batorego (Forum Idei), <http://www.batory.org.pl>.

³ Zob.: ibidem, s. 1-2.

W tej sytuacji z konieczności posiłkowano się danymi z okresów nieco wcześniejszych, na ogół według stanu na 31 grudnia 2018 r.

CZEŚĆ 1: POWIAT RADOMSKI – CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA

1.1. Pojęcia podstawowe

Wyjaśnienie znaczeń podstawowych pojęć, które powinno ułatwić lekturę niniejszego *Raportu...*, zawiera poniższe zestawienie (w kolejności od terminów bardziej ogólnych do szczegółowych):

Tabela 1. Słownik pojęć

Termin	Wyjaśnienie
Powiat	Lokalna wspólnota samorządowa oraz odpowiednie terytorium ⁴
Samorządność terytorialna	Prawo i zdolność społeczności lokalnych, w granicach określonych prawem, do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią spraw publicznych, na ich własną odpowiedzialność i w interesie ich mieszkańców ⁵ .
Samorząd	System służący reprezentowaniu wspólnotowych interesów mieszkańców i rozwiązywaniu ich własnych spraw. Samorząd, w tym powiatowy, obejmuje zatem: ▪ wspólnotę zainteresowanych obywateli; ▪ władze, które ci obywatele wybierają w celu rozwiązywania wspólnych spraw; ▪ majątek należący do wspólnoty; ▪ urzędy; ▪ wielorakie narzędzia, w tym instrumenty prawne, służące realizacji wspólnych celów⁶.

⁴ Art. 1 ust. 2 ustawy o samorządzie powiatowym (Dz.U.2019 poz. 511 t.j.).

⁵ *Europejska Karta Samorządu Terytorialnego*, sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r., art. 3 ust 1, Dz.U. 1994 nr 124 poz. 607.

⁶ Zob.: J. Reguński, *Samorząd terytorialny*, [w:] *ABC samorządu terytorialnego. Poradnik nie tylko dla radnych*, (red.) B. Imiołczyk, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, http://www.frdl.org.pl/pliki/frdl/document/publikacjeFRDL/Poradnik%20dla%20radnych_ABC_samorządu.pdf, s. 9.

Termin	Wyjaśnienie
Samodzielność samorządu	Najważniejszymi atrybutami samodzielności samorządów są w szczególności: ▪ osobowość prawna, ▪ prawo własności i niezależne dysponowanie własnym majątkiem, ▪ prawo uchwalania własnego budżetu i dysponowania swymi środkami finansowymi, a także zaciągania pożyczek, kredytów, emisji obligacji itp., zgodnie z ustawą o finansach publicznych, ▪ własna administracja, ▪ prawo do ustalania sposobu realizacji zadań wynikających przede wszystkim z właściwej ustawy samorządowej, ▪ prawo do ustalania organizacji urzędu i innych własnych jednostek⁷.
Subsydiarność (pomocniczość)	Model polskiego samorządu oparty jest na trójstopniowym podziale struktur terytorialno-administracyjnych: gminy – powiaty – województwa. Zadania powiatu nie mogą jednak naruszać ani pokrywać się z zadaniami gmin, w tym tych, które leżą w graniach danego powiatu. W kontekście zadań wykonywanych przez gminy mają charakter uzupełniający i pomocniczy. O jakimkolwiek podporządkowaniu wójta staroście nie może być mowy. Zasada pomocniczości odrzuca więc klasyczny układ hierarchiczny. Neguje bowiem zależność opartą na podporządkowaniu jednostki „niższej”, np. gminy, podmiotowi „wyższemu”, np. powiatowi czy województwu, co zrozumiałe, skoro ten „wyższy” ma być tylko pomocniczy (subsydiarny) wobec tej „niższej” ⁸ .
Rada powiatu	Organ władzy stanowiącej powiatu, powołany do tworzenia aktów prawa miejscowego (uchwał), obowiązujących na obszarze powiatu.
Zarząd powiatu	Organ władzy wykonawczej powiatu, powołany do wykonywania uchwał rady powiatu i zadań powiatu.
Jednostka organizacyjna powiatu	Struktura urzędowo-administracyjna utworzona przez radę, która pomaga zarządowi wykonywać zadania powiatu.
Starosta	Wybierany przez radę powiatu. Kieruje powiatem, reprezentuje go na zewnątrz, jest przewodniczącym zarządu powiatu oraz zwierzchnikiem pracowników starostwa, w tym sekretarza powiatu i skarbnika powiatu, a także kierowników jednostek organizacyjnych powiatu, powiatowych służb, inspekcji i straży.
Starostwo powiatowe	Jednostka pomocnicza powiatu (aparatus pomocniczy) stanowi wyłącznie strukturę pracowniczą. Celem funkcjonowania tego urzędu jest wykonywanie poleceń zarządu, jego przewodniczącego oraz uchwał rady. Służy ponadto obsłudze organów powiatu. Starostwo nie posiada statusu jednostki organizacyjnej, nie ma też osobowości prawnej.

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. Organizacja powiatu radomskiego

Ustrój wewnętrzny powiatu radomskiego, w tym strukturę organizacyjną oraz tryb pracy jego organów: stanowiącego (rady) oraz wykonawczego (zarządu) określa Statut Powiatu Radomskiego. Zgodnie z zapisami § 1-2 tego dokumentu, powiat radomski stanowi lokalną wspólnotę samorządową osób zamieszkałych na jego terytorium, które obejmuje:

- 1) miasto Pionki;
- 2) miasta i gminy: Iłża, Skaryszew;
- 3) gminy: Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia Letnisko, Kowala, Pionki, Przytyk, Wierzbica, Wolanów, Zakrzew.

Organem wykonawczym powiatu radomskiego jest 5-osobowy zarząd, w którego skład wchodzi: przewodniczący – starosta, a także wicestarosta i trzech pozostałych członków. Od listopada 2018 r. (szósta kadencja władz samorządu) funkcję starosty radomskiego pełni Waldemar Trelka, wicestarosty – Roman Frąk, zaś pozostałymi członkami zarządu

⁷ Ibidem, s. 10.

⁸ Ibidem, s. 11.

są: Zbigniew Dziubasik, Krzysztof Kozera i Zdzisław Mroczkowski. W pracach zarządu, z głosem doradczym, uczestniczą także: sekretarz powiatu – Rafał Czajkowski oraz skarbnik powiatu – Joanna Wotrorska.

Do zadań zarządu, w myśl § 84 ust. 3 Statutu Powiatu Radomskiego⁹, należy w szczególności:

Tabela 2. Wyszczególnienie zadań zarządu powiatu

Zadania zarządu powiatu
• przygotowanie projektów uchwał rady, • określenie sposobu wykonywania uchwał rady, • realizacja uchwał podjętych przez radę, • gospodarowanie mieniem powiatu, • sporządzanie projektu uchwały budżetowej i jej zmian, projektu uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej i jej zmiany oraz sprawozdania rocznego z wykonania budżetu powiatu i przekazywanie go, wraz z informacją o stanie mienia, do Regionalnej Izby Obrachunkowej, • sporządzanie i przedstawianie radzie co roku do 31 maja raportu o stanie powiatu, • wykonanie budżetu powiatu, • zatrudnianie i zwalnianie kierowników powiatowych jednostek organizacyjnych, • udzielenie przewodniczącemu zarządu upoważnień do składania jednoosobowo oświadczeń woli związanych z prowadzeniem bieżącej działalności powiatu, • prawidłowe prowadzenie gospodarki finansowej powiatu.
Zadania zarządu powiatu (cd.)
• zaciąganie zobowiązań do wysokości ustalonej przez radę, • przedkładanie radzie sprawozdań z działalności finansowej powiatu, • zaciąganie pożyczek i kredytów krótkoterminowych do maksymalnej wysokości ustalonej przez radę, • emitowanie papierów wartościowych na podstawie upoważnienia udzielanego przez radę, • przedkładanie wniosków o zwołanie sesji rady, • udzielanie informacji radnym powiatu o założeniach projektu budżetu, kierunkach polityki społecznej gospodarczej oraz o wykorzystaniu środków budżetowych, • wnoszenie i zbywanie udziałów i akcji według zasad określonych przez radę, • zawarcie umowy o bankowej obsłudze budżetu z bankiem, • wydawanie decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należących do właściwości powiatu na podstawie przepisów szczególnych, • opracowywanie programów rozwoju w trybie określonym w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, • uchwalanie regulaminu organizacyjnego starostwa powiatowego.

Źródło: Statut Powiatu Radomskiego.

Swoje zadania zarząd wykonuje przy pomocy powiatowej administracji zespolonej. Istotą zespolenia jest skupienie pod jednym zwierzchnictwem całego aparatu administracyjnego i pomocniczego. Zwierzchnictwo nad administracją zespoloną sprawuje starosta. W powiecie radomskim składają się na nią:

- Starostwo Powiatowe w Radomiu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu, będący jednostką organizacyjną powiatu radomskiego,

⁹ Statut Powiatu Radomskiego, załącznik nr 1 do uchwały nr 88/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r., <https://www.spradom.finn.pl/res/serwisy/pliki/21543030?version=1.0>.

- jednostki organizacyjne stanowiące aparat pomocniczy kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Najważniejszym komponentem administracji zespolonej w powiecie jest starostwo. Jako jednostka pomocnicza powiatu (aparat pomocniczy) stanowi wyłącznie strukturę pracowniczą. Celem funkcjonowania tego urzędu jest wykonywanie poleceń zarządu, jego przewodniczącego oraz uchwał rady. Służy ponadto obsłudze organów powiatu. Starostwo nie posiada statusu jednostki organizacyjnej, nie ma też odrębnego bytu prawnego. Finansowane jest w formie jednostki budżetowej. Wspólnie z jednostkami organizacyjnymi powiatu wspiera zarząd powiatu w wykonywaniu jego zadań. Kierownikiem starostwa powiatowego

oraz zwierzchnikiem służbowym jego pracowników, w tym wicestarosty, sekretarza powiatu i skarbnika powiatu, jest starosta¹⁰.

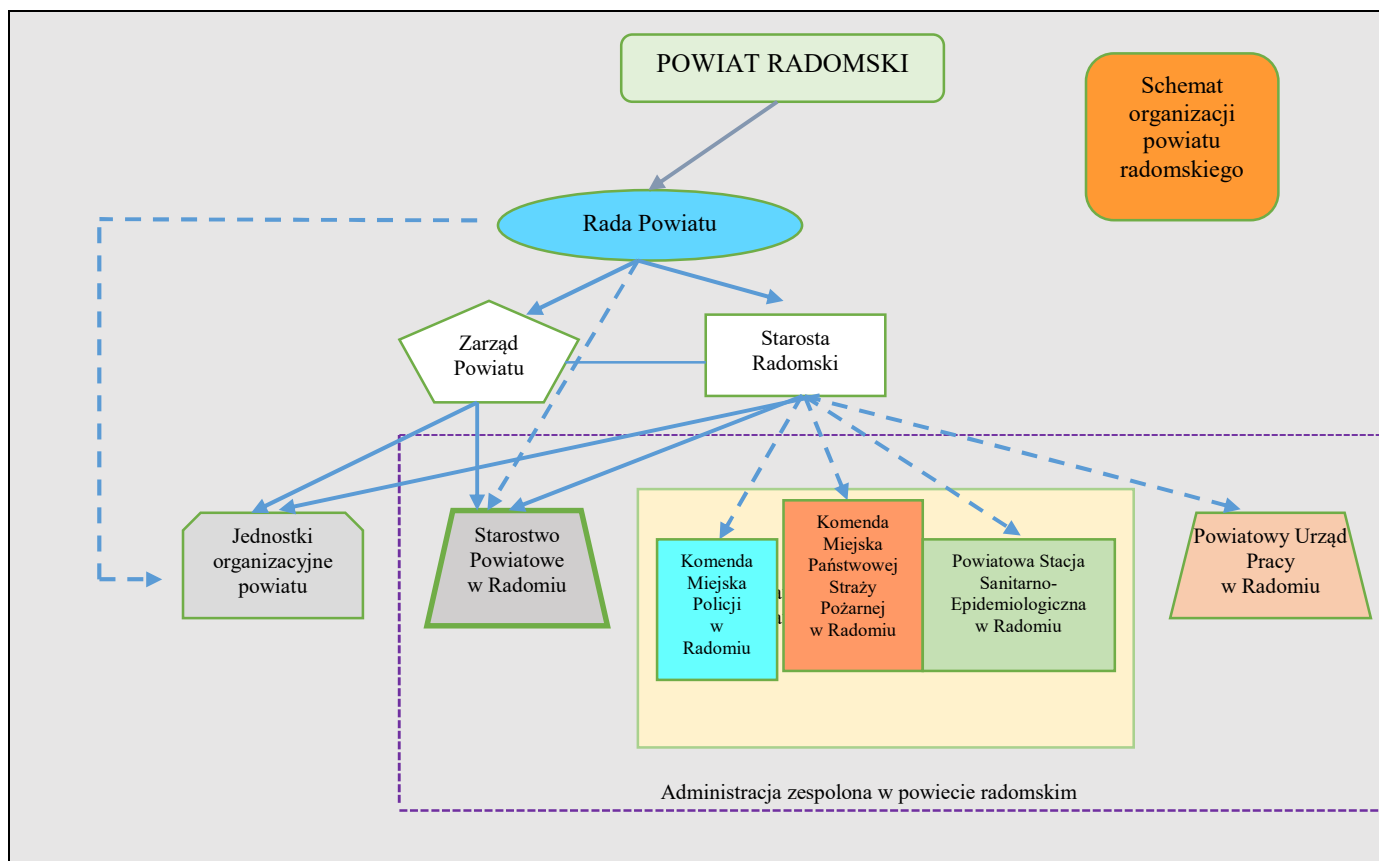
Powiatowy Urząd Pracy realizuje zadania powiatu radomskiego w zakresie polityki rynku pracy. Nie posiada osobowości prawnej, a finansowany jest, podobnie jak starostwo, w formie jednostki budżetowej. Zwierzchnictwo nad PUP sprawuje starosta. Wojewoda natomiast pełni nadzór w zakresie realizacji założeń polityki rynku pracy.

Powiatowe służby, inspekcje i straże w powiecie radomskim tworzą: Komenda Miejska Policji w Radomiu, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Radomiu oraz Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Radomiu. Funkcjonują one również jako jednostki organizacyjne, ale nie powiatu, lecz na podstawie odrębnych ustaw, i stanowią aparat pomocniczy kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży, w tym przypadku komendantów miejskich: Policji i Państwowej Straży Pożarnej oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego. Są to organy administracji rządowej pozostające pod zwierzchnictwem starosty. Szczegółowy zakres zwierzchnictwa regulują ustawy dotyczące poszczególnych służb, inspekcji i straży. Zwierzchnictwo to nie wynika jednak z podległości służbowej kierowników służb, inspekcji i straży staroście, lecz z realizacji zadań starosty z ich pomocą.

Poniżej schemat organizacji powiatu radomskiego:

Wykres 1. Schemat organizacyjny powiatu radomskiego

¹⁰ *Encyklopedia Zarządzania*, https://mfiles.pl/pl/index.php/Starostwo_powiatowe

Źródło: Opracowanie własne.

Jednostki organizacyjne powiatu radomskiego, wspierające zarząd w wykonywaniu zadań powiatu, według stanu na 31 grudnia 2019 r. to:

Tabela 3. Wykaz jednostek organizacyjnych powiatu radomskiego wg stanu na 31 grudnia 2019 r.

Lp.	Jednostka organizacyjna powiatu radomskiego
1.	Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu
2.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu
3.	Dom Pomocy Społecznej w Jedlance
4.	Dom Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach
5.	Dom Pomocy Społecznej w Wierzbicy
6.	Środowiskowy Dom Samopomocy w Jedlance
7.	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Szpital w Iłży
8.	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach
9.	Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Iłży
10.	Liceum Ogólnokształcące im. Marii Dąbrowskiej w Pionkach
11.	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego im. Bohaterów Ziemi Łżeckiej w Chwałowicach
12.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Iłży
13.	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego im. Marii Curie-Skłodowskiej w Pionkach
14.	Zespół Szkół im. J. Śniadeckiego w Pionkach
15.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczych w Wierzbicy
16.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Iłży
17.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pionkach
18.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Radomiu
19.	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu
20.	Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności*

*Z dniem 31 grudnia 2019 r. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, który dotychczas działał jako samodzielna jednostka budżetowa, uległ likwidacji. Od 1 stycznia 2020 r. funkcjonuje w formie wyodrębnionej komórki organizacyjnej Starostwa Powiatowego w Radomiu.

Źródło: Statut Powiatu Radomskiego - załącznik nr 1 do uchwały nr 88/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r.

W porównaniu do 2018 r. liczba jednostek organizacyjnych powiatu według stanu na 31 grudnia 2019 r. zmniejszyła się z 21 do 20. Międzypowiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Radomiu z/s w Iłży, który do 31 sierpnia 2019 r. - na podstawie przepisów ustawy *Prawo oświatowe* - nie uzyskał akredytacji, z dniem 1 września 2019 r. uległ likwidacji z mocy prawa.

1.3. Powiat radomski – informacje ogólne

1.3.1. Położenie, obszar, ludność, gospodarka

Podstawowe informacje dotyczące położenia, obszaru, ludności oraz gospodarki powiatu radomskiego zawiera poniższe zestawienie:

Tabela 4. Powiat radomski - położenie, obszar, ludność, gospodarka

Powiat radomski	
Położenie:	południowa część woj. mazowieckiego. Graniczy z siedmioma powiatami: szydłowieckim, przysuskim, białobrzeskim, kozienickim, zwoleńskim, lipskim oraz starachowickim (woj. świętokrzyskie). Usytuowany na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych. Przecinające teren powiatu drogi krajowe nr: 7, 9 i 12 mają charakter tranzytowy. Dzięki nim powiat bezpośrednio włączony jest w „krwiobieg” komunikacyjny na poziomie ogólnopolskim, a nawet międzynarodowym.
Obszar:	1 530 km ² . pod względem obszaru zajmuje 4. miejsce na Mazowszu, większymi terytorialnie jednostkami są tylko powiaty: ostrołęcki, płocki i siedlecki.
Ludność:	152.291 mieszkańców, w tym: 76.440 kobiet. 75.851 mężczyzn*; największym ośrodkiem jest miasto Pionki – 18.427 mieszkańców; miasto i gmina Iłża oraz Skaryszew: odpowiednio 14.743 i 14.724 mieszkańców. Wśród gmin wiejskich największą pod względem liczby ludności jest Jedlińsk (14 507 os.), a najmniejszą Jastrzębia (7 000 os.)**.
Inne JST na terenie powiatu:	13 jednostek samorządu terytorialnego (gmin): miasto Pionki, miasto i gmina Iłża oraz Skaryszew, gminy: Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia Letnisko, Kowala, Pionki, Przytyk, Wierzbica, Wolanów, Zakrzew.
Gospodarka:	ma charakter rolniczy - 54,3% pracujących; w przemyśle – 18,8%***. Ok. 16 000 gospodarstw rolnych. Dominują uprawy zbóż oraz warzyw, głównie ziemniaków i papryki. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON****: ogółem – 11.565, z tego: w sektorze prywatnym – 11 245; osoby prawne i jedn. organizac. niemające osobowości prawnej – 1.926, w tym: spółki cywilne – 508, spółki handlowe – 434, w tym z udziałem kapitału zagran. – 44; osoby fiz. prowadz. działalność gospod. – 9.639. Wiodące branże: handel, usługi, przetwórstwo rolno-spożywcze, przemysł metalowy, chemiczny, drzewny, spożywczy.

* Źródło: GUS wg stanu na 31 grudnia 2019 r.

** Źródło: GUS wg stanu na 31 grudnia 2018 r. (dla gmin).

*** Źródło: GUS wg stanu na 31 grudnia 2016 r.

**** Źródło: GUS wg stanu na 31 grudnia 2018 r.

Poniżej mapa powiatu radomskiego z granicami gmin:

1.3.2. Finanse powiatu¹¹

a) budżet powiatu

Informacje o finansach powiatu według stanu na koniec 2019 r. prezentują następujące podstawowe wskaźniki ujęte w poniższym zestawieniu:

Tabela 5. Budżet powiatu - plan i wykonanie w 2019 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość wskaźnika	Uwagi
Plan (w zł)			
1.	Dochody ogółem budżetu	166.865.224,38	Plan w budżecie przyjętym w grudniu 2018
2.	Wydatki ogółem budżetu	177.890.383,73	j.w.
3.	Deficyt budżetowy	-11.025.159,35	j.w.
4.	Dochody ogółem budżetu	180.414.880,66	Plan po zmianach na skutek działań zarządu w ciągu 2019 r.
5.	Wydatki ogółem budżetu	195.087.337,25	j.w.
6.	Wydatki bieżące w wydatkach ogółem	121.530.424,81	j.w.
7.	Wydatki majątkowe w wydatkach ogółem	73.556.912,44	j.w.
8.	Deficyt budżetowy	-14.672.456,59	Plan po zmianach na skutek działań zarządu w ciągu 2019 r.
9.	Kredyty	5.000.000,00	-
Wykonanie na 31 grudnia 2019 r.(w zł / %)			
10.	Dochody ogółem budżetu	189.508.017,97	• 114% planowanych w budżecie przyjętym w grudniu 2018 r.; • 105% planowanych na koniec grudnia 2019 r.
11.	Dochody własne budżetu	50.363.285,56	• 115% planowanych w budżecie przyjętym w grudniu 2018 r.; • 110 % planowanych na koniec grudnia 2019 r.

¹¹ Szczegółowe informacje o stanie finansów powiatu zawiera: *Sprawozdanie roczne z wykonania budżetu powiatu radomskiego za 2019 rok*, stanowiące załącznik do uchwały nr 265/2020 Zarządu Powiatu Radomskiego z dnia 24 marca 2020 r. w sprawie przedłożenia Radzie Powiatu oraz Regionalnej Izbie Obrachunkowej rocznego sprawozdania z wykonania budżetu powiatu radomskiego za 2019 rok, <https://www.spradom.finn.pl/rok2020> – przyp. red.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość wskaźnika	Uwagi
12.	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	26,6	-
13.	Dochody budżetu powiatu z tytułu udziału w podatku PIT i CIT	29.535.622,46	-
14.	Udział dochodów z podatku PIT i CIT w dochodach ogółem budżetu oraz w dochodach własnych	15,6	-
		58,7	
15.	Dochody majątkowe	39.525.135,27	-
16.	Dochody ze sprzedaży składników majątkowych	32.659,62	-
17.	Wydatki ogółem budżetu	177.705.175,80	99,9% planowanych w budżecie przyjętym w grudniu 2018 r.; 91,1% planowanych na koniec grudnia 2019 r.
18.	Wydatki bieżące w wydatkach ogółem	115.460.697,48	
19.	Wydatki majątkowe w wydatkach ogółem	62.244.478,32	-
20.	Udział wykonania wydatków bieżących w stosunku do planu	95,0	-
21.	Udział wykonania wydatków majątkowych w stosunku do planu	84,6	Relatywnie niższy poziom wykonania wydatków majątkowych w stosunku do planowanych to wynik głównie: - opóźnień w rozpoczęciu robót budowlanych ze względów formalno-proceduralnych; - niezrealizowania, najczęściej z przyczyn formalno-proceduralnych, planowanych inwestycji dot. modernizacji placówek ochrony zdrowia, w szczególności szpitali, działających w ramach SPZZOZ w Iłży i Pionkach.
22.	Nadwyżka budżetowa	11.802.842,17	Nadwyżka budżetowa: różnica wykonania dochodów i wydatków na koniec grudnia 2018 r.
23.	Kredyty	5.000.000,00	Wykonanie: 100% planu
24.	Nadwyżka budżetowa oraz nadwyżka środków pieniężnych na rachunku bieżącym – wynik budżetu na 31.12.2018 r.	35.270.548,99	Nadwyżka = (dochody + przychody) - (wydatki + rozchody).
25.	Wynik operacyjny	34.522.185,22	Nadwyżka operacyjna = dochody bieżące – wydatki bieżące
26.	Zadłużenie ogółem	18.325.000	9,7% dochodów ogółem - poziom bezpieczny
27.	Środki zewnętrzne pozyskane spoza budżetu powiatu*	39.004.197,05*	-

*Tu środki zewnętrzne, tzn.: środki unijne; środki samorządu województwa i pozostałych jednostek wliczanych do sektora finansów publicznych; dotacje oraz pomoc finansowa z gmin na zadania inwestycyjne i bieżące, które powiat pozyskał nie obligatoryjnie, np. w oparciu o dyspozycje i algorytmy ustawowe, lecz fakultatywnie, w wyniku własnej aktywności: składając wnioski o przyznanie (przekazanie) środków pomocowych, konkurując o nie z innymi podmiotami i skutecznie aplikując o finansowe wsparcie, np. w drodze konkursów – przyp. red.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Informacje o finansach powiatu, ujęte w formie analizy strukturalno-porównawczej, zamieszczone zostały w trzeciej części *Raportu...* (zob.: pkt 3.4.1.).

b) wieloletnia prognoza finansowa (WPF)

Zgodnie z bazowym wyznacznikiem, którym dla niniejszego *Raportu...* jest rok 2019, prezentowane w poniższej tabeli wskaźniki oparto na wybranych założeniach WPF wynikających z uchwały nr 172/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu przyjętej 20 grudnia 2019 r. W świetle tych prognoz kształt powiatowego budżetu rysuje się następująco (okres prognozowania wartości poszczególnych wskaźników wynika z ustawy o finansach publicznych):

Tabela 6. Założenia WPF wg stanu na 20 grudnia 2019 r.

Rok Wskaźnik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	(w zł)						
Dochody ogółem	151.551.333	150.890.557	154.667.822	158.539.519	162.508.008	166.775.749	170.945.143
Wydatki ogółem	155.899.293	145.305.277	149.649.422	154.229.559	161.448.048	165.275.749	169.445.143
Wydatki majątkowe	24.480.147	10.102.600	5.000.000	-	-	-	-
Wydatki na obsługę długu	458.125	535.000	371.875	231.250	112.500	75.000	37.500
Wynik budżetu	- 4.347.960	5.585.280	5.018.400	4.309.960	1.059.960	1.500.000	1.500.000
Przychody budżetu	10.272.960	939.720	606.600	440.040	440.040	-	-
Kredyty	9.000.000	0	0	-	-	-	-
Rozchody budżetu	5.925.000	6.525.000	5.625.000	4.750.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Kwota długu	21.400.000	14.875.000	9.250.000	4.500.000	3.000.000	1.500.000	0

Źródło: uchwała nr 172/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie zmiany uchwały nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej powiatu radomskiego, <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.

1.4. Majątek powiatu

Dane o zasobie mienia powiatu radomskiego oraz spadku/wzroście jego wartości inwentarzowej według stanu na 31 grudnia 2019 r. zawierają dwa poniższe zestawienia:

Tabela 7. Zasób mienia powiatu i jego wartość w 2019 r.

Dysponent mienia powiatu radomskiego	Starostwo Powiatowe w Radomiu	Jednos
--------------------------------------	-------------------------------	--------

Nieruchomości		I - y wraz z budynkami, budowlami i urządzeniami, siedziby Starostwa Powiatowego SPZZOZ- Szpitala w Ilży, SPZZOZ w Pionkach; - grunt - niezabudowany w Jedlance, gm. Jedlińsk, oraz Pionkach przy ulicy Marii Garszwo; - teren ➤ e 67 działek o pow. 13,9640 ha - łączni ❖ grunty pod drogami powiatowymi; - II ➤ e 5818 działek o powierzchni 396,9140 ha - łączni	- wraz z budynkami, budowlami i urządzeniami, siedziby Starostwa Powiatowego SPZZOZ- Szpitala w Ilży, SPZZOZ w Pionkach; ➤ Jedlance, i Krzyżanowicach; ➤ Chwałowicach i Pionkach, ➤ Szkół w Pionkach, ➤ Ilży, ➤ Pionkach i Ilży, ➤ Radomiu z/s w Ilży, ➤ Radomiu w Pionkach, ➤ Radomiu; ✓ działek 91,2115 ha
Wartość inwentarzowa mienia (w zł)	grunty stanowiące własność	199 884 774,28	
	grunty w wieczystym użytkowaniu	260.530,00	
	budowle, budynki i urządzenia stanowiące własność	34 945 651,92	
	nakłady na budowę i przebudowę dróg	-	
	Razem:	235 090 956,20	
Razem wartość inwentarzowa powiatu w 2019 r. (w zł):		572 069 356,75	

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Tabela 8. Wzrost/spadek wartości inwentarzowej mienia powiatu w 2019 r.

Wzrost/spadek wartości inwentarzowej mienia powiatu w 2019 r. (w zł)	Wzrost wartości na mocy decyzji własnościowych dot. gruntów zajmowanych pod rozbudowę dróg powiatowych - uwłaszczenia na łączną pow. 99,7190 ha (935 działek)	+ 38.890.410,00
	Wzrost wartości majątku powiatu na skutek: przeprowadzonych prac remontowych i modernizacyjnych obiektów i urządzeń będących w dyspozycji Starostwa oraz jedn. organizac. powiatu, w związku z budową i przebudową dróg powiatowych w tym nieodpłatnego kaskadowego przyjęcia odcinka byłej drogi wojewódzkiej nr 733 relacji Zakrzew – Wolanów - Karszówka na podstawie uchwały nr 126/19 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 10 września 2019 roku w sprawie pozbawienia kategorii dróg wojewódzkich niektórych dróg oraz odcinków położonych na terenie województwa mazowieckiego .	+ 65.409.892,63
	Zmniejszenie wartości majątku na skutek: 1. likwidacji urządzenia elektronicznego o nazwie „SWITCh Dlink Des” trwale związanego z obiektem budowlanym w budynku siedziby Starostwa przy ul. Mazowieckiego 7, zgodnie z uchwałą Zarządu Powiatu Radomskiego z dnia 18 czerwca 2019 roku .	- 2.363,73

	2. nieodpłatnego kaskadowego przekazania dróg powiatowych: nr 3335W relacji Ostrołęka – Potkana, nr 4008W relacji Chronów - Wawrzyszów, nr 3552W relacji Jasieniec Hżecki Górny – Maziarze – Jsieniec Hżecki Górny, nr 3535W relacji Trabllice – Sołyków do gmin powiatu radomskiego zgodnie z uchwałą nr 139/VIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 roku.	- 2.969.935,79
Wzrost per saldo wartości inwentarzowej mienia powiatu w 2019 r. (w zł)		101.328.003,11

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

CZEŚĆ 2: REALIZACJA POWIATOWYCH STARTEGII, PLANÓW I PROGRAMÓW ROZWOJU ORAZ UCHWAŁ RADY POWIATU W RADOMIU

2.1. Polityka zrównoważonego rozwoju powiatu radomskiego

Rozwój zrównoważony w wymiarze lokalnym (rozwój lokalny) to *prowadzenie działań na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki terytorialnej, z wykorzystaniem jej zasobów oraz uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i równocześnie przy ich udziale*¹². Według nieco innej definicji rozwój lokalny to *zharmonizowane i systematyczne działanie, prowadzone w społeczności lokalnej, z udziałem zainteresowanych, którego rezultaty służą zaspokajaniu potrzeb społecznych miejscowej ludności i przyczyniają się do ogólnego postępu*; przy czym pod pojęciem „lokalny” rozumie się przestrzeń historyczną, ekonomiczną, społeczną, ekologiczną, kulturową i symboliczną, posiadającą własną dynamikę¹³.

W powiecie radomskim planowy charakter rozwojowi lokalnemu nadaje polityka zrównoważonego rozwoju, którą określić można jako zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju powiatu, jego spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali lokalnej¹⁴. Filarami polityki zrównoważonego rozwoju są tzw. łądy: zintegrowany, będący wizją pozytywnego stanu docelowego zmian rozwojowych, łączący w harmonijny sposób łądy składowe, tzn.: społeczny, ekonomiczny, środowiskowy oraz instytucjonalny.

Formalny kształt polityki zrównoważonego rozwoju lokalnego tworzą strategie i programy. Opracowywanie ich, zgodnie z art. 32 ust. 2 pkt 2a ustawy o samorządzie powiatowym, należy do zadań zarządu powiatu. Wśród tych dokumentów planistycznych wyjątkowy status i pozycję posiada:

- ❖ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2020 r., przyjęta uchwałą nr 192/XIX/2008 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 19 maja 2008 r.

¹² A. Sztando, *Wdrażanie strategii rozwoju jednostki samorządu terytorialnego* [w:] *Dylematy rozwoju lokalnego i regionalnego na początku XXI wieku*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 101, Wrocław 2010, s. 189.

¹³ A. Łuczyszyn, *Nowe kierunki rozwoju lokalnego ze szczególnym uwzględnieniem peryferyjnych ośrodków w metropoliach*, CedeWu Sp. Z o.o., Warszawa 2013, s. 63.

¹⁴ Zob.: art. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity), Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, 2020.

Po pierwsze, egzemplifikując ład zintegrowany, jako jedyna ujmuje całokształt zagadnień rozwojowych, w dodatku z uwzględnieniem perspektywy 12 lat. Po drugie, dokument ten stanowi zasadniczy punkt odniesienia dla innych programów i planów, które muszą być z nią zgodne.

W 2019 r., oprócz strategii zrównoważonego rozwoju, Powiat Radomski wdrażał 9 innych programów, strategii oraz planów. Wykaz ich prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 9. Zestawienie i struktura (wg ładów polityki zrównoważonego rozwoju) powiatowych strategii oraz programów wdrażanych w 2019 r.

Ład polityki zrównoważonego rozwoju powiatu	Nazwa strategii / programu	Jednostka wdrażająca	Liczba strategii/programów
zintegrowany	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2020 r. przyjęta uchwałą nr 192/XIX/2008 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 19 maja 2008 r.	Powiat Radomski	1
społeczny	Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019-2024 przyjęty uchwałą nr 37/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR)	6
	Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 przyjęty uchwałą nr 269/XXX/2017 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 grudnia 2017 r.	PCPR	
	Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2024 przyjęta uchwałą nr 36/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r.	PCPR	
	Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomskim na lata 2016-2020 przyjęty uchwałą nr 106/XIII/2016 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 stycznia 2016 r.	PCPR	
	Program Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2019–2023 przyjęty uchwałą nr 154/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r.	Powiatowy Urząd Pracy	
	Powiatowy Program Ochrony Zabytków na lata 2016-2019 przyjęty uchwałą nr 89/XI/2015 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 27 listopada 2015 r.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecz. Starostwa Powiatowego	
instytucjonalny	Program Współpracy Powiatu Radomskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na 2019 r. przyjęty uchwałą nr 23/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 r.	PCPR, wydziały: Promocji i Rozwoju Powiatu; Organizacji i Nadzoru Starostwa Powiatowego	1
ekologiczny	Program Ochrony Środowiska Powiatu Radomskiego na lata 2018-2021 (z perspektywą do roku 2025) przyjęty uchwałą nr 41/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r.	Wydz. Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa, Starostwa Powiatowego	1

gospodarczy	Plan Zrównoważonego Rozwoju Transportu Publicznego dla Powiatu Radomskiego przyjęty uchwałą nr 298/XXXIII/2013 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 października 2013 r.; aktualizacja planu przyjęta uchwałą nr 79/X/2015 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 października 2015 r.	Wydział Komunikacji Starostwa Powiatowego	1
Razem powiatowych strategii, programów i planów rozwoju:			10

Źródło: Opracowanie własne.

W 2019 r., uchwałą nr 155/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r., przyjęty został również Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Radomskiego na lata 2020-2022. Ponieważ jego założenia wdrażane są od 2020 r., dokumentu nie ujęto w powyższym zestawieniu. Szczegółowe informacje dotyczące tego programu przedstawione zostaną w kolejnym raporcie – już za rok 2020.

2.2. Przebieg wdrażania powiatowych strategii, programów i planów rozwoju

2.2.1. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2020 r.¹⁵

Misja strategii wskazuje na konieczność dążenia do pewnego stanu idealnego, w którym Powiat Radomski jawi się jako „obszar zrównoważonego rozwoju, zapewniający stałą poprawę jakości życia mieszkańców, chroniący zasoby środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, wspierający dalszy rozwój funkcji osadniczej, gospodarczej i turystyczno-rekreacyjnej”.

Cele strategiczne (nr 1 i 2) oraz powiązane z nimi **cele operacyjne** (nr 1.1.-1.5. oraz 2.1.-2.6.) to:

1. wzrost konkurencyjności gospodarki, zatrudnienia i przedsiębiorczości mieszkańców;
 - 1.1. likwidacja niedoborów w sferze infrastruktury technicznej oraz ochrona środowiska przyrodniczego;
 - 1.2. poprawa efektywności i specjalizacja sektora rolnego;
 - 1.3. rozwój aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu;
 - 1.4. rozwój infrastruktury turystycznej;
 - 1.5. promocja walorów i zasobów oraz rozwój współpracy międzynarodowej powiatu;
2. rozwój usług społecznych oraz tworzenie społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego;
 - 2.1. podniesienie poziomu wykształcenia, wiedzy i umiejętności praktycznych mieszkańców;
 - 2.2. poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz opieki społecznej;
 - 2.3. poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego;
 - 2.4. wspieranie działań na rzecz integracji i aktywizacji prospołecznej mieszkańców;
 - 2.5. edukacja ekologiczna i promocja proekologicznego stylu życia mieszkańców;
 - 2.6. upowszechnienie technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

¹⁵ <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/012>.

Poszczególnym celom operacyjnym strategia przyporządkowuje **kierunki działań realizacyjnych**. W 2019 r. działania powiatu, wpisujące się w strategię, koncentrowały się na następujących obszarach i polegały m.in. na:

- w zakresie likwidacji niedoborów w sferze infrastruktury technicznej oraz ochrony środowiska przyrodniczego (polityka zrównoważonego rozwoju w dziedzinie ładu gospodarczego i ekologicznego):
 - modernizacji dróg powiatowych wraz z budową urządzeń zapewniających wzrost bezpieczeństwa ruchu pieszych, rowerzystów i samochodów;
 - współpracy z gminami w zakresie poprawy standardu gminnego układu drogowego;
 - ograniczaniu ilości odprowadzonych zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, wody i gleby;
 - ochronie cennych przyrodniczo obszarów przed zabudową i degradacją, poprawa retencji wód, zalesianie przestrzeni rolniczo nieprzydatnych;
- w zakresie poprawy efektywności i specjalizacji sektora rolnego (polityka zrównoważonego rozwoju w obszarze ładu gospodarczego):
 - wspieraniu rozwoju systemu szkoleń i doszkalania ogólnego i zawodowego rolników w zakresie upowszechniania postępu organizacyjnego, technicznego i biologicznego w gospodarstwach rolnych (wzrost jakości produkcji rolniczej);
 - upowszechnianie i wspieranie stosowania metod rolnictwa ekologicznego (rozwoju produkcji żywności ekologicznej);
- rozwoju aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu (polityka zrównoważonego rozwoju w sferze ładu społecznego i gospodarczego):
 - wsparciu publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy - szkolenia i doskonalenia zawodowe pracowników służb zatrudnienia, wyposażenie w odpowiednie narzędzia i systemy informatyczne;
 - rozwój i doskonalenie usług świadczonych przez instytucje rynku pracy oraz instrumentów aktywizacji zawodowej;
 - promocji przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
 - aktywizacji zawodowej kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
- w zakresie podniesienia poziomu wykształcenia, wiedzy i umiejętności praktycznych mieszkańców (polityka zrównoważonego rozwoju w obszarze ładu społecznego):
 - podnoszeniu jakości kształcenia w szkołach i placówkach oświatowych – doskonalenie kadr nauczycielskich, komputeryzacja i wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt, wymiana młodzieży i współpraca międzynarodowa szkół, itd.;
 - dostosowaniu bazy edukacyjnej i sportowej do zmieniających się standardów i potrzeb - modernizacja budynków, budowa i modernizacja przyszkolnych obiektów sportowych, rozwój sportu szkolnego;
 - wyrównywaniu szans edukacyjnych młodzieży - zajęcia wyrównawcze, stypendia;
 - rozwoju nauczania języków obcych i zajęć pozalekcyjnych;
 - korelowaniu kierunków kształcenia i nauczania praktycznego w szkołach ponadgimnazjalnych z potrzebami lokalnego rynku pracy;
- w zakresie poprawy stanu zdrowia mieszkańców oraz pomocy społecznej (polityka zrównoważonego rozwoju w obszarze ładu społecznego):
 - poprawie dostępności i jakości świadczonych usług medycznych - zakup sprzętu medycznego;

- likwidacji barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych;
- wspieraniu rozwoju rodzinnych form opieki;
- poprawie standardu funkcjonowania (modernizacja) domów pomocy społecznej;
- aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych – wspieranie warsztatów terapii zajęciowej.

Wymierne efekty ww. działań osiągnięte w 2019 r., m.in. w oparciu o prezentację wielkości najważniejszych wskaźników, ich porównania oraz zestawienia (w podziale na poszczególne łady polityki zrównoważonego rozwoju) omówione zostały szczegółowo w części 3 tegoż *Raportu*...

2.2.2. Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019-2024¹⁶

Cele programu to:

1. poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych,
2. zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji,
3. zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
4. zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych,
5. przeciwdziałanie dyskryminacji i poszanowanie praw osób niepełnosprawnych.

Działania dedykowane realizacji ww. celów to:

- dofinansowywanie: turnusów rehabilitacyjnych, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacja barier funkcjonalnych (architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych) w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, a także udział powiatu w programach celowych PFRON: „Aktywny Samorząd”, „Program Wyrównywania Różnic Między Regionami III” (dotyczy celu 1);
- dofinansowywanie imprez sportowych, kulturalnych, turystycznych podnoszących aktywność osób niepełnosprawnych w tych dziedzinach, finansowanie kosztów uczestnictwa mieszkańców powiatu radomskiego w warsztatach terapii zajęciowej (WTZ) działających na terenie powiatu i warsztatach działających na terenie innego powiatu niż powiat radomski oraz wzmocnienie potencjału osób niepełnosprawnych poprzez udział w programie „Zajęcia Klubowe w WTZ” (dotyczy celu 2);
- wspieranie podejmowania działalności gospodarczej lub rolniczej albo wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej, wspieranie udziału osób niepełnosprawnych w stażach, pomoc osobom z niepełnosprawnościami w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym (w ramach Modułu II programu „Aktywny Samorząd”) oraz wsparcie dla aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych w opiece nad osobami zależnymi (w ramach Modułu I programu „Aktywny Samorząd”) (dotyczy celu 3);
- współdziałanie z podmiotami zwalczającymi dyskryminację osób niepełnosprawnych poprzez udział powiatu w programie „Opieka wytchnieniowa” oraz działania informacyjne prowadzone przez pracowników PCPR na rzecz zainteresowanych osób niepełnosprawnych i ich rodzin w kwestii przysługujących im uprawnień (dotyczy celu 4);

¹⁶ <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.

- współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie organizowania aktywności społecznej niepełnosprawnych mieszkańców powiatu (dotyczy celu 5).

Efekty ww. działań osiągnięte w 2019 r. (i porównanie z rokiem 2018) to m.in.:

- ❖ dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych – 263.572 zł dla 218 beneficjentów;
 - w 2018 r. odpowiednio: 231.069 zł dla 204 osób;
- ❖ dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny 15.192 zł. dla 16 osób,
 - w 2018 r. odpowiednio: 19.970 zł dla 11 osób;
- ❖ dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny – 717.074 zł dla 585 osób;
 - w 2018 r. odpowiednio: 616.239 zł dla 485 beneficjentów;
- ❖ dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się – 159.962 zł dla 46 beneficjentów;
 - w 2018 r. odpowiednio: 181.552 zł dla 40 osób;
- ❖ środki pomocowe pozyskane z PFRON na likwidację barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową w kwocie 433.729 zł dla 94 beneficjentów;
 - w 2018 r.: kwota 307.527 zł dla 68 osób;
- ❖ dofinansowanie z PFRON na pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w kwocie 174.871 zł dla 67 beneficjentów;
 - w 2018 r.: kwota 215.432 zł dla 84 osób;
- ❖ dofinansowanie projektu pn. „Dostawa i montaż dźwigu wraz z konstrukcją przeszkloną przy budynku Starostwa Powiatowego w Radomiu, przeznaczonego dla osób niepełnosprawnych” - 85.291,46 zł; oraz dofinansowanie likwidacji barier transportowych (w DPS w Wierzbica) ze środków PFRON – 80.000 zł;
- ❖ dofinansowanie imprez sportowych, kultur. itp. – 63.786 zł (w 2018 r. - 43.900 zł);
- ❖ liczba uczestników imprez sportowych, kultur. itp. – 837 os. (w 2018 r. – 732 os.);
- ❖ dofinansowanie kosztów uczestnictwa w WTZ (łącznie) – 1.719,120 zł (w 2018 r. – 1.512.332 zł);
- ❖ liczba beneficjentów dofinansowania uczestnictwa w WTZ (łącznie) - 129 os. (w 2018 r. – 127 os.);
- ❖ dofinansowanie programu pn. „Zajęcia Klubowe w WTZ - 9.600 zł (w 2018 r.- 3.600 zł.);
- ❖ liczba beneficjentów dofinansowania Zajęć Klubowych w WTZ - 2 os. (w 2018 r - 3 os.);
- ❖ finansowe wsparcie na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej bądź też wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej – 40.000 zł dla dwóch beneficjentów (w 2018 r. - 30.000 zł dla jednej osoby).

2.2.3. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020¹⁷

Cele szczegółowe programu to:

1. promowanie i rozwój pieczy zastępczej, w szczególności rodzinnej jako alternatywy w sytuacji braku możliwości sprawowania opieki nad dziećmi ze strony rodziców biologicznych;

¹⁷ <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/14925469>.

2. rozwijanie systemu wsparcia dla już istniejących form pieczy zastępczej;
3. wsparcie dla wychowanków opuszczających rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej;
4. zwiększenie szans na powrót dzieci do środowiska rodzinnego;
5. doskonalenie i podnoszenie kwalifikacji osób realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej.

Działania dedykowane realizacji ww. celów w 2019 r. to:

- przedsięwzięcia informacyjno-promocyjne: wyposażanie wszystkich ośrodków pomocy społecznej z powiatu radomskiego w materiały informacyjne promujące rodzicielstwo zastępcze, tj. plakaty, ulotki itp., celem rozpowszechnienia w gminach; publikowanie przedmiotowych informacji w prasie oraz na stronach internetowych Starostwa Powiatowego i BIP PCPR; organizacja festynu rodzinnego w Królewskich Źródłach promującego pieczę zastępczą (dotyczy celu 1);
- zapewnienie dzieciom możliwości funkcjonowania w rodzinach zastępczych, właściwie przygotowanych do opieki nad wychowankami w różnym wieku i o różnych potrzebach, stwarzających im optymalne warunki rozwoju przy zaistnieniu trwałej lub przejściowej przeszkody w sprawowaniu władzy rodzicielskiej przez rodziców biologicznych; kompleksowo działający system wsparcia zapewniający zróżnicowane formy pomocy osobom podejmującym się trudnej życiowo roli opiekuna zastępczego (dotyczy celu 2);
- przygotowanie młodych ludzi – podopiecznych rodzin zastępczych do samodzielnego odpowiedzialnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym. Odpowiednie zmotywowanie ich do wykorzystywania swoich mocnych stron, tak aby byli gotowi na budowanie swojej niezależności oraz kształtowanie pozytywnego obrazu siebie samego (dotyczy celu 3);
- pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie biologicznej; motywowanie jej do podjęcia obowiązków przypisanych roli rodzica i zadbania o stworzenie warunków umożliwiających powrót dziecka do naturalnego środowiska przy współpracy różnych służb; współpraca z sądami i ich organami pomocniczymi, gminnymi zespołami interdyscyplinarnymi, ośrodkami pomocy społecznej, a szczególnie asystentami rodzin, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami; działania profilaktyczne mające na celu m. in. wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci i młodzieży realizowane w formie grupy wsparcia we współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Wspierania Rodzin „Nowe Perspektywy” (dotyczy celu 4);
- podnoszenie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań z zakresu rozwiązywania problemów dziecka i rodziny m.in. poprzez seminaria i konferencje, stwarzające możliwość wymiany doświadczeń, ustalania zasad współdziałania, realizacji różnych działań w partnerstwie, poszerzenie współpracy o nowe obszary; organizacja zespołów ds. oceny sytuacji dziecka, z udziałem przedstawicieli sądu, ośrodków pomocy społecznej, szkół, ośrodków adopcyjnych i innych instytucji w celu

wymiany doświadczeń, omówienia zasad współpracy, wspólnej realizacji różnorodnych działań (dotyczy celu 5).

Efekty ww. działań osiągnięte w 2019 r. (i porównanie z rokiem 2018) to m.in.:

- ❖ liczba nowo powstałych rodzin zastępczych – 7 (w 2018 r. – 17);
- ❖ liczba dzieci umieszczonych w nowo powstałych rodzinach – 13 (w 2018 r. – 25);
- ❖ liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wspieraj. rodziny – 6 (2018 r. - 6);
- ❖ liczba rodzin zastępczych będących pod opieką koordynatorów – 71 (w 2018 r. - 86);
- ❖ liczba dzieci w pieczy zastępczej pod opieką koordynatorów – 104 (w 2018 r. – 139);
- ❖ kwota miesięcznych świadczeń społecznych wypłacona rodzinom zastępczym na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich podopiecznych - 1.646.359,26 zł (w 2018 r. – 1.318.461,02)
- ❖ liczba pełnoletnich wychowanków, którzy opuścili pieczy zastępczą, będących pod opieką pracowników socjalnych – 39 w 2018 r. - 57);
- ❖ kwota świadczeń dla wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie się i usamodzielnienie - 172.146,05 zł (w 2018 r. – 231.501,16 zł);
- ❖ kwota świadczeń dla wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie się i usamodzielnienie – 64.999,97 zł (w 2018 r. – 78.311,79 zł);
- ❖ liczba porad i konsultacji udzielonych w ramach prac zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka – 228 (w 2018 r. – 250);
- ❖ liczba zespołów interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej – 10 (w 2018 r. – 11)
- ❖ liczba dzieci, które opuściły pieczę zastępczą i powróciły do domu rodzinnego – 5 (w 2018 r. – 4);
- ❖ liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy PCPR – 21 (w 2018 r. – 31);
- ❖ liczba przeszkolonych pracowników PCPR – 20 (w 2018 r. – 21).

2.2.4. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2024¹⁸

Cele strategiczne to:

1. zintegrowany system wsparcia dziecka i rodziny w naturalnym środowisku;
2. zintegrowany, sprawnie i skutecznie działający system pieczy zastępczej;
3. wsparcie środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym - aktywizacja i integracja;
4. rozwój kapitału społecznego i ludzkiego;

Działania dedykowane realizacji ww. celów w 2019 r. to:

- promowanie modelu zdrowej, prawidłowo funkcjonującej rodziny, tworzenie lokalnych programów służących działaniom profilaktycznym, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych, aktywnej komunikacji w rodzinie, rozwiązywania problemów itp., integracja rodzin ze społecznością lokalną (imprezy integracyjne, pikniki rodzinne i inne), rozpowszechnianie informacji o podmiotach

¹⁸ <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.

świadczących pomoc i dostępnych formach wsparcia, rozwijanie oferty specjalistycznego wsparcia (poradnictwo, terapia, grupy wsparcia), współpraca z asystentami rodziny, rozwijanie współpracy z sektorem organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, poprawa systemu współpracy i przepływu informacji pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w sprawy rodziny, działania profilaktyczne

w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz uzależnień, ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności pomocy, podniesienie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat zjawiska i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie, propagowanie wzorca postaw negujących zjawisko przemocy, realizacja programów korekcyjno– edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej, rozwój współpracy z instytucjami zaangażowanymi w pracę na rzecz przeciwdziałania przemocy /policja, zespoły interdyscyplinarne, placówki służby zdrowia, oświaty itp.); (dotyczy celu 1);

- kreowanie warunków do rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej: promocja, pozyskiwanie kandydatów, szkolenie, organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych, w szczególności poradnictwo prawne, psychologiczne, szkolenia, pomoc koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, grupa wsparcia i inne, wsparcie wychowanków pieczy zastępczej /poradnictwo psychologiczno – pedagogiczne, grupa wsparcia, pomoc koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i inne formy pomocy/, zapewnienie zgodnego z obowiązującym stanem prawnym standardu usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej, przygotowywanie i realizacja programów, projektów nakierowanych na wspieranie rodzin zastępczych i podopiecznych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, wspieranie procesu wchodzenia w dorosłość, dostosowane do potrzeb usamodzielniających się podopiecznych, w tym finansowe wsparcie, specjalistyczna pomoc i poradnictwo: psychologiczne, prawne, socjalne, pedagogiczne, pomoc koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, organizowanie szkoleń przygotowujących do rozpoczęcia samodzielnego życia poza pieczą, wzmacniających i rozwijających kompetencje społeczne, zawodowych itp., pozyskiwanie środków zewnętrznych, także funduszy UE na działania wspierające i aktywizujące (dotyczy celu 2);
- rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach, przysługujących formach wsparcia, zapewnienie opieki w domach pomocy społecznej, stosownie do potrzeb i stanu zdrowia osób wymagających całodobowej opieki oraz w ośrodkach wsparcia dziennego, podtrzymanie wymaganego standardu usług w funkcjonujących na terenie powiatu jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, realizacja działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, rozpowszechnianie informacji o przysługujących prawach i uprawnieniach, dostępnych formach wsparcia, działania mające na celu podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat niepełnosprawności oraz integrujące osoby niepełnosprawne ze środowiskiem, wspieranie tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej, rozwój doradztwa i poradnictwa specjalistycznego, likwidowanie barier funkcjonalnych, działania z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej poprzez realizację projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej (dotyczy celu 3);

- profesjonalizacja kadr pomocy społecznej - systematyczne podnoszenie kwalifikacji i umiejętności, pozyskiwanie nowej kadry specjalistycznej, projektowanie i wdrażanie nowych rozwiązań - podnoszenie jakości i dostępności usług świadczonych na rzecz mieszkańców powiatu radomskiego, zapobieganie wypaleniu zawodowemu, rozszerzenie oferty wsparcia realizowanego przez jednostki już funkcjonujące, działania na rzecz podniesienia jakości usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej, wdrażanie nowych rozwiązań natury organizacyjnej, instrumentów oraz narzędzi pracy, tworzenie nowych jednostek wsparcia - stosownie do występujących potrzeb i posiadanych zasobów, zapewnienie mieszkańcom powiatu radomskiego szerszego dostępu do informacji dotyczących możliwości uzyskania pomocy oraz oferowanych form wsparcia, tworzenie sieci wymiany informacji oraz lokalnych partnerstw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, ścisła współpraca z organizacjami pożytku publicznego, koordynacja oraz realizacja wspólnych działań, propagowanie nowych form współdziałania w kolejnych obszarach pomocy społecznej, zlecanie zadań na podstawie obowiązujących przepisów, wspólne seminaria, konferencje, szkolenia, zespoły dające możliwość wymiany doświadczeń, ustalania zasad współpracy, efektywniejszego udzielania pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, promocja i wspieranie aktywności innych jednostek działających na rzecz beneficjentów pomocy społecznej (dotyczy celu 4);

Efekty ww. działań osiągnięte w 2019 r. (i porównanie z rokiem 2018) to m.in.:

- ❖ liczba osób korzystających z grupy wsparcia - 12 (w 2018 r. - 13);
- ❖ liczba zespołów ds. oceny sytuacji dziecka i udzielonych na nich porad i konsultacji – 228 (w 2018 r. - 250);
- ❖ liczba udzielonych porad psychologa - 28 (w 2018 r. - 94);
- ❖ liczba osób korzystających z poradnictwa prawnego – 20 (w 2018 r. - 17);
- ❖ liczba rodzin zastępczych ogółem – 98 (w 2018 r. – 101);
- ❖ liczba podopiecznych rodzin zastępczych – 154 (w 2018 r. 162);
- ❖ liczba rodzin zastępczych zawodowych, realizujących swoje zadania na podstawie umów cywilno-prawnych – 10 (2018 r. 9);
- ❖ liczba osób korzystających z palcówki opiekuńczo-wychowawczej (Caritas) – 50 (w 2018 r. 51);
- ❖ liczba osób korzystających z domów pomocy społecznej – 428 (w 2018 r.- 471), szczegółowe dane dot. poszczególnych DPS w tabeli nr 26;
- ❖ liczba osób pełnoletnich, którzy opuścili pieczę zastępczą i instytucjonalną – 39 (w 2018 r. - 57);
- ❖ liczba osób pełnoletnich, którzy pozostali w rodzinie zastępczej – 31 (w 2018 r. - 22);
- ❖ liczba szkoleń i przeszkolonych pracowników PCPR – odpowiednio 21 i 20 (w 2018 r. – 31 i 21).

2.2.5. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomskim na lata 2016-2020¹⁹

¹⁹ <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/13858686>.

Cele programu to:

1. diagnozowanie, monitorowanie rozmiarów przemocy domowej w powiecie radomskim oraz analizowanie form i efektów udzielonego wsparcia;
2. rozwój działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy;
3. ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie;
4. podniesienie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat zjawiska i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie, propagowanie wzorca postaw negujących zjawisko przemocy;
5. korekcyjno-edukacyjne wpływanie na pozytywną zmianę zachowań i postaw przez sprawców przemocy domowej;
6. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr pomocy społecznej oraz innych podmiotów współpracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy.

Działania dedykowane realizacji ww. celów w 2019 r. to:

- gromadzenie przez PCPR informacji dotyczących skali zjawiska przemocy w rodzinie w poszczególnych gminach powiatu radomskiego głównie w oparciu o procedurę tzw. Niebieskiej Karty, a także dane uzyskane od instytucji działających w środowisku lokalnym, gdzie osoby pokrzywdzone najczęściej zgłaszają wystąpienie problemu przemocy (posterunki policji, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych i inne). Z przekazywanych informacji wynika, że nasilenie przemocy w rodzinie nadal jest poważnym problemem społecznym, nie wykazującym tendencji spadkowej; (dotyczy celu 1);
- profilaktyka mająca na celu m.in. wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych wobec dzieci i młodzieży w rodzinach zagrożonych przemocą: na zlecenie powiatu radomskiego Parafia Rzymskokatolicka św. Stanisława Bpa Męczennika. w Wierzbicy prowadzi świetlicę środowiskową „Betania” dla dzieci i młodzieży z terenu gm. Wierzbica i gmin ościennych; organizacja grupy wsparcia we współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Wspierania Rodzin „Nowe Perspektywy”; umożliwienie korzystania ze specjalistycznych porad i wsparcia psychologa w zakresie psychologii kryzysu i interwencji kryzysowej (dotyczy celu 2);
- organizacja bezpłatnego poradnictwa psychologicznego dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej; udział 3 pracowników PCPR (w charakterze członków) w pracach zespołów interdyscyplinarnych działających przy ośrodkach pomocy społecznej w: Iłży, Skaryszewie i Goździe (dotyczy celu 3);
- pomoc ludziom w zrozumieniu, czym jest przemoc i jak się przed nią bronić - edukacja społeczności lokalnej m.in. poprzez opracowanie i udostępnienie broszur oraz ulotek informacyjnych dotyczących tego problemu społecznego oraz dostępnych form wsparcia, poradnictwa, pomocy w sytuacji kryzysowej; organizacja, z myślą o dzieciach i ich opiekunach, festynów rodzinnych, wycieczek, spotkań itp., mających celu wzmocnienie więzi rodzinnych, propagowanie wzorca postaw negujących zjawisko przemocy (dotyczy celu 4);
- we współpracy z Mazowieckim Stowarzyszeniem Terapii i Readaptacji Społecznej MASTERS w Radomiu, podjęto starania na rzecz realizacji programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc. Niestety, z uwagi na brak

zgłoszeń ze strony gmin nie udało się zorganizować grupy uczestników (działania korekcyjno-edukacyjne nie były realizowane (dotyczy celu 5);

- udział pracowników PCPR w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (dotyczy celu 6).

Efekty ww. działań osiągnięte w 2019 r. (i porównanie z rokiem 2018) to m.in.:

- ❖ liczba przypadków wszczęcia przez PCPR tzw. procedury Niebieskiej Karty – 0 (w 2018 r. – 0);
- ❖ liczba wniosków o umieszczenie w ośrodku interwencji kryzysowej – 0 (w 2018 r. – 0);
- komentarz: pierwszym ogniwem w łańcuchu pomocy osobom doznającym przemocy ze strony najbliższych jest gmina, a ściślej zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – tym można tłumaczyć brak osób zgłaszających się do PCPR z prośbą o udzielenie pomocy w obliczu przemocy w rodzinie;
- ❖ liczba osób korzystających dziennie z zajęć w świetlicy „Betania” – 10-60 (w 2018 r. – 10-60);
- ❖ liczba psychologicznych porad z zakresu profilaktyki przemocy, metod postępowania z dziećmi, rozwiązywania problemów życiowych itp. – 75 (w 2018 r. - 76);
- ❖ liczba bezpłatnych konsultacji w zakresie poradnictwa psychologicznego udzielonych osobom będącym w sytuacji kryzysowej – 20 (w 2018 r. - 15);
- ❖ liczba psychologicznych porad na rzecz dzieci, które m.in. z powodu przemocy domowej objęte zostały pieczęią zastępczą – 50 (w 2018 r. - 50);
- ❖ liczba zorganizowanych imprez integracyjnych, wzmacniających więzi rodzinne, propagujących wzorce postaw negujących zjawisko przemocy itp. - 4 (w 2018 r. – 7);
- ❖ liczba uczestników imprez integracyjnych – 102 (w 2018 r. - 309);
- ❖ liczba szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 3 (w 2018 r. – 3);
- ❖ liczba przeszkolonych pracowników PCPR z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 3 (w 2018 r. – 4).

2.2.6. Program Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2019–2023²⁰

Cele programu to:

1. ograniczenie skutków bezrobocia i ułatwienie osobom pozostającym bez pracy powrotu do aktywności zawodowej;
2. tworzenie nowych miejsc pracy i zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące poprzez współpracę z pracodawcami i innymi partnerami rynku pracy;
3. podnoszenie poziomu jakości świadczonych usług i promowanie oferty Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.

Efekty planowane do osiągnięcia zakładają:

w ramach celu 1:

- ograniczenie rozmiarów negatywnych skutków bezrobocia w powiecie radomskim i mieście Radomiu,

²⁰ <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.

- wzrost aktywności zawodowej i zwiększenie motywacji do poszukiwania pracy wśród bezrobotnych,
- zapewnienie pomocy osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy m.in. poprzez organizacje efektywnych szkoleń, staży zawodowych i subsydiowanych form zatrudnienia,
- wzrost przedsiębiorczości wśród bezrobotnych poprzez finansowe i pozafinansowe wsparcie osób zamierzających otworzyć własną działalność gospodarczą,
- poprawę umiejętności planowania kariery zawodowej lub ścieżki dalszego kształcenia wśród osób poszukujących pracy dzięki usługom poradnictwa zawodowego;

w ramach celu 2:

- wzmocnienie współpracy PUP w Radomiu z partnerami rynku pracy,
- wzrost kompetencji pracodawców i pracowników dzięki uczestnictwu w kształceniu ustawicznym finansowanym ze środków Krajowego Funduszu Szkoleń,
- odpowiednie dopasowanie kierunków szkoleń zawodowych i kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- powstanie nowych miejsc pracy dzięki wsparciu PUP przy zastosowaniu instrumentów rynku pracy wspierających zatrudnienie;

w ramach celu 3:

- wzrost kompetencji pracowników PUP w Radomiu poprzez systematyczne szkolenia,
- podniesienie jakości usług oferowanych przez PUP w Radomiu,
- poprawę skuteczności działań promocyjnych m.in. poprzez organizację targów pracy, konferencji, udział w targach szkół wyższych,
- wzmocnienie współpracy z mediami lokalnymi.

Źródła finansowania programu:

- ❖ Fundusz Pracy;
- ❖ Rezerwa Ministra;
- ❖ Europejski Fundusz Społeczny;
- ❖ Krajowy Fundusz Szkoleniowy.

2.2.7. Powiatowy Program Ochrony Zabytków na lata 2016-2019²¹

Celem priorytetowym programu, opracowanego w oparciu o standardy Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie i zatwierdzonego przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, jest utrwalenie i zdyskontowanie powiatowego potencjału dziedzictwa kulturowego, służące wszechstronnemu rozwojowi regionu, a w szczególności upowszechnianiu i promowaniu dziedzictwa kultury.

Działania i efekty:

- Zarząd Powiatu wprowadził do planu budżetu powiatu na 2020 r. środki w wysokości 30 000 zł na wydanie publikacji pt. „Dwory i pałace południowej części województwa mazowieckiego. Powiat radomski i okolice”. Podpisano także porozumienia na przekazanie finansowego wsparcia realizacji przedsięwzięcia z sześcioma gminami, w tym z gm. Orońsko. Łączna kwota środków zewnętrznych zadeklarowana przez inne

²¹ <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/13858710>.

samorządy to 4 600 zł. Ponadto wojewódzki konserwator zabytków zadeklarował przekazanie 10 000 zł. Ww. praca, mająca przede wszystkim walor naukowy, to pierwsze tak dogłębne i pełne opracowanie poświęcone zespołom dworsko-pałacowym tego regionu Polski;

- kontynuowano działania zmierzające do ewentualnego ustanowienia społecznych opiekunów zabytków, co będzie *novum* w polityce ochrony zabytków powiatu, mogącym przynieść pozytywne rezultaty. Uznano, że optymalnym rozwiązaniem na tym etapie może być ustanowienie społecznych opiekunów zabytków w postaci szkół. Jednym z nich mogłaby być szkoła w Rudzie Wielkiej, która już opiekuje się obiektami i miejscami historycznymi, m.in. mauzoleum z okresu I wojny światowej;
- współpraca z Mazowieckim Urzędem Ochrony Zabytków oraz stowarzyszeniami zajmującymi się dziedzictwem kulturowym;
- publikowanie informacji na stronach internetowych Starostwa Powiatowego dotyczących zabytków w powiecie radomskim;
- podnoszenie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań z zakresu ochrony zabytków poprzez udział w specjalistycznych konferencjach konserwatorskich.

2.2.8. Program Współpracy Powiatu Radomskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na 2019 rok²²

Celem głównym (nadrzędnym) programu jest: zapewnienie efektywnego wykonywania zadań powiatu wynikających z przepisów prawa poprzez włączenie organizacji pozarządowych w ich realizację oraz budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem powiatu a organizacjami pozarządowymi (NGO).

Cele szczegółowe to:

1. poprawa jakości życia mieszkańców powiatu poprzez pełniejsze zaspakajanie ich potrzeb;
2. integracja podmiotów realizujących zadania publiczne;
3. prezentacja dorobku podmiotów działalności pożytku publicznego i promowanie ich osiągnięć;
4. wzmacnianie pozycji organizacji pozarządowych i zapewnianie równych szans w realizacji zadań publicznych przez powierzanie i wspieranie zadań z jednoczesnym zapewnieniem odpowiednich środków na ich realizację;
5. stworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców powiatu;
6. zwiększenie udziału mieszkańców powiatu w rozwiązywaniu lokalnych problemów;
7. promowanie postaw obywatelskich i prospołecznych;
8. tworzenie warunków i zachęt do rozwoju już istniejących oraz powstawania nowych organizacji pozarządowych;
9. udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz kształtowanie świadomości prawnej obywateli.

Działania dedykowane realizacji ww. celów to:

- zlecanie realizacji zadań publicznych należących do kompetencji powiatu organizacjom pozarządowym w trybie otwartego konkursu ofert poprzez powierzenie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na jego realizację bądź

²² <https://www.spradom.finn.pl/rok-20181>.

też wsparcie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji;

- ogłoszenie i rozstrzyganie konkursów ofert na realizację zadań publicznych (zleczanych organizacjom pozarządowym) w zakresie: pomocy społecznej, wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz przeciwdziałania przemocy; upowszechniania kultury oraz kultury fizycznej, udzielania bezpłatnej pomocy prawnej;
- zawieranie umów z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych zleczonych im przez powiat;
- nadzorowanie, bieżąca ocena oraz kontrola stanu realizacji zadań, efektywności, rzetelności i jakości ich wykonania, a także prawidłowości wykorzystania środków przekazanych na realizację poszczególnych zadań oraz prowadzenia dokumentacji poprzez wizytacje, kontrole okresowe i sprawdzające, weryfikację sprawozdań z realizacji zadań publicznych;

Efekty ww. działań osiągnięte w 2019 r. (i porównanie z rokiem 2018) syntetycznie prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 10 Efekty wdrażania Programu Współpracy Powiatu Radomskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na 2019 r.

Priorytet programu / obszar zleczonych zadań	Liczba zadań zleczonych przez powiat		Liczba NGO realizujących zadania powiatu		Planowane wydatki (w zł)		Wartość zawartych umów (w zł)		Wykonanie planu (w %)	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Pomoc społeczna, rodzina, piecza zastępcza, przeciwdział. przemocy	5	5	4	4	1.997.648	2.167.309	1.871.229	2.081.554	93,7	96,0
Kultura fizyczna (środki z budżetu powiatu)	17	19	8	11	47.470	47.470	47.470	47.470	100	98,7
Kultura i dziedzictwo narodowe (środki z budżetu powiatu)	6	6	5	5	20.000	20.000	20.000	20.000	100	100
Prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej (środki z budżetu Wojewody)	1	2	1	2	182.178	192.060	182.178	192.060	100	100
Razem program:	29	32	18	22	2.247.296	2.426.839	2.120.877	2.341.084	94,4	96,5

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

2.2.9. Program Ochrony Środowiska Powiatu Radomskiego na lata 2018-2021 (z perspektywą do roku 2025)²³

Celem głównym (nadrzędnym) programu jest: poprawa stanu i ochrona środowiska w powiecie radomskim, przy jednoczesnym zapewnieniu rozwoju społeczno-gospodarczego. **Cele szczegółowe oraz kierunki interwencji** prezentuje poniższa tabela:

Tabela 11. Cele i kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Budowa energooszczędnych obiektów
		Poprawa efektywności energetycznej obiektów na terenie powiatu
		Wdrażanie odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu
		Minimalizacja negatywnych skutków oddziaływania ruchu drogowego na środowisko
		Edukacja ekologiczna
Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej
		Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej
		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
	Zapewnienie dostępu do czystej wody dla mieszkańców powiatu	Rozbudowa sieci wodociągowej
		Rozbudowa infrastruktury wodociągowej
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Minimalizacja składowanych odpadów	Tworzenie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
	Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu	Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Efekty programu: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018-2021 (z perspektywą do roku 2025) realizowany jest od 2019 r. Szczegółowe, tabelaryczne zestawienie wartości „wskaźników środowiskowych” zamieszczone zostało w części trzeciej niniejszego *Raportu...*²⁴ W tym miejscu ograniczymy się więc tylko do kilku ogólnych konstatacji.

W ostatnich latach systematycznie wzrastała liczba osób korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Zwiększyła się też liczba przyłączy kanalizacji prowadzących do budynków mieszkalnych: indywidualnego oraz zbiorowego zamieszkania. Zmniejszyła się natomiast (i dobrze) liczba zbiorników bezodpływowych na nieczystości (szamb) na rzecz powstających przydomowych oczyszczalni ścieków lub podłączeń do sieci kanalizacyjnej.

²³ <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.

²⁴ Dane dotyczą roku 2018. W okresie opracowywania niniejszego *Raportu...* wskaźniki za rok 2019 nie zostały jeszcze opublikowane – przyp. red.

Wzrost masy odpadów przypadających na jednego mieszkańca wynika z uszczelnienia systemu gospodarowania odpadami, w tym ograniczenia masy odpadów przedostających się w sposób nielegalny do środowiska. Na stałym poziomie utrzymywana jest powierzchnia obszarów chronionych (parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych).

2.2.10. Plan zrównoważanego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla powiatu radomskiego²⁵

W 2013 r. Powiat Radomski, realizując zadania wynikające z ustawy o publicznym transporcie zbiorowym, opracował Plan zrównoważanego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, zwany planem transportowym. Jego nadrzędnym celem jest poprawa zarówno jakości systemu transportowego, jak i standardu życia mieszkańców w kontekście zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Dokument zakłada zorganizowanie powiatowych przewozów pasażerskich na trasach przebiegających przez teren co najmniej dwóch gmin i niewykraczających poza obszar powiatu. Służyć temu miało utworzenie na głównych szlakach, tzn. drogach krajowych nr 9 i 12 oraz wojewódzkich nr: 733, 740, 744, czterech linii komunikacyjnych, łączących gminy: Przytyk-Zakrzew, Wierzbicę-Kowalę, Iłżę-Skaryszew, Gózd-Jedlnię Letnisko z Radomiem, aby zapewnić mieszkańcom powiatu radomskiego dostęp do komunikacji zbiorowej.

Jednakże obecnie prowadzone przez ustawodawcę prace nad zmianą przepisów regulujących rynek publicznego transportu zbiorowego oraz kolejny projekt nowelizacji ustawy skutecznie uniemożliwia opracowanie jednolitego rozwiązania organizacji na administrowanym terenie transportu publicznego przez jednostki samorządu terytorialnego wskutek braku jednoznacznych ustaleń co do zakresu i obowiązków poszczególnych organizatorów.

Na uwagę zasługuje fakt, że ustawa z dnia 12 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2019 r., poz. 2493) przesunęła o rok, tj. do dnia 1 stycznia 2021 r., dotychczasowy termin wejścia w życie części przepisów ustawy z

dnia 16 grudnia 2010 o publicznym transporcie zbiorowym. Zmiany wprowadzone nowelizacją umożliwiają zawieranie do końca 2020 r. umów na przekazywanie dopłat do biletów ulgowych sprzedawanych przez przewoźników komercyjnych. Regulacja ta pozwala na zachowanie przez pasażerów pełnego dostępu do ulg ustawowych u wszystkich przewoźników, niezależnie od podpisania przez nich umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego z organizatorem – jednostką samorządu terytorialnego. Organizacja regularnych przewozów pasażerskich na liniach komunikacyjnych ujętych w planie transportowym będzie możliwa po zakończeniu prac nad nowelizacją ustawy o publicznym transporcie zbiorowym. Decyzję w tej kwestii determinować będą również możliwości finansowe budżetu powiatu

W związku z pogłębiającym się zjawiskiem wykluczenia komunikacyjnego, dotyczącym w szczególności terenów poza dużymi miastami, Ministerstwo Infrastruktury przygotowało ustawę z dnia 16 maja 2019 r. o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1123). Ustawa weszła w życie 18 lipca 2019 r. Przedmiotowa ustawa stanowi swoiste uzupełnienie ustawy o publicznym transporcie zbiorowym i ma pozwolić na odbudowę spójnego i efektywnego systemu lokalnych połączeń autobusowych, obejmujących wszystkie regiony Polski. Takie

²⁵ <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/13858710>.

rozwiązanie przyczyni się do zwiększenia dostępności komunikacji publicznej dla obywateli, szczególnie w mniejszych gminach i na obszarach wiejskich.

Ustawa o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej przewiduje wsparcie finansowe ze środków budżetowych dla organizatorów publicznego transportu zbiorowego na uruchomienie nowych linii komunikacyjnych oraz odtworzenie połączeń, które zostały zlikwidowane. Wsparcie przekazywane jest za pośrednictwem wojewodów jako dofinansowanie przez rząd zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w zakresie autobusowej komunikacji publicznej. Istotne jest, że Fundusz gwarantuje otrzymanie przez samorządy dopłaty do kwoty deficytu pojedynczej linii komunikacyjnej w przewozach autobusowych o charakterze użyteczności publicznej w wysokości nie większej niż 1 złoty do jednego wozokilometra, przy jednoczesnym wkładzie samorządu w tę dopłatę nie mniejszym niż 10% kwoty deficytu.

W Ministerstwie Infrastruktury trwają daleko zaawansowane już prace nad nowelizacją ustawy o publicznym transporcie drogowym. Projekt zakłada wprowadzenie szeregu istotnych zmian m.in. w finansowaniu rekompensat z tytułu stosowania ustawowych ulg w opłatach za przewozy. Określenie przejrzystych reguł dystrybucji środków z budżetu państwa na finansowanie bonifikat powinno umożliwić jednostkom samorządu terytorialnego organizację transportu publicznego na miarę potrzeb i oczekiwań pasażerów.

Konieczność przeprowadzenia dodatkowych analiz oraz konsultacji społecznych doprowadziła jednak do przesunięcia wejścia w życie nowych przepisów o publicznym transporcie zbiorowym. W konsekwencji również wdrażanie ww. założeń planu transportowego dla powiatu radomskiego uległo wstrzymaniu do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia kształtu zapisów regulacji ustawowych.

Powyższy przegląd strategii, programów i planów oraz charakterystyka przebiegu ich wdrażania w 2019 r. odnoszą się, zgodnie z przyjętą interpretacją art. 30a ust. 2 ustawy o samorządzie powiatowym, wyłącznie do tych opracowań, które po pierwsze, są dokumentami *stricte* planistyczno-programowymi, po drugie, mają specyfikę ściśle powiatową. Przesądza o niej nie tylko przedmiotowo-terytorialny zasięg danej strategii czy programu, ale również status formalny dokumentu, wynikający z przyjęcia go przez radę w drodze uchwały. Nie obejmują one więc, siłą rzeczy, wszystkich zagadnień, które leżą w obszarze zadań powiatu, a w szczególności zarządu. Dlatego też istotne dane zawarte w dokumentach niemających statusu powiatowej strategii czy programu, ale np. rocznej informacji (sprawozdania) o sytuacji na rynku pracy, w tym skali bezrobocia, stanie bezpieczeństwa publicznego czy postępach modernizacji infrastruktury drogowej, stanowią przedmiot analizy prezentowanej w innych miejscach niniejszego *Raportu...*, w szczególności w części trzeciej.

Wprawdzie budżet powiatu i wieloletnia prognoza finansowa to również plany, spełniające wszystkie ww. kryteria, ale w odróżnieniu od dokumentów omawianych w tej części *Raportu...*, przekładają się one na całokształt zadań powiatu, a nie tylko na konkretne, „sektorowe” dziedziny. Z tego m.in. powodu nie przyporządkowano im precyzyjnie sprecyzowanych celów oraz zadań, jak w przypadku „klasycznych” programów. O wyodrębnieniu w *Raporcie...* analizy wdrażania budżetu i WPF nie ma też mowy w ustawie. Założenia i stan realizacji obu tych dokumentów bardzo wyraźnie jednak wybrzmiewają czy to w pkt. 1.3.2. dotyczącym finansów powiatu (część pierwsza *Raportu...*), czy to w całej części trzeciej - w kontekście analizowania wskaźników polityki zrównoważonego rozwoju lokalnego w zakresie łądów: społecznego, gospodarczego środowiskowego, instytucjonalnego.

Zważywszy na powyższe kryteria doboru szerzej omawianych w tej części *Raportu...* powiatowych strategii i programów, poza obszarem szczegółowej analizy pozostawiono również dokumenty planistyczno-analityczne opracowywane przez wydział zarządzania kryzysowego starostwa, które nie są uchwalane przez radę, lecz powstają w ścisłej współpracy i porozumieniu z Wojewodą Mazowieckim oraz Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim

w Warszawie. Gwoli więc tylko informacji:

- w zakresie obronności są to m.in. plan akcji kurierskiej na terenie powiatu radomskiego, plan przygotowań podmiotów leczniczych na potrzeby obronne państwa;
- w zakresie obrony cywilnej - ocena stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej za rok 2019 z terenu powiatu radomskiego, aktualizacja planu obrony cywilnej powiatu radomskiego, aktualizacja planu ewakuacji III stopnia na wypadek masowego zagrożenia, program kontroli zewnętrznych w zakresie obrony cywilnej za rok 2019;
- w zakresie zarządzania kryzysowego - plan zarządzania kryzysowego powiatu radomskiego.

2.3. Realizacja uchwał Rady Powiatu w Radomiu

W 2019 r. rada powiatu przyjęła łącznie 140 uchwał, czyli o 45 więcej niż w 2018 r. Najwięcej z nich (61) związanych było z ładem społecznym i dotyczyły: 22 - edukacji, 17 - ochrony zdrowia, 8 - rodziny i pomocy społecznej, 7 - kultury i sportu, 4 - bezpieczeństwa publicznego, 3 - rynku pracy.

Do ładu instytucjonalnego nawiązywało 55 uchwał, z tego 22 dedykowane były administracji samorządowej, 30 - finansom powiatu, 3 - partycypacji obywatelskiej.

Z ładem ekonomicznym (gospodarczym) związanych było 11 uchwał (wszystkie dotyczyły infrastruktury dróg lokalnych), zaś z ładem ekologicznym - 13 uchwał z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska.

Zarząd zrealizował wszystkie uchwały rady. Kontrola realizacji uchwał, przeprowadzona przez komisję rewizyjną na posiedzeniu w dniu 18 lutego 2020 r. nie wykazała żadnych nieprawidłowości w realizacji uchwał Rady Powiatu w Radomiu w 2019 roku. Komisja nie zgłosiła uwag i uznała realizację uchwał przez zarząd za prawidłową. Uchwał z roku 2019 uchylonych przez organ nadzoru (Wojewoda, Regionalna Izba Obrachunkowa, Wojewódzki Sąd Administracyjny) nie było.

Statystykę uchwał Rady Powiatu w Radomiu w 2019 r. zawiera poniższe zestawienie:

⁴
Tabela 12. Statystyka i struktura uchwał Rady Powiatu w Radomiu wg ładów polityki zrównoważonego rozwoju przyjętych w 2019 r.

Ład polityki zrównoważonego rozwoju powiatu	Obszar przedmiotowy	Liczba uchwał rady	% wszystkich uchwał*
instytucjonalny	administracja samorządowa	22	15,7
	finanse powiatu	30	21,4
	partycypacja obywatelska	3	2,1

Ład polityki zrównoważonego rozwoju powiatu	Obszar przedmiotowy	Liczba uchwał rady	% wszystkich uchwał*
Razem ład instytucjonalny:		55	39,2
społeczny	rynek pracy	3	2,1
	rodzina i pomoc społeczna	8	5,7
	edukacja	22	15,7
	ochrona zdrowia	17	12,1
	bezpieczeństwo publiczne	4	2,9
	kultura i sport	7	5,0
Razem ład społeczny:		61	43,6
gospodarczy	infrastruktura drogowa	11	7,9
Razem ład gospodarczy:		11	7,9
ekologiczny	ochrona środowiska	13	9,3
Razem ład ekologiczny:		13	9,3
Razem uchwały Rady Powiatu w Radomiu:		140	100

*Wskutek arytmetycznych zaokrągleń odsetki nie zawsze w pełni się sumują.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Szczegółowy wykaz uchwał przyjętych w 2019 r. przez Radę Powiatu w Radomiu prezentuje poniższa tabela:

Tabela 13. Uchwały Rady Powiatu w Radomiu przyjęte w 2019 r. (wg ładów polityki zrównoważonego rozwoju lokalnego oraz obszarów zagadnień)

Ład polityki zrównoważ. rozwoju powiatu	Obszar	Liczba uchwał	Numer, data i przedmiot uchwały Rady Powiatu w Radomiu
Ład społeczny	Rynek pracy	3	53/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie sprawozdania z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu za 2018 rok
			154/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie uchwalenia Programu Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2019 - 2023
			169/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie uchwalenia Statutu Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu
	Rodzina i pomoc społeczna	8	36/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2024”
			37/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie uchwalenia „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019-2024”
			54/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu, którego załącznik stanowi sprawozdanie z efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej
			64/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie określenia zadań na 2019 rok, na które przeznaczane są przyznane według algorytmu środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Ład polityki zrównoważ. rozwoju powiatu	Obszar	Liczba uchwał	Numer, data i przedmiot uchwały Rady Powiatu w Radomiu
			76/VIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie oceny zasobów pomocy społecznej
			107/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie zatwierdzenia do realizacji w latach 2019 – 2022 projektu pozakonkursowego pn. „Szansa dla Ciebie” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 Osi Priorytetowej IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem Działania 9.1 Aktywizacja społeczno – zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
			125/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie przyjęcia Karty Praw Rodziny Powiatu Radomskiego.
			157/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie określenia zadań na 2019 rok, na które przeznacza się przyznane według algorytmu środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
			57/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie zmiany do uchwały Nr 209/XXIII/2017 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 30 marca 2017r. w sprawie dostosowania sieci szkół ponadgimnazjalnych i specjalnych do nowego ustroju szkolnego, wprowadzonego ustawą-Prawo oświatowe oraz ustalenia sieci szkół ponadpodstawowych i specjalnych na terenie powiatu radomskiego od dnia 1 września 2019r.
	Edukacja	22	58/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie wprowadzenia zmian do statutu Międzypowiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Radomiu z siedzibą w Iłży
			69/VII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 kwietnia 2019 r. w sprawie ustalenia planu dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz ustalenia maksymalnej kwoty dofinansowania opłat w 2019 roku za kształcenie nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych , dla których organem prowadzącym jest powiat radomski
			100/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie określenia zasad rozliczania tygodniowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych oraz ustalenia zniżek obowiązkowego wymiaru godzin dla nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowych, dla których powiat radomski jest organem prowadzącym
			101/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie ustalenia Regulaminu wynagradzania nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez powiat radomski
			102/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie zmiany nazwy dotychczasowej II Szkoły Policealnej dla Dorosłych w Pionkach
			103/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie zmiany nazwy dotychczasowej Szkoły Policealnej dla Dorosłych w Chwałowicach
			104/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie zmiany statutu Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej - Szpital w Iłży.
			122/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie zmiany do Uchwały Rady Powiatu nr 100/XI/2019 z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie określenia zasad rozliczania tygodniowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych oraz ustalenia zniżek obowiązkowego wymiaru godzin dla nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowych, dla których powiat radomski jest organem prowadzącym
			123/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie zmiany do Uchwały Rady Powiatu nr 101/XI/2019 w sprawie ustalenia Regulaminu wynagradzania nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez powiat radomski
			129/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia czteroletniego Technikum w Iłży w pięcioletnie Technikum w Iłży.

Ład polityki zrównoważ. rozwoju powiatu	Obszar	Liczba uchwał	Numer, data i przedmiot uchwały Rady Powiatu w Radomiu
			130/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia czteroletniego I Technikum w Pionkach w pięcioletnie I Technikum w Pionkach.
			131/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia czteroletniego II Technikum w Pionkach w pięcioletnie II Technikum w Pionkach
			132/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia trzyletniego Liceum Ogólnokształcącego w Iłży w czteroletnie Liceum Ogólnokształcące w Iłży
			133/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia trzyletniego Liceum Ogólnokształcącego w Pionkach w czteroletnie Liceum Ogólnokształcące w Pionkach.
			134/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia trzyletniego Liceum Ogólnokształcącego w Chwałowicach w czteroletnie Liceum Ogólnokształcące w Chwałowicach.
			135/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia trzyletniego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w Chwałowicach w czteroletnie Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Chwałowicach.
			136/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia trzyletniego I Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w Pionkach w czteroletnie I Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Pionkach.
			137/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia trzyletniego II Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w Pionkach w czteroletnie II Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Pionkach.
			138/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie zmiany nazwy Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Iłży.
			151/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie zmiany do uchwały Rady Powiatu nr 100/XI/2019 z 26 sierpnia 2019r. w sprawie określenia zasad rozliczenia tygodniowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych oraz ustalenia zniżek obowiązkowego wymiaru godzin dla nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowych, dla których powiat radomski jest organem prowadzącym
			152/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie przekazania mienia zlikwidowanego Międzypowiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Radomiu z siedzibą w Iłży.
	Ochrona zdrowia	17	Nr 60/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie odwołania i powołania przedstawiciela Wojewody Mazowieckiego delegowanego na członka Rady Społecznej działającej przy Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach
			61/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie zmiany statutu Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach
			62/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie zmiany statutu Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej - Szpital w Iłży
			63/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie powołania i ustalenia składu osobowego Komisji Konkursowej do przeprowadzenia konkursu na stanowisko Dyrektora w Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach
			70/VII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 kwietnia 2019 r. w sprawie powołania składu osobowego Rady Społecznej przy Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej -Szpital w Iłży

Ład polityki zrównoważ. rozwoju powiatu	Obszar	Liczba uchwał	Numer, data i przedmiot uchwały Rady Powiatu w Radomiu
			71/VII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 kwietnia 2019 r. w sprawie zmian w składzie osobowym Rady Społecznej działającej przy Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach
			77/VIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie zmiany statutu Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej - Szpital w Iłży
			78/VIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie zmiany statutu Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach
			79/VIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie powołania i ustalenia składu osobowego Komisji Konkursowej do przeprowadzenia konkursu na stanowisko Dyrektora Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej - Szpital w Iłży
			85/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie powołania składu osobowego Rady Społecznej przy Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach
			94/X/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie pokrycia straty netto za rok obrotowy 2018 Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach
			105/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie zmiany statutu Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach
			106/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie zmian w składzie osobowym Rady Społecznej działającej w Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej - Szpital w Iłży, powołanej Uchwałą Nr 70/VII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 kwietnia 2019 roku.
			126/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu statutu Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej - Szpital w Iłży.
			127/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu statutu Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach.
			155/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie przyjęcia Programu pn.: "Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Radomskiego na lata 2020 - 2022"
			162/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie ustalenia rozkładu godzin pracy aptek ogólnodostępnych na terenie Powiatu Radomskiego na 2020 rok
	Bezpiecz. publiczne	4	Uchwała Nr 38/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie sprawozdania z działalności Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Powiatu Radomskiego za 2018 rok
			52/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie rozpatrzenia informacji o stanie bezpieczeństwa w zakresie ochrony przeciwpożarowej przedłożonej przez Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Radomiu
			67/VII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 kwietnia 2019 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie materiałów przedłożonych przez Komendanta Miejskiego Policji w Radomiu
			124/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego pn. "Bezpieczny Powiat Radomski" na lata 2020-2021.

Ład polityki zrównoważ. rozwoju powiatu	Obszar	Liczba uchwał	Numer, data i przedmiot uchwały Rady Powiatu w Radomiu
	Kultura i sport	7	43/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie powierzenia Miastu i Gminie Iłża zadań w zakresie kultury w 2019 r.
			44/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie powierzenia Miastu Pionki zadań w zakresie kultury w 2019 r.
			45/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie powierzenia Gminie Wierzbica zadania w zakresie kultury w 2019 r.
			46/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie powierzenia Gminie Przytyk zadania w zakresie kultury w 2019 r.
			47/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie powierzenia Gminie Miasta Radom zadań w zakresie prowadzenia powiatowej biblioteki publicznej w 2019 roku
			48/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie powierzenia Gminie Jedlińsk zadania w zakresie kultury w 2019 r.
			56/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr 44/V/2019 z dnia 1 lutego 2019 roku
Ład ekonom.	Infrastr. drogowa	11	59/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie zmiany statutu Powiatowego Zarządu Dróg Publicznych w Radomiu
			139/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie pozbawienia kategorii drogi powiatowej drogę powiatową nr 3335W Wir - Ostrołęka - Potkana o łącznej długości 3,889 km położonej na terenie gm. Przytyk, powiat radomski
			140/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie pozbawienia kategorii drogi powiatowej drogę powiatową nr 3506W Jankowice - Gulin - Zakrzew na odcinku od skrzyżowania z drogą powiatową nr 3336W Wieniawa - Przytyk - Jedlińsk w m. Jankowice do skrzyżowania z drogą powiatową nr 3509W Gulin - Wsola - Wojciechów w m. Gulin o dł. 2,838 km położoną na terenie gm. Jedlińsk (1,122 km) i gm. Zakrzew (1,716 km), powiat radomski.
			141/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie pozbawienia kategorii drogi powiatowej drogę powiatową nr 3504W Konary - Żmijków na odcinku od granicy powiatu do skrzyżowania z drogą powiatową nr 3502W Przytyk - Wawrzyszów w m. Żmijków, o dł. 0,961 km położoną na terenie gm. Przytyk, powiat radomski.
			142/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie pozbawienia kategorii drogi powiatowej drogę powiatową nr 4008W Chronów - Wawrzyszów na odcinku od granicy powiatu do skrzyżowania z drogą krajową nr 12 w m. Wawrzyszów o dł. 0,587 km, położoną na terenie gm. Wolanów, powiat radomski.
			143/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie pozbawienia kategorii drogi powiatowej drogę powiatową nr 3546W Łączany - Pomorzany o dł. 2,587 km, położoną na terenie gm. Wierzbica, powiat radomski.
			144/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie pozbawienia kategorii drogi powiatowej drogę powiatową nr 3552W Jasieniec Iłżecki Górny - Maziarze - Jasieniec Iłżecki Dolny - Jasieniec Iłżecki Górny o dł. 4,533 km położoną na terenie gm. Iłża, powiat radomski.
			145/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie pozbawienia kategorii drogi powiatowej drogę powiatową nr 3567W Kowalków - Małomierzyce o dł. 3,472 km położoną na terenie gm. Iłża, powiat radomski.
			46/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie pozbawienia kategorii drogi powiatowej drogę powiatową nr 3535W Trablice - Sołtyków o dł. 4,114 km położoną na terenie powiatu radomskiego, na terenie gm. Kowala o dł. 2,017 km i na terenie gm. Skaryszew o dł. 2,097 km.
			166/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie

Ład polityki zrównoważ. rozwoju powiatu	Obszar	Liczba uchwał	Numer, data i przedmiot uchwały Rady Powiatu w Radomiu
			wysokości stawek opłat za zajęcie pasa drogowego dróg powiatowych na cele niezwiązane z budową, przebudową, remontem, utrzymaniem i ochroną dróg
			168/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie ustalenia wysokości opłat obowiązujących w 2020 roku za usunięcie pojazdu z drogi i jego parkowanie na parkingu strzeżonym
Ład ekologiczny	Ochrona środowiska	13	Uchwała Nr 41/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego
			Uchwała Nr 42/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie ograniczenia zakazu używania jednostek pływających o napędzie spalinowym na zbiorniku wodnym Siczki, gm. Jedlnia Letnisko, powiat radomski
			68/VII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 kwietnia 2019 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie materiałów przedłożonych przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Radomiu
			74/VIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie informacji o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu radomskiego przedłożonej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Radomiu
			75/VIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie materiałów przedłożonych przez Kierownika Oddziału w Radomiu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie
			99/X/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie czasowego ograniczenia zakazu używania jednostek pływających o napędzie silnikowym na zbiorniku wodnym Jagodno, gmina Przytyk, powiat radomski
			110/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie sprawozdania z działań podejmowanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Nadzór Wodny w Białobrzegach na obszarze powiatu radomskiego za rok 2018
			111/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie sprawozdania z działań podejmowanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Nadzór Wodny w Ilży na obszarze powiatu radomskiego za rok 2018
			112/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie sprawozdania z działań podejmowanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Nadzór Wodny w Kozienicach na obszarze powiatu radomskiego za rok 2018
			113/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie sprawozdania z działań podejmowanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Nadzór Wodny w Przysusze na obszarze powiatu radomskiego za rok 2018
			114/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie sprawozdania z działań podejmowanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Nadzór Wodny w Radomiu na obszarze powiatu radomskiego za rok 2018
			115/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie sprawozdania z działań podejmowanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Nadzór Wodny w Szydłowcu na obszarze powiatu radomskiego za rok 2018
			116/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie sprawozdania z działań podejmowanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Nadzór Wodny w Zwoleniu na obszarze powiatu radomskiego za rok 2018
Ład instytucjon.	Finanse powiatu	30	50/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego

Ład polityki zrównoważ. rozwoju powiatu	Obszar	Liczba uchwał	Numer, data i przedmiot uchwały Rady Powiatu w Radomiu
			51/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok
			65/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego
			66/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok
			72/VII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 kwietnia 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego
			73/VII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 kwietnia 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok
			80/VIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego
			81/VIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok
			83/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania Zarządu Powiatu z wykonania budżetu za 2018 rok i sprawozdania finansowego
			84/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie absolutorium z tytułu wykonania budżetu za 2018 rok.
			89/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego
			90/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok
			95/X/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie zaciągnięcia kredytu
			96/X/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego
			97/X/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok
			98/X/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie wyrażenia zgody na wystąpienie Powiatu Radomskiego ze stowarzyszenia pod nazwą „Stowarzyszenie Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego”.
			108/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego
			109/XI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok
			120/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego
			121/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok
			149/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu
			150/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok.

Ład polityki zrównoważ. rozwoju powiatu	Obszar	Liczba uchwał	Numer, data i przedmiot uchwały Rady Powiatu w Radomiu
			158/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego
			159/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok
			160/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej powiatu radomskiego
			Uchwała budżetowa na 2020 rok Nr 161/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019r
			170/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego powiatu radomskiego za lata 2019-2020
			171/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie ustalenia wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego 2019
			172/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej powiatu radomskiego.
			173/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej na 2019 rok.
	Administr. samorząd.	22	35/IV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 14 stycznia 2019 r. w sprawie wyboru delegata powiatu radomskiego na Zgromadzenie Ogólne Związku Powiatów Polskich
			39/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie sprawozdania z działalności Komisji Rewizyjnej za rok 2018
			40/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie zatwierdzenia planów pracy Komisji stałych Rady Powiatu w Radomiu na 2019 rok
			49/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Statutu Powiatu Radomskiego
			82/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie udzielenia wotum zaufania Zarządowi Powiatu Radomskiego
			86/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 12/II/2018 Rady Powiatu w Radomiu w sprawie powołania stałej Komisji Administracji, Porządku Publicznego, Bezpieczeństwa i Ochrony Ludności, ustalenia jej składu oraz przedmiotu działania
			87/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie przystąpienia Powiatu Radomskiego do stowarzyszenia Związków Samorządów Polskich
			88/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie uchwalenia Statutu Powiatu Radomskiego
			91/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie skarg na działania Wicedyrektora Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Wierzbicy
			92/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie skargi złożonej przez firmę (...) na działania Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.
			93/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie skargi na działania Dyrektora Domu Pomocy Społecznej w Jedlance
			117/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie skarg złożonych na działania Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu
			118/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie skargi złożonej na działania Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.
			119/XII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 23 września 2019 r. w sprawie skargi na działania Powiatowego Zarządu Dróg Publicznych w Radomiu

Ład polityki zrównoważ. rozwoju powiatu	Obszar	Liczba uchwał	Numer, data i przedmiot uchwały Rady Powiatu w Radomiu
			128/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019r. w sprawie przyjęcia przez Powiat Radomski zadań publicznych z zakresu administracji rządowej.
			147/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 31/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku w sprawie powołania Komisji Skarg, Wniosków i Petycji
			148/XIII/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 października 2019 r. w sprawie rozpatrzenia petycji radcy prawnego Konrada Cezarego Łakomego.
			156/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie skargi Na Starostę Radomskiego
			163/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie wyrażenia opinii dotyczącej projektu planu pracy Rady Powiatu w Radomiu na 2020 rok
			164/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie zatwierdzenia planu pracy Komisji Rewizyjnej
			165/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie wskazania Wiceprzewodniczącego Rady do wystawiania polecenia wyjazdu służbowego dla Przewodniczącego Rady
			174/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie likwidacji jednostki budżetowej- Powiatowego Zespołu d/s Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu
	Partycyp. obywatelska	3	55/VI/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie sprawozdania dotyczącego realizacji rocznego programu współpracy Powiatu Radomskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w 2018 roku przedłożonego przez Zarząd
			153/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok
			167/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Powiatu Radomskiego w przedmiocie zmiany granicy gminy Iłża, naruszającej granicę Powiatu Radomskiego
Podsumowanie:			Liczba uchwał rady - 140, w tym z zakresu: ładu społecznego - 61; ładu ekonomicznego - 11; ładu ekologicznego - 13; ładu instytucjonalnego - 55

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

CZĘŚĆ 3: CHARAKTERYSTYKA I ANALIZA GŁÓWNYCH WSKAŹNIKÓW

ROZWOJOWYCH POWIATU RADOMSKIEGO

Przedmiotem części 3. *Raportu...* jest szczegółowa analiza - głównie porównawcza - wybranych, reprezentatywnych wskaźników, które definiują stan powiatu radomskiego w 2019 r. Dla większego porządku i przejrzystości wywodu mierzalne efekty realizacji ustawowych zadań JST, w tym zarządu, przedstawione zostały w kontekście polityki zrównoważonego rozwoju. Typowe i reprezentatywne dla poszczególnych dziedzin dane pogrupowano i przyporządkowano czterem filarom tej polityki, czyli tzw. ładom: społecznemu, gospodarczemu, środowiskowemu oraz instytucjonalnemu (analogicznie jak w przypadku powiatowych strategii i programów rozwojowych w części 2 *Raportu...*). I tak:

- ❖ ład społeczny – wskaźniki z obszaru:
 - przeciwdziałania bezrobociu (rynek pracy),
 - edukacji publicznej,
 - ochrony zdrowia,
 - pomocy społecznej i wspierania rodziny,
 - porządku i bezpieczeństwa publicznego,
 - kultury fizycznej i turystyki;
- ❖ ład gospodarczy – wskaźniki z obszaru:
 - rozwoju gospodarczego (przemysł i rolnictwo),
 - infrastruktury transportowej, w szczególności drogowej,
- ❖ ład środowiskowy – wskaźniki z obszaru:
 - ochrony środowiska i przyrody,
 - leśnictwa;
- ❖ ład instytucjonalny – wskaźniki z obszaru:
 - finansów powiatu,
 - administracji samorządowej,
 - współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych (w zakresie otwartości, partycypacji i aktywności obywatelskiej).

3.1. Ład społeczny

3.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu

Stopa bezrobocia. Najbardziej miarodajnym i obiektywnym (bo zrelatywizowanym) wskaźnikiem obrazującym skalę tego rodzącego szczególnie dotkliwe i bolesne skutki społeczne zjawiska jest stopa bezrobocia rejestrowanego. Określa ona udział (odsetek) liczby osób zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne w ogólnej liczbie aktywnych zawodowo na danym obszarze. Wielkość stopy bezrobocia w powiecie radomskim w 2018 r. oraz kształtowanie się jej w ostatnich latach prezentuje poniżej zestawienie.

Stopa	2007	2010	2013	2017	2018	2019
-------	------	------	------	------	------	------

bezrobocia (w %)	28,3	29,6	30,1	19,0	17,7	Powiat	Mazowsze	Polska
						17,4	4,9	5,2

Tabela 14. Stopa bezrobocia w pow. radomskim w 2019 r. i porównanie z l. 2007, 2010, 2013, 2017 i 2018
Źródło: GUS.

Jak widać stopa bezrobocia w powiecie radomskim w ostatnich latach wykazuje systematyczną tendencję spadkową: w latach 2013-2019 aż o 12,7 p.p. Jej wskaźnik na poziomie 17,4% odnotowany wg stanu 31 grudnia 2019 r. jest najniższy od ponad dekady, ale mimo to kilkakrotnie wyższy niż w woj. mazowieckim i kraju.

Sytuację na rynku pracy, poza stopą bezrobocia, ilustrują również inne wskaźniki, które zawarte zostały w poniższej tabeli:

Tabela 15. Sytuacja na rynku pracy w świetle wybranych wskaźników - rok 2019 do 2018

Lp .	Wskaźnik	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2019 do 2018	
				Zmiana wartości wskaźnika (w liczbach bezwzględnych)	Zmiana wartości wskaźnika (w % lub p.p.)
1	2	3	4	5=4-3	6=(4-3)/3*100 w p.p.: 6=4-3
1.	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wg stanu na koniec roku	9 489	8 901	-588	-6,2%
2.	Udział (odsetek) osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy spełniających przynajmniej jedno z ustawowych kryteriów ²⁶ w ogólnej liczbie bezrobotnych	86,1	85,1	-	-1,0 p.p.
3.	Liczba i udział (odsetek) długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	5 595	5 137	-458	-8,2%
		59,0	57,7	-	-1,3 p.p.
4.	Liczba osób nabywających status bezrobotnego (napływ do bezrobocia)	10 489	9 986	-503	-4,8%
5.	Liczba i udział (odsetek) osób, które nie nabyły prawa do zasiłku w ogólnej liczbie rejestrujących się bezrobotnych	8 008	7 577	-431	-5,4%
		76,3	75,9	-	-0,4 p.p.
6.	Liczba osób powracających do bezrobocia po raz kolejny i jej odsetek w ogólnej liczbie rejestrujących się w danym roku (napływie do bezrobocia)	8 968	8 577	-391	-4,4%
		85,5	85,9	-	+0,4 p.p.
7.	Liczba osób nabywających status	1 521	1 409	-112	-7,4%

²⁶ Kategorie osób pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy, zgodnie z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, to: 1) bezrobotny do 30 roku życia; 2) bezrobotny długotrwale; 3) bezrobotny powyżej 50 roku życia; 4) bezrobotny korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej; 5) bezrobotny posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia; 6) bezrobotny niepełnosprawny – przyp. red.

Lp.	Wskaźnik	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2019 do 2018	
				Zmiana wartości wskaźnika (w liczbach bezwzględnych)	Zmiana wartości wskaźnika (w % lub p.p.)
	osoby bezrobotnej po raz pierwszy i jej odsetek w ogólnej liczbie rejestrujących się (napływie do bezrobocia)	14,5	14,1	-	-0,4 p.p.
8.	Liczba osób poprzednio pracujących nabywających status bezrobotnych i jej udział (odsetek) w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w danym roku	8 255	7 850	-405	-4,9%
		78,7	78,6	-	-0,1 p.p.
9.	Liczba osób wyłączonych z ewidencji PUP w danym roku	11 046	10 574	-472	-4,3%
10.	Liczba osób, które utraciły status bezrobotnych w danym roku z powodu podjęcia zatrudnienia i jej udział (odsetek) w ogólnej liczbie wyłączonych z ewidencji PUP	5 778	5 457	-321	-5,6%
		52,3	51,6	-	-0,7 p.p.
11.	Liczba wydanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemców i jej udział (odsetek) w ogólnej liczbie złożonych wniosków	2 710	9 516	+6 806	+251,1%
		97	97,6	-	+0,6 p.p.
12.	Liczba wydanych zezwoleń na pracę sezonową cudzoziemców i jej udział (odsetek) w ogólnej liczbie złożonych wniosków	421	178	-243	-57,7%
		65,5	52,0	-	-13,5 p.p.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu.

Jak widać wszystkie najważniejsze wskaźniki oceny sytuacji na rynku pracy wykazują jej wyraźną poprawę (w tym przypadku zmiany wskaźników *in minus* krzepią). Cieszą zwłaszcza spadki: liczby bezrobotnych (co znajduje odzwierciedlenie w zmniejszającej się stopie bezrobocia, choć relatywnie nadal jest ona bardzo wysoka), udziału osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz długotrwale bezrobotnych, a także liczby osób powracających do bezrobocia. Zwraca uwagę również znaczący, blisko 60-procentowy spadek rok do roku liczby wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców.

Tym natomiast, co niepokoi jest wciąż wysoki udział w ogólnej liczbie bezrobotnych osób bez kwalifikacji zawodowych - 31,1% (w 2018 r. - 30,7%) oraz bez doświadczenia zawodowego – 24,1% (w 2018 r. - 25,2%). Nie mają one zbyt obiecujących perspektyw na szybkie znalezienie zatrudnienia. Bardzo wysoki, bo na poziomie 46,9%, jest też udział osób pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok. Przedłużający się okres bycia bezrobotnym bardzo często prowadzi, niestety, do utrwalenia tego statusu.

W 2018 r. Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu, z myślą o osobach pozostających bez zatrudnienia, realizował projekty i programy służące wdrażaniu aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w powiecie radomskim, które prezentuje poniższa tabela:

Tabela 16. Projekty i programy aktywizujące bezrobotnych wdrażane przez PUP na terenie Radomia i powiatu radomskiego w 2019 r.

Lp.	Program / projekt	Cel	Działania (formy wsparcia)	Beneficjenci/ stanowiska pracy	Koszty (w zł)	Uwagi
1.	Program regionalny „MAZOWSZE 2019”	Aktywizacja zawodowa bezrobotnych	szkolenia	30	1 411 200 Fundusz Pracy	
			jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	14		
			roboty publiczne	45		
			refundacja kosztów wyposażenia i doposaż. stanowiska pracy	13		
2.	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie radomskim i m. Radom (III)	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, które nie ukończyły 30 roku życia	szkolenia	51	10 339 165 Europejski Fundusz Społeczny	
			jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	275		
			staże u pracodawcy	414		
			bony na zasiedlenie	52		
3.	Aktywizacja osób w wieku 30 lat i powyżej pozostających bez pracy w powiecie radomskim i m. Radom (III)	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, w wieku 30 lat i powyżej, w szczególności z grup defaworyzowanych, tj.: długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, powyżej 50 roku życia, o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiet	staże	114	7 911 663 Europejski Fundusz Społeczny	projekt w fazie realizacji
			jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	232		
			refundacja kosztów wyposażenia i doposaż. stanowiska pracy	110		

Lp.	Program / projekt	Cel	Działania (formy wsparcia)	Beneficjenci/ stanowiska pracy	Koszty (w zł)	Uwagi
4.	Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia finansowany ze środków rezerwy Funduszu Pracy	Aktywizacja bezrobotnych na obszarach o wysokiej stopie bezrobocia	jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	50	1 000 000 Fundusz Pracy	

Zródło: Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu.

Więcej szczegółowych informacji o bezrobociu i rynku pracy w powiecie radomskim zawiera sprawozdanie z działalności PUP w Radomiu za 2019 r.²⁷

3.1.2. Edukacja

Stan edukacji w powiecie radomskim prezentują poniższe zestawienia:

Tabela 17. Wykaz placówek edukacyjnych prowadzonych przez Powiat Radomski w roku szkolnym 2019/2020 – stan na 31 grudnia 2019 r.

Lp.	Nazwa placówki	Lokalizacja
1.	Liceum Ogólnokształcące	Ilża
2.	Liceum Ogólnokształcące	Pionki
3.	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	Pionki
4.	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	Chwałowice, gm. Ilża
5.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	Ilża
6.	Zespół Szkół	Pionki
7.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy	Wierzbica
8.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Ilża
9.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Pionki
10.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Radom

Zródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Jak wynika z powyższej tabeli Powiat Radomski jest organem prowadzącym dla 10 placówek, w tym: 6 szkół ponadgimnazjalnych, 3 poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz 1 specjalnej placówki szkolno-wychowawczej dla dziewcząt sprawiających kłopoty wychowawcze (MOW w Wierzbicy).

Tabela 18. Liczba uczniów i nauczycieli w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Radomski w roku szkolnym 2019/2020

Lp.	Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Uczniowie / 1 nauczyciela
1	2	3	4	5=3/4
1.	Liceum Ogólnokształcące w Ilży	242	23	10,52
2.	Liceum Ogólnokształcące w Pionkach	99	19	5,21
3.	Zespół Szkół w Pionkach	343	68	5,04

²⁷ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy za 2019 r., załącznik do uchwały nr 198/XVII/2020 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie sprawozdania z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu za 2019 rok, <https://www.spradom.finn.pl/rok-20201>.

Lp.	Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Uczniowie / 1 nauczyciela
4.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Ilży	353	36	9,81
5.	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Pionkach	645	66	9,77
6.	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Chwałowicach	156	44	3,55
7.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Wierzbicy	29	30	0,97
Razem:		1867	286	6,53

Zródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Jak wynika z powyższego zestawienia w siedmiu szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Radomski, spośród których największą jest CKZiU w Pionkach, uczy się łącznie 1 867 uczniów. Kształcą ich 286 nauczycieli, co oznacza, że na jednego nauczyciela przypada średnio 6,5 statystycznego ucznia. Wyjąwszy MOW w Wierzbicy, który jest placówką specjalną, szczególnie komfortowe warunki pod tym względem ma młodzież w CKZiU w Chwałowicach oraz LO i ZS Pionkach, gdzie na jednego nauczyciela przypada średnio tylko ok. 3-5 uczniów.

Tabela 19. Liczba uczniów w latach 2007-2019 - porównanie

Lp.	Szkoła	Liczba uczniów				Spadek liczby uczniów 2007:2019 (w %)
		2007	2013	2018	2019	
1	2	3	4	5	6	$7=(3-6)/3*100$
1.	Liceum Ogólnokształcące w Ilży	438	304	211	242	44,7
2.	Liceum Ogólnokształcące w Pionkach	377	302	88	99	73,7
3.	Zespół Szkół w Pionkach	539	439	281	343	36,4
4.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Ilży	546	332	316	353	35,3
5.	CKZiU w Pionkach	701	556	524	645	7,99
6.	CKZiU w Chwałowicach	633*	372	117	156	75,4
7.	ZSP w Chwałowicach	134	nie istnieje	nie istnieje	nie istnieje	-
8.	ZSP w Wierzbicy	124	nie istnieje	nie istnieje	nie istnieje	-
9.	ZSP w Przytyku	165	nie istnieje	nie istnieje	nie istnieje	-
10.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Wierzbicy	nie istnieje	37	25	29	21,6
Razem uczniów:		3 657	2 342	1 562	1 867	48,9
Średnio na 1 oddział:		30	21	18	19	36,7

*Liczba uczniów w ówczesnym Centrum Kształcenia Ustawicznego w Chwałowicach.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Jak wynika z powyższych danych, w 2019 r. liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Radomski zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2018 o 305. Tak zauważalny wzrost miał jednak, jak należy sądzić, charakter

epizodyczny. Spowodowany był głównie reformą systemu edukacji i kumulacją uczniowskich roczników w szkołach ponadgimnazjalnych.

O trwałym zahamowaniu tendencji zniżkowej występującej w minionej dekadzie, kiedy to, licząc rok 2007:2019, liczba uczniów zmniejszyła się o blisko połowę, zaś w zestawieniu 2007:2018 - o ponad 57%, na razie nie może być mowy. W największym stopniu zjawisko

to dotknęło CKZiU w Chwałowicach (spadek o 75-80%) oraz LO w Pionkach (spadek o 75-77%). Z 30 do 19 osób, czyli o prawie 40%, zmniejszyła się w ślad za tym również średnia liczba uczniów przypadających na jeden oddział w szkołach powiatowych.

Powodem spadku liczby uczniów jest głównie niż demograficzny, ale także konkurencja szkół ponadgimnazjalnych z innych ośrodków, zwłaszcza z Radomia, w których decyduje się kontynuować naukę młodzież z terenu powiatu. Konsekwencją stale zmniejszającej się liczby uczniów była w ostatnich latach konieczność zamknięcia trzech placówek, tj. ZSP w Wierzbicy, Przytyku i Chwałowicach.

Tabela 20. Abiturienti i zdawalność egzaminów maturalnych w roku szkolnym 2018/2019

Szkoła	Liceum Ogólnokształcące			Technikum			Razem		
	Przystąpiło uczniów	Świadectwo uzyskało	Odsetek zdawaln.	Przystąpiło	Świadectwo uzyskało	Odsetek zdawaln.	Przystąpiło	Świadectwo uzyskało	Odsetek zdawaln.
1	2	3	$4=(3/2)*100$	5	6	$7=(6/5)*100$	8	9	$10=(9/8)*100$
CKZiU w Pionkach	3	0	0	80	70	87,5	83	70	84
ZS w Pionkach	-	-	-	32	22	69	32	22	69
LO w Pionkach	47	47	100	-	-	-	47	47	100
LO w Ilży	78	78	100	-	-	-	78	78	100
ZSP w Ilży	-	-	-	66	60	91	66	60	91
CKZiU w Chwałowicach	26	14	54	-	-	-	26	14	54
Razem:	154	139	90	178	152	85	332	291	88
Średnia w woj. mazowieckim:									82

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Jak widać wskaźnik zdawalności matur w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Radomski wynosił 88% i był o 6 p.p. wyższy niż średnia wojewódzka, co należy uznać za sukces.

W odniesieniu do poszczególnych typów szkół tradycyjnie już lepsze wyniki uzyskiwali abiturienti liceów ogólnokształcących niż techników; średnia zdawalność kształtowała

się w nich na poziomie odpowiednio: 90% i 85%. W grupie liceów, uwzględniając także liczbę przystępujących do matur, największymi osiągnięciami poszczycić się mogło LO w Ilży

(100% zdawalności), zaś w przypadku techników – placówki działające w ramach ZSP w Ilży (91% zdawalności) oraz CKZiU w Pionkach (87,5% zdawalności).

Mniej powodów do satysfakcji dostarcza natomiast porównanie wskaźników zdawalności matur do roku szkolnego 2017/2018. Wówczas przeciętna dla szkół powiatowych wyniosła 95% i była o 7 p.p. wyższa niż roku 2018/2019. Również na tle średniej wojewódzkiej Powiat Radomski wypadł znacznie lepiej w roku 2017/2018 – o 12,5 p.p.

powyżej

średniej

w regionie; w roku 2018/2019 – już tylko o 6 p.p. powyżej średniej na Mazowszu. W liceach średnia zdawalność matur spadła o 8 p.p., zaś w technikach – o 6 p.p.

Tabela 21. Zdawalność matur w roku szkolnym 2018/2019 oraz 2017/2018 – porównanie

Szkoła	Licea		Technika		Średnia dla powiatowych liceów		Średnia dla powiatowych techników		Średnia wojewódzka	
	Rok 2017/2018	Rok 2018/2019	Rok 2017/2018	Rok 2018/2019	Rok 2017/2018	Rok 2018/2019	Rok 2017/2018	Rok 2018/2019	Rok 2017/2018	Rok 2018/2019
CKZiU Pionki	80	0	93	87,5	98	90	91	85	82,5	82
ZS Pionki	-	-	80	69						
LO Pionki	95	100	-	-						
LO Iłża	100	100	-	-						
ZSP Iłża	-	-	93	91						
CKZiU Chwałowice	100	54	-	-						

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Tabela 22. Wyniki egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów kończących technika w roku szkolnym 2018/2019.

Lp.	Nazwa Szkoły	Kierunek kształcenia	Liczba uczniów, którzy ukończyli szkołę	Liczba uczniów, którzy uzyskali dyplomy potwierdzające kwalifik. zawod.	Odsetek zdawalności na poszczeg. kierunkach kształcenia	Średnia zdawalność w szkole (w %)
1	2	3	4	5	6=(5/4)*100	7
1.	CKZiU w Pionkach	technik mechanik	15	15	100,0	94,6
		technik żywienia i usług gastronom.	16	12	75,0	
		technik hotelarstwa	22	22	100,0	
		technik logistyk	19	19	100,0	
		technik cyfrowych procesów graficz.	20	19	95,0	
2.	Zespół Szkół w Pionkach	fototechnik	8	4	50,0	21,3
		technik elektronik	5	0	0,0	
		technik informatyk	26	4	15,4	
		technik eksploatacji portów i terminali	8	2	25,0	
3.	ZSP w Iłży	technik pojazdów samochodowych	13	9	69,2	72,6
		technik elektryk	14	10	71,4	
		technik informatyk	17	2	11,8	
		technik mechanik	14	14	100,0	
		technik handlowiec	14	14	100,0	
		technik obsługi turystycznej	12	12	100,0	
Razem:			223	158	70,9	-

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Z powyższych danych wynika, że w roku szkolnym 2018/2019 odsetek zdawalności egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów kończących technika prowadzone przez Powiat Radomski kształtował się na poziomie 70,9%. Wskaźnik ten był niższy o 11,1 p.p. niż w roku szkolnym 2017/2018.

Zdecydowanie najlepiej z tego typu egzaminami radziła sobie młodzież CKZiU w Pionkach, gdzie przeciętna zdawalność sięgnęła 94,6%. W ZSP w Iłży wskaźnik ten był niższy o 22,0 p.p. niż w pionkowskim CKZiU i wyniósł średnio 72,6%. Najwięcej kłopotów z egzaminami kwalifikacyjnymi miała młodzież kończąca technikum w ZS w Pionkach. W tej placówce tylko niespełna co czwarty uczeń poradził sobie ze sprawdzianem, a przeciętna zdawalność wyniosła jedynie 21,3%.

Dla porównania: w roku szkolnym 2017/2018 analogiczny wskaźnik dla poszczególnych szkół kształtował się następująco: CKZiU w Pionkach – 97,4%, ZSP w Iłży – 88,3%, ZS w Pionkach – 42,5%.

.....
Tabela 23. Wyniki egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów kończących szkoły branżowe/zasadnicze szkoły zawodowe w roku szkolnym 2018/2019 i porównanie z rokiem 2017/2018

Lp.	Nazwa Szkoły	Tytuł zawodowy	Liczba uczniów, którzy ukończyli szkołę		Liczba uczniów, którzy zdali egzamin zawodowy zewnętrzny		Odsetek zdawalności	
			2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019
1	2	3	4	5	6	7	8=(6/4)*100	9=(7/5)*100
1.	CKZiU w Pionkach	kucharz	10	9	10	7	100	78
		ślusarz	12	15	9	14	75	93
2.	ZSP w Iłży	mechanik pojazdów samochodowych	14	14	11	11	78	79
		klasa wielozawodowa	5	4	3	4	60	100
Razem:			41	42	33	36	80,5	85,7

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Jak widać w roku szkolnym 2018/2019 odsetek zdawalności egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów kończących szkoły branżowe (zasadnicze szkoły zawodowe) prowadzone przez Powiat Radomski wyniósł 85,7%. Wskaźnik ten był o 5,2 p.p. wyższy niż w roku 2017/2018.

Zestawiając natomiast wyniki poszczególnych szkół, w roku 2018/2019 CKZiU w Pionkach, ze średnią zdawalnością na poziomie 87,5%, nieznacznie wyprzedził ZSP w Iłży, legitymujący się przeciętną 83,3%.

Tabela 24. Wyniki egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji zawodowych przez dorosłych w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego - kwalifikacyjnych kursach zawodowych w roku szkolnym 2018/2019

Lp.	Nazwa szkoły	Tytuł zawodowy	Liczba osób, które przystąpiły do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Odsetek zdawalności na poszczególnych kier. kształc.	Odsetek zdawalności w szkole
-----	--------------	----------------	--	----------------------------------	--	------------------------------

1	2	3	4	5	6=(5/4)*100	7
1.	CKZiU w Pionkach	monter zabudowy i robót wykończen. w budownictwie	1	1	100	93
		technik żywienia i usług gastronomicz.	5	4	80	
		fotograf	8	8	100	
2.	CKZiU w Chwałowicach	prowadzenie produkcji rolniczej	84	81	96	95
		organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej	49	48	98	
		eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycz.	8	5	62,5	
		montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych	8	7	87,5	
Razem:			163	154	94	-

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

W roku szkolnym 2018/2019 osoby dorosłe zdobywające kwalifikacje zawodowe w szkołach prowadzonych przez Powiat Radomski, jak wynika z powyższych danych, bardzo dobrze radziły sobie na egzaminach. W znakomitej większości formalnie potwierdziły one zdobycie kwalifikacji. Zdawalność na poziomie 94% to wysoki wskaźnik, minimalnie tylko odbiegający od 95-procentowego wyniku z roku 2017/2018.

Wysokość nakładów finansowych na funkcjonowanie powiatowych placówek edukacyjno-wychowawczych w 2019 r. oraz przeciętny koszt utrzymania ucznia prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 25. Finansowanie placówek edukacyjno-wychowawczych w 2019 r.

Lp.	Nazwa placówki	Wydatki na prowadzenie placówki (w zł)	Przeciętny koszt utrzymania ucznia (w zł)	Subwencja oświatowa (w zł)	Wydatki powiatu na oświatę poza subwencją (w zł)	Dotacje (w zł)
1.	LO w Ilży	2 141 942	8 851	22 595 193	4 537 755	34 605
2.	LO w Pionkach	1 671 418	16 883			
3.	ZS w Pionkach	6 109 407	16 335**			
4.	ZSP w Ilży	3 608 479	10 222			
5.	CKZiU w Pionkach	6 081 494	8 589**			
6.	CKZiU w Chwałowicach	2 494 383	6 706**			
7.	MOW w Wierzbicy	2 461 342	63 111**			
8.	Poradnia Psychologiczno – Pedagog. w Radomiu	991 030	-			
9.	Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Ilży	590 577	-			

10.	Poradnia Psychologiczno – Pedagog. w Pionkach	613 631	-			
11.	Międzypow. Ośrodek Doskonał. Nauczycieli w Radomiu z/s w Iłży*	403 850	-			
Razem placówki		27 167 553	18 710***	22 595 193	4 537 755	34 605

*Z dniem 1 września 2019 r. MODN uległ likwidacji z mocy prawa (zob.: pkt 1.2. *Raportu...*).

**Wskaźnik jest niższy niż iloraz wydatków na prowadzenie placówki i liczby uczniów wykazanych w tabeli 19, ponieważ ta ostatnia nie obejmuje dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju (ZS w Pionkach), słuchaczy kursów zawodowych (CKZiU w Pionkach i Chwałowicach), zaś w przypadku MOW liczba wychowanek przyjęta do wyliczenia, uwzględniając rotację dziewcząt w ciągu roku, była w istocie o 10 wyższa (39 osób).

***Przeciętny koszt utrzymania ucznia jako arytmetyczna średnia dla siedmiu placówek.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

3.1.3. Ochrona zdrowia

Powiatowe placówki ochrony zdrowia to:

- Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Szpital w Iłży;
- Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach.

Liczbę łóżek w obu jednostkach oraz stan zatrudnienia personelu medycznego (umowy o pracę lub umowy cywilno-prawne) prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 26. Łóżka oraz zatrudnienie personelu medycznego w SPZZOZ w Iłży i Pionkach w 2019 r.

Dział / Oddział	Liczba łóżek		Liczba lekarzy	Liczba pielęgniarek i położnych	Liczba lekarzy na 1 łóżko	Liczba pielęgniarek i położnych na 1 łóżko
	na oddziałach	łącznie				
SPZZOZ – Szpital w Iłży						
Chorób wewnętrznych	42	102	65	124	0,64	1,22
Chirurgiczny ogólny	17					
Ginekologii i położnictwa z opieką nad noworodkiem	26					
Pediatrici	14					
Anestezjologii i intensywnej terapii	3					
SPZZOZ w Pionkach						
Wewnętrzny	32	86	65	95	0,76	1,10
Chirurgii ogólnej	18					
Ginekologiczno-położniczy	6					
Rehabilitacji	30					

Źródło: SPZZOZ w Iłży i Pionkach.

Znamienno dla roku 2019 r. był przede wszystkim znaczny spadek liczby łóżek w obu szpitalach w porównaniu z rokiem 2018. W szpitalu w Iłży zmniejszyła się ona o 13%, zaś w lecznicy w Pionkach aż o 24%. Na pionkowskim oddziale ginekologii i położnictwa spadek liczby łóżek sięgnął nawet 77% - z 26 do 6!

W przypadku obu szpitali redukcja wynikała z analizy przeciętnego stanu tzw. obłożenia na przestrzeni minionych lat oraz wymogu racjonalnego zbalansowania liczby łóżek i skali ich faktycznego wykorzystywania. Drugi powód to konieczność dostosowania liczby łóżek do obowiązujących standardów w zakresie normatywów powierzchniowych

czy też liczby lekarzy lub pielęgniarek, jaka powinna przypadać na jedno łóżko. W odniesieniu do oddziału ginekologiczno-położniczego szpitala w Pionkach istotne znaczenie miał również fakt wstrzymania przyjmowania porodów z powodu braku lekarza neonatologa.

W 2019 r. **wskaźnik tzw. obłożenia łóżek** liczony średnio dla całego szpitala w Ilży wyniósł 65,92% i był wyższy o 1,51 p.p. niż w 2018 r. (zob.: poniższa tabela). W odniesieniu do szpitalnych oddziałów - największy wzrost wykorzystania łóżek odnotowała chirurgia (o 15,34 p.p.), największy spadek natomiast wystąpił na oddziale chorób wewnętrznych (o 8,21 p.p.).

O ponad 12,5 p.p. - z 63,22% do 75,88% - zwiększyło się rok do roku średnie wykorzystanie łóżek w szpitalu w Pionkach. W 2019 r. na ginekologii i położnictwie wzrost wartości wskaźnika poszybował niemal dwukrotnie wyżej niż w 2018 r., zaś oddziały chorób wewnętrznych oraz chirurgiczny odnotowały progres na poziomie ok. 15 p.p.

Pamiętać trzeba jednak, że silne wzrosty wartości przedmiotowego wskaźnika w pionkowskiej lecznicy miały miejsce przy 24-procentowym spadku łącznej liczby łóżek i zbliżonej w obu latach liczbie hospitalizowanych pacjentów. Wobec znacznych zmian podstaw naliczania powyższe porównanie odnotowane zostało zatem głównie gwoły statystycznego obowiązku. Obiektywna i miarodajna analiza porównawcza wartości wskaźnika rok do roku jest bowiem w tych warunkach niemożliwa.

Tabela 27. Wykorzystanie łóżek (w %) na oddziałach szpitalnych w Ilży i w Pionkach w 2019 r. i porównanie z rokiem 2018

Dział	SPZZOZ-Szpital w Ilży		SPZZOZ w Pionkach	
	rok 2018	rok 2019	rok 2018	rok 2019
Chorób wewnętrznych	93,50	85,29%	60,21	74,60%
Chirurgiczny	57,74	73,08%	70,95	85,94%
Ginekologii i Położnictwa	45,30	49,33%	18,18	34,91%
Pediatrici	39,82	39,11%	-	-
Anestezjologii i Intensywnej Terapii	32,60	27,85%	-	-
Rehabilitacji	-	-	91,34	91,40%
Średnia dla szpitala	64,41	65,92%	63,22	75,88%

Źródło: SPZZOZ w Ilży i Pionkach.

Liczbę **pacjentów** oraz **udzielonych świadczeń zdrowotnych** przez SPZZOZ-Szpital w Ilży oraz SPZZOZ w Pionkach prezentuje poniższe zestawienie. Jak widać, pod względem liczby pacjentów ten pierwszy przewyższa pionkowską lecznicę. Nie bez znaczenia jest zapewne fakt, iż dysponuje większą liczbą oddziałów, a i oddalenie od dużych ośrodków, jak choćby Radom, ułatwia nieco konkurencję z placówkami świadczącymi specjalistyczną opiekę medyczną.

Przy porównaniu rok do roku skali świadczeń zdrowotnych udzielanych przez poradnię w Ilży w ramach leczenia otwartego uwzględnić trzeba fakt, iż dane za 2018 r.

dotyczące ilżeckiego SPZZOZ nie obejmowały świadczeń rehabilitacyjnych. Włączając je, różnica nie byłaby aż tak duża. Ponadto w 2019 r. większa liczba osób niż w 2018 r. skorzystała z więcej niż jednego świadczenia. To także tłumaczy znaczne wzrosty rocznych wielkości wskaźników.

Tabela 28. Pacjenci i świadczenia zdrowotne w SPZZOZ- Szpital w Iłży i w Pionkach

SPZZOZ	Liczba pacjentów		Liczba udzielonych świadczeń zdrowotnych	
	rok 2018	rok 2019	rok 2018	rok 2019
SPZZOZ-Szpital w Iłży	4 450	4 534	4 528	7 061
SPZZPZ w Pionkach	3 596	3 541	3 094	3 921
Poradnie przy SPZZOZ-Szpital w Iłży	-	-	22 979	103 402
Poradnie przy SPZZOZ w Pionkach	-	-	51 315	54 225

Źródło: SPZZOZ w Iłży i Pionkach.

W 2019 r. na **inwestycje i remonty bieżące** oba SPZZOZ wydatkowały łącznie blisko 4 mln zł, czyli ponad czterokrotnie więcej niż w 2018 r. Różnica wynikała ze znacznie wyższego poziomu wykonania budżetowego planu wydatków ogółem na ochronę zdrowia, a w szczególności wydatków majątkowych. W przypadku tych ostatnich faktyczne wykonanie wyniosło 69,5% planu, podczas gdy w 2018 r. zaledwie 17,4% - w odniesieniu do SPZZOZ w Pionkach złożyły się na to głównie niezrealizowane wydatki (1,8 mln zł) na rozbudowę obiektu przy ul. Harcerskiej (w związku ze zmianą koncepcji przedsięwzięcia), zaś w przypadku SPZZOZ-Szpital w Iłży – przesunięcie na czas późniejszy zaplanowanej przebudowy i modernizacji bloku operacyjnego i działu chirurgicznego (1,5 mln zł). W 2019 r. największe nakłady na inwestycje w ochronie zdrowia związane były z finansowaniem realizacji zadania dotyczącego przebudowy oraz modernizacji bloku operacyjnego i działu chirurgicznego w szpitalu w Iłży (2,1 mln zł).

Tabela 29. Wydatki na inwestycje i remonty bieżące w SPZZOZ - Szpital w Iłży oraz w SPZZOZ w Pionkach

Nakłady na inwestycje i remonty bieżące (w zł)	SPZZOZ-Szpital w Iłży		SPZZOZ w Pionkach		SPZZOZ razem	
	rok 2018	rok 2019	rok 2018	rok 2019	rok 2018	rok 2019
	143 395	2 980 185	788 874	1 009 230	932 269	3 989 415

Źródło: SPZZOZ w Iłży i Pionkach.

3.1.4. Pomoc społeczna

Zadania realizowane przez Powiat Radomski w obszarze pomocy społecznej ilustrują syntetycznie dwa poniższe zestawienia:

Tabela 30. Placówki opieki społecznej prowadzone przez powiat wraz z liczbą miejsc i ich faktycznym wykorzystaniem w roku 2019 oraz w roku 2018 (porównanie)

Lp.	Nazwa placówki	Specyfika podopiecznych	Liczba miejsc		Liczba osób korzystających z opieki	
			2018	2019	2018	2019

1.	Dom Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach	kobiety niepełnospr. intelektualnie	130	130	136	134
2.	Dom Pomocy Społecznej w Jedlance	osoby przewlekłe psych chore	140	140	151	151
3.	Dom Pomocy Społecznej w Wierzbicy (łącznie z filią)	dzieci i młodzież niepełnospr. intelekt.; filia: osoby przewlekłe somatycznie chore	126	126	146	143
4.	Środowiskowy Dom Samopomocy w Jedlance	placówka wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psych.	35	35	38	38
Razem:			431	431	471	466

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu.

Powiat Radomski, jak wynika z powyższych danych, prowadzi 4 placówki świadczące usługi w zakresie pomocy społecznej. Dysponują one łącznie 431 miejscami. Ich liczba w ostatnich latach nie uległa zmianie. Liczba podopiecznych natomiast, którzy z miejsc w DPS-ach faktycznie korzystali, w 2019 r. wyniosła 466 i była o 5 osób niższa niż w roku 2018. Różnica między liczbą miejsc w poszczególnych DPS-ach (wielkość stała) a liczbą mieszkańców (wielkość zmienna) wynika z rotacji podopiecznych, do której z różnych przyczyn, także naturalnych, dochodzi w ciągu roku.

Tabela 31. Wydatki na prowadzenie powiatowych placówek pomocy społecznej - porównanie lat 2019 i 2018

Nazwa placówki	Wydatki na prowadzenie działalności (w zł)		Przeciętny miesięczny koszt utrzymania 1 podopiecznego (w zł)	
	2018	2019	2018	2019
DPS w Krzyżanowicach	5.308.148	5.545.749	3.293	3.565
DPS w Jedlance	5.914.044	5.853.392	3.521	3.529
DPS w Wierzbicy (łącznie z filią)	5.661.348	6.169.840	3.400	3.500
Środowiskowy Dom Samopomocy w Jedlance	748.938	767.397	1.583	1.827
Razem	17.632.478	18.336.378	-	-

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu.

Jak wynika z powyższego zestawienia, w 2019 r. łączne wydatki na prowadzenie powiatowych placówek pomocy społecznej wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 4%. Największymi zadaniami inwestycyjnymi były remonty kotłowni w DPS w Krzyżanowicach na kwotę 597 tys. zł oraz w DPS w Wierzbicy – 365 tys. zł.

3.1.5. Bezpieczeństwo publiczne²⁸²⁹

²⁸ Szczegółowe dane w: *Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Radomiu w 2019 r.*

²⁹ Szczegółowe dane w: *Analiza stanu bezpieczeństwa obszaru miasta Radomia i powiatu radomskiego w zakresie ochrony przeciwpożarowej w 2019 r.*

W 2019 r. na terenie powiatu radomskiego stwierdzono ogółem 1 653 **przestępstwa**, czyli o 7 mniej niż w 2018 r., co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców daje statystycznie 10,9 (w mieście Radom: 23,9). Najczęściej popełnianymi spośród nich były kradzieże mienia (191) oraz kradzieże z włamaniem (132).

Spadek liczby przestępstw ogółem w powiecie znacznie wyraziściej rysuje się na tle statystyk z lat wcześniejszych. I tak np. w porównaniu do roku 2007 zmniejszyła się ona o 44,5%, zaś w zestawieniu z rokiem 2013 – o 18,2%.

Zmniejszeniu się liczby przestępstw ogółem towarzyszył wzrost ich **wykrywalności** – z 62,7% w 2007 r. do 75,1% w 2018 r. i 76,7 w 2019 r. czyli o 14,0 p.p. (rok 2007:2020). Obie tendencje prezentuje poniższa tabela:

Tabela 32. Przestępstwa i ich wykrywalność - porównanie lat: 2007, 2013, 2018, 2019

Rok	2007	2013	2018	2019
Liczba przestępstw ogółem	2 978	2 022	1 660	1 653
Wykrywalność przestępstw	62,7	69%	75,1%	76,7

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Radomiu w 2019 r.; dane historyczne Starostwa Powiatowego w Radomiu.

Jak wynika z oceny stanu bezpieczeństwa na drogach w 2019 r. na terenie powiatu doszło do 973 **zdarzeń drogowych** (w 2018 r. – 1 313), w tym 227 wypadków (w 2018 r. – 210) i 1 046 kolizji (w 2018 r. – 1 103). Do najczęstszych przyczyn wypadków drogowych należą: niedostosowanie prędkości do warunków ruchu oraz nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu, a po stronie pieszych – nieostrożne wejście na jezdnię przed rozpędzonym pojazdem. W porównaniu z rokiem 2007 liczba wypadków drogowych zmniejszyła się z 268 do wspomnianych już 227, czyli o 15,3%. Niestety, nie jest to tendencja stała. W 2013 r. odnotowano bowiem znacznie mniej, bo 181, a w 2018 r. - 210 wypadków:

Tabela 33. Wypadki drogowe - porównanie lat: 2007, 2013, 2018, 2019

Rok	2007	2013	2018	2019
Liczba wypadków drogowych	268	181	210	227

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Radomiu w 2019 r.; dane historyczne Starostwa Powiatowego w Radomiu.

Jednym z **przedsięwzięć prewencyjno-profilaktycznych**, realizowanym od 2001, był program „Bezpieczny Powiat”. Cel to stworzenie warunków niezbędnych do funkcjonowania szkoły wolnej od zjawisk patologicznych, a przede wszystkim od demoralizacji nieletnich, oraz opracowanie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zdarzeń przestępczych na terenie szkoły. W ramach programu powiat współpracuje z Policją, Strażą Pożarną, szkołami i innymi jednostkami oraz instytucjami w celu poprawy bezpieczeństwa wśród dzieci i młodzieży poprzez organizowanie i inicjowanie różnego rodzaju festynów, konkursów, wystaw, przeglądów itp.

Program obejmuje dwa tzw. podprogramy:

- **„Czuję się bezpiecznie”** – jego głównym komponentem był konkurs wiedzy prewencyjnej, który miał na celu propagowanie wśród dzieci bezpiecznych zachowań na ulicy, w szkole i domu;

- „**Bezpieczna szkoła**” – w 2019 r. w ramach tego podprogramu powiat zorganizował konkurs dla szkół podstawowych. Uczniowie uczestniczyli w teście wiedzy o przeciwdziałaniu uzależnieniom.

W ramach środków przeznaczonych na realizację programu dokonywano również zakupu nagród dla najpopularniejszego dzielnicowego z terenu powiatu radomskiego.

Ponadto, uchwałą Rady Powiatu w Radomiu z 28 października 2019 r., przyjęty został Powiatowy Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego pn. „Bezpieczny Powiat Radomski”. Ponieważ obejmuje lata 2020-2021, informacje dotyczące wdrażania tego programu zawarte zostaną w raporcie za rok 2020..

W 2019 r. działania z zakresu **ochrony przeciwpożarowej** i ratownictwa prowadziły 4 jednostki ratowniczo-gaśnicze Państwowej Straży Pożarnej: trzy JRG PSP zlokalizowane są w Radomiu, a jedna w Pionkach. Łączny limit strażackich etatów, którym dysponowały JRG ogółem to 221 etatów. Ponadto na Komendę Miejską PSP w Radomiu przypadał limit 30 etatów. JRG wykonują zadania z zakresu ratownictwa wodnego, wysokościowego oraz chemiczno-ekologicznego.

Zbiorcze zestawienie zdarzeń z 2019 r., w których interweniowały jednostki ochrony przeciwpożarowej, oraz porównanie statystyk z 2019 r. do 2018 r. prezentuje poniższa tabela:

Tabela 34. Interwencje jednostek ochrony przeciwpożarowej w 2019 r. i porównanie z rokiem 2018

Interwencje jednostek ochrony przeciwpoż.	Pożary		Miejscowe zagrożenia		Falszywe alarmy		Razem	
	rok 2018	rok 2019	rok 2018	rok 2019	rok 2018	rok 2019	rok 2018	rok 2019
	796	1 360	977	937	119	109	1 892	2 406

Źródło: Analizy stanu bezpieczeństwa obszaru miasta Radomia i powiatu radomskiego w zakresie ochrony przeciwpożarowej za 2019 r. i 2018 r.

Działania zawodowych funkcjonariuszy PSP wspiera 89 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z Radomia i gmin powiatu radomskiego. Z danych Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Radomiu wynika, że w 2019 r. jednostki OSP uczestniczyły w gaszeniu 666 pożarów, czyli co trzeciego spośród 2 082, do których doszło łącznie w Radomiu i powiecie radomskim. W odniesieniu do przeciwdziałania i eliminowania tzw. miejscowych zagrożeń jednostki OSP uczestniczyły w 220 zdarzeniach, co stanowi 10% ogółu tego typu przypadków, do których w 2019 r. doszło w Radomiu i powiecie radomskim.

3.1.6. Kultura, kultura fizyczna, sport i turystyka

Działania powiatu radomskiego w obszarze kultury, kultury fizycznej, sportu i turystyki obrazują następujące zestawienia:

Tabela 35. Imprezy kulturalne: powiatowe oraz zlecone w 2019 r.

Organizator imprezy	Powiat	Stowarzyszenia wyłonione w drodze konkursu	Inne samorządy (na podstawie zawartych porozumień)	Stowarzyszenia, szkoły (w ramach działań promuj. powiat)	Razem
---------------------	--------	--	--	--	-------

Liczba imprez	3	5	23	26	57
----------------------	---	---	----	----	-----------

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Tabela 36. Imprezy z obszaru kultury i dziedzictwa narodowego organizowane przez powiat w 2019 r.

Lp.	Nazwa imprezy	Termin	Miejsce	Koszt (w zł)
1.	X Gała Mistrzów Sportu Powiatu Radomskiego	08. 03.	Zespół Szkół Muzycznych w Radomiu	26 500
2.	VIII Konkurs Gospodarczy Starosty Radomskiego „Perła Powiatu”	26. 04.	Zespół Szkół Muzycznych w Radomiu	40 500
3.	XIII Festyn Rodzinny Powitanie Lata „Domaniów 2019”	30.06.	Plaża nad Zalewem w Domaniowie	36 900
Razem koszty:				103 900,-

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Tabela 37. Imprezy z obszaru kultury i dziedzictwa narodowego organizowane przez stowarzyszenia jako zadania publiczne zlecone przez powiat w drodze konkursu w 2019 r.

Lp.	Nazwa imprezy	Organizator	Termin	Miejsce	Koszt (w zł)
1.	„Zabytkowo i Klockowo” - Przegląd Sakralnego Dziedzictwa Architektonicznego Powiatu Radomskiego w Formie Warsztatów dla Dzieci – II edycja	Fundacja Nowoczesny Konin	01.03. - 30.06.	Zakrzew, Przytyk, Wierzbica	1 300
2.	XXIV Festiwal Folkloru im. Józefa Myszki	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Iłżeckiej	23.04. - 21.08.	Iłża	4 500
3.	XXXIII Ogólnopolskie Dni Leśmianowskie	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Iłżeckiej	23.04. - 28.06.	Iłża	6 500
4.	III Przegląd Twórczości Zespołów Wokalno-Muzycznych w Jedlni	Stowarzyszenie Orkiestry Dętej „Boni Angeli”	01.06. - 15.12.	Jedlnia, gm. Pionki	3 000
5.	XXV Iłżecki Jarmark Sztuki Ludowej	Towarzystwo Ochrony i Promocji Zawodów Ginących	24.06. - 11.08	Iłża	3 000
6.	XVI Festiwalu Piosenki Turystycznej i Patriotycznej	Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych	12.11. - 20.12	Radom	1 700
Razem koszty:					20 000

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

W ramach **działań promujących** Powiat Radomski wsparcie uzyskały przedsięwzięcia o zasięgu międzygminnym, wojewódzkim i centralnym, w tym obchody

jubileuszy istnienia organizacji, stowarzyszeń i instytucji, konferencje, konkursy i festiwale, koncerty, turnieje, festyny itp³⁰.

W ramach **porozumień zawartych z innymi samorządami** powiat wspierał m.in.:

- miasto i gminę Iłża - Turniej Wiedzy o Powiecie Radomskim, Turniej Rycerski, Festiwal Artystyczny Dzieci i Młodzieży „Słowo i Piosenka”, Rekonstrukcja Historyczna „Bitwa pod Iłżą 1939”, Ogólnopolski Plener Malarski „Zabytki Powiatu Radomskiego”; Ogólnopolskie Spotkania z Balladą, Przegląd Twórczości Artystycznej Mieszkańców Domów Pomocy Społecznych oraz Niepełnosprawnych Dzieci i Młodzieży, Ogólnopolski Przegląd Formacji Tańca Nowoczesnego;
- miasto Pionki: XX Dni Ziemi, XII Przegląd Pieśni Patriotycznej Klubów Seniora Ziemi Radomskiej oraz XXI Dzień Seniora, XXI „Sobótka, Janki, Wianki”, XVIII Ogólnopolski Turniej Recytatorski Literatury Klasycznej im. Jana Kochanowskiego; Formatowanie XIX – Artyści Powiatu Radomskiego, XI Powiatowy Konkurs Filmu Amatorskiego, Idolek 14 – Powiatowy Konkurs Wokalny, „Lew do Panny”-VI Powiatowy Konkurs Młodzieżowych Zespołów Muzycznych; „Poceniujmy słowem” – VI warsztaty teatralne dla młodzieży Powiatu Radomskiego, „11 Listopada w wyobraźni dzieci i młodzieży” – VI Powiatowy Konkurs Recytacji i Pieśni, XIII Turniej Tańca Boogie Woogie Ziemi Radomskiej o Puchar Starosty;
- gminę Wierzbica - Przegląd Dorobku Artystycznego Mieszkańców Powiatu;
- gminę Przytyk - XX Ogólnopolskie Targi Papryki 2019;
- gminę Jedlińsk - Powiatowo-Gminne Dożynki 2019.³¹.

Łącznie na ten cel wydatkowano 190 122 zł.

Tabela 38. Podmioty organizujące i liczba imprez sportowo-rekreacyjnych w 2019 r.

Organizator imprezy	Kluby sportowe wylonione w drodze konkursu	Kluby sportowe, stowarzyszenia, szkoły (w ramach działań promujących powiat)	Razem
Liczba imprez	11	25	36

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Tabela 39. Imprezy sportowe organizowane przez stowarzyszenia jako zadania publiczne zlecone przez powiat w drodze konkursu w 2019 r.

Lp.	Nazwa imprezy	Organizator	Termin	Miejsce	Koszt (w zł)
1.	Organizacja udziału reprezentacji powiatu	Międzyszkolny Ludowy Uczniowski	10.02. – 30.11.	-	10 000

³⁰ Szczegółowy wykaz imprez zawiera „Sprawozdanie dotyczące realizacji Rocznej Programu Współpracy Powiatu Radomskiego z Organizacjami Pozarządowymi w 2019 r.”, załącznik do uchwały nr 200/XVII/2020 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 13 marca 2020 r., <https://www.spradom.finn.pl/rok-20201>.

³¹ Ibidem.

Lp.	Nazwa imprezy	Organizator	Termin	Miejsce	Koszt (w zł)
	radomskiego w zapasach w zawodach wojew. i centralnych	Klub Sportowy „Orlik” Wierzbica			
2.	Organizacja udziału reprezentacji powiatu radomskiego w dyscyplinie sportowej – judo w zawodach wojew. i centralnych	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Judo Kowala”	08.02. – 30.11.	-	7 000
3.	Organizacja Ogólnopol. Turnieju Judo dla Dzieci i Młodzików	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Judo Kowala”	08.02. – 30.11.	-	3 000
4.	Organizacja udziału reprezentacji powiatu radom. w kickboxingu i taekwondo w zawod. wojew. i centralnych	Klub Sportowy Centrum Tang Soo Do	15.02. – 30.11.	-	7 000
5.	VII Memoriał im. Sławomira Rutki w halowej piłce nożnej oldboyów	Klub Sportowy „PROCH” Pionki	15.02. – 11.03.	Pionki	500
6.	Organizacja Finałów Powiatu Radomskiego szkół podstawowych i gimnazjów w ramach Mazowieckich Igrzysk Dzieci oraz Mazowieckich Igrzysk Młodzieży Szkolnej w grach zespołowych, sportach indywid.; udział reprezentacji powiatu w zawodach wojew. i centralnych	Szkolny Związek Sportowy w Jedlińsku	11.02. – 30.11.	-	7 870
7.	XVI Międzypowiatowy Turniej Halowej Piłki Nożnej Chłopców	Uczniowski Klub Sportowy „BETA” Pionki	08.03. - 14.03.	Pionki	1 000
8.	XXII Cross Rowerowy po Puszczy Kozienickiej	Uczniowski Klub Sportowy „BETA” Pionki	28.05. - 07.06	Pionki	500
9.	XIV Memoriał Andrzeja „Dzidka” Grosiaka w piłce nożnej dla dzieci	Klub Sportowy „PROCH” Pionki	01.06. - 30.08	Pionki	800
10.	Biegi przełajowe dla dzieci i młodzieży	Klub Sportowy „ORLIK PIONKI”	04.04. - 15.04.	Pionki	800
11.	Powiatowy Turniej Piłki Nożnej CHOMENTÓW CUP o Puchar Starosty Radomskiego	Ludowy Klub Sportowy CHOMENTÓW Skaryszew	01.06. – 01.08.	Chomentów	800
12.	Turniej Piłki Nożnej Chłopców o Puchar Starosty Radomskiego	Gminny Klub Sportowy „JAGUAR”	01.05 - 27.06.	Wolanów	1 000

Lp.	Nazwa imprezy	Organizator	Termin	Miejsce	Koszt (w zł)
		Wolanów			
13.	XXIII Memoriał Henryka Zatorskiego w halowej piłce nożnej dzieci	Klub Sportowy „PROCH” Pionki	01.06. - 30.09.	Pionki	900
14.	Międzypowiatowy Turniej Piłki Siatkowej Mężczyzn o Puchar Starosty Radomskiego	Gminny Klub Sportowy „JAGUAR” Wolanów	03.03. - 30.04.	Wolanów	1 500
15.	Regionalne Mistrzostwa w Piłce Siatkowej Dziewcząt i Chłopców o Puchar Starosty Radomskiego	Gminny Klub Sportowy „JAGUAR” Wolanów	03.10. - 24.11.	Wolanów	1 800
16.	Turniej Piłki Siatkowej Dziewcząt im. T. Machnio	Klub Sportowy „BETA” Pionki	15.11. - 15.12.	Pionki	1 000
17.	XXI Ogólnopolski Turniej Mikołajkowy w halowej piłce nożnej dzieci	Klub Sportowy „PROCH” Pionki	01.11. – 20.12.	Pionki	900
18.	I Hłżecki Turniej Piłki Nożnej dla dzieci	Stowarzyszenie Hłża 2039 Kolonia Sereczice	17.03. – 21.04.	Hłża	600
19.	Powiatowy Puchar Mas-Wrestligu	Polskie Stowarzyszenie Ftnosportów w Jedlance Starej	01.03.- 30.11.	Hłża	500
Razem koszty:					47 470

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

W ramach **działań promujących Powiat Radomski** wspierano kluby sportowe, stowarzyszenia i szkoły w organizacji takich imprez turystyczno-sportowo-rekreacyjnych, jak m.in.: XIX Rajd po Ziemi Radomskiej, XII Rajd Śladami Witolda Gombrowicza, XXVI Rajd Skórzanych „Wędrówka z pedagogiem”, XVI Rajd Europejski, powiatowe biegi na orientację – INO – Pionki – Puszcza Kozienicka, cross rowerowy po Puszczy Kozienickiej, VIII Rajd Korczakowski Integracyjny, Harcerski Bieg Patrolowy „Gacek” Pionki - Puszcza Kozienicka, Rowerowy Złot Gwieździsty Domaniów-2019, VII Rajd Rowerowy Szlakami Kozienickiego Parku Krajobrazowego.

Łącznie na ten cel wydatkowano 10 368 zł.

3.2. Ład gospodarczy

3.2.1. Stan gospodarki

Wpływ powiatowego samorządu, zaliczanego do tzw. otoczenia biznesu, na lokalną gospodarkę należy rozpatrywać bardziej w kategoriach stwarzania dogodnego klimatu i przyjaznej atmosfery dla przedsiębiorców niż bezpośredniego na nią oddziaływania. Dlatego przywoływane niżej dane odzwierciedlają jedynie ogólny obraz gospodarki, a prezentowane są głównie z informacyjnego obowiązku. Nie służą one natomiast pogłębionym analizom i ewaluacji. Formułowanie wyczerpujących ocen w odniesieniu akurat do stanu gospodarki nie jest przedmiotem niniejszego opracowania. Trudno bowiem w dokumencie, jakim jest *Raport...*, czyli podsumowanie z działalności zarządu powiatu, szczegółowo odnosić się do zagadnień, na które samorząd powiatowy ma ograniczony i tylko pośredni wpływ.

Tabela 40. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie)

Rok	2009	2010	2017	2018
Liczba podmiotów	9 297	9 842	11 093	11 565

Zródło: GUS.

Mieszkańcy powiatu radomskiego nie tracą ducha przedsiębiorczości. Jak wynika z powyższego zestawienia, łączna **liczba podmiotów gospodarczych** w powiecie radomskim systematycznie rośnie. W 2018 r. w porównaniu z rokiem 2009 zwiększyła się ona o 24,4%, zaś w odniesieniu do roku 2017 – o 4,3%.

Z kolei pod względem **liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym** (zob.: tabela poniżej) radomski - na tle innych wybranych powiatów Mazowsza, zbliżonych pod względem liczby ludności i/lub powierzchni, a zarazem leżących poza obszarem metropolitalnym Warszawy – również wypada relatywnie dobrze, wyprzedzając pod tym względem plocki, ostrołęcki i siedlecki. Statystyka nie jest jednak już tak optymistyczna, gdy zestawimy ją z wyliczoną dla województwa. W 2018 r. mierzona tym wskaźnikiem przedsiębiorczość mieszkańców powiatu radomskiego osiągnęła tylko niespełną połowę wielkości określonej dla Mazowsza.

Tabela 41. Podmioty gospod. w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w 2018 r.

Powiat / województwo	radomski	ostrołęcki	plocki	siedlecki	mazowieckie
Liczba podmiotów gospodarczych	1 223	1 018	1 119	1 150	2 538

Zródło: GUS.

Działowo-gałęziowo-branżową strukturę podmiotów gospodarczych działających w powiecie radomskim prezentuje poniższe zestawienie. Jeśli nie uwzględniać indywidualnych gospodarstw rolnych, największy, bo blisko 30-procentowy, udział w niej mają przedsiębiorstwa handlowe oraz usługowe związane z branżą napraw samochodów i motocykli. Firmy budowlane stanowią 17%, zaś działające w obszarze przetwórstwa przemysłowego - 14% ogółu podmiotów gospodarczych.

Tabela 42. Struktura podmiotów gospodarczych wg działów, gałęzi i branż gospodarki w rejestrze REGON w 2018 r. (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie)

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przetwórstwo przemysłowe	Budownictwo	Handel hurt. i detaliczny; naprawa pojazdów samochodow. i motocykli	Transport i gospodarka magazynowa	Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	Pozostała działalność	Ogółem
268	1 624	1 962	3 337	783	218	3 373	11 565

Źródło: GUS.

Biorąc pod uwagę **strukturę zatrudnienia**, powiatowa gospodarka, jak wynika z poniższych danych, ma charakter zdecydowanie rolniczy. W sektorze tym zatrudniona jest ponad połowa pracujących, przy czym udział ich systematycznie i wyraźnie spada: z 60,3% w 2007 r. do 54,3 w 2016 r., czyli o 6 p.p.

Znaczna grupa osób zmieniała zatrudnienie i, jak można sądzić, w wielu przypadkach z rolnictwa „odpływa” do sektora usług, który w latach 2007-2016 odnotował najbardziej dynamiczny wzrost liczby pracujących. W 2016 r. liczba zatrudnionych w usługach w porównaniu do roku 2007 zwiększyła się aż o 116,7%.

Tabela 43. Liczba pracujących i struktura zatrudnienia według sektorów ekonomicznych.

Sektor / Rok	Rolniczy	Przemysłowy	Usługowy	Finansowy	Pozostałe	Ogółem
2007	18 025	5 194	1 375	339	4 938	29 871
2011	17 635	5 433	2 284	386	5 109	30 847
2016	17 697	6 121	2 979	292	5 520	32 609

Źródło: GUS.

Wskaźnik P, czyli wskaźnik podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca powiatu przyjmowany przez Ministerstwo Finansów do obliczania subwencji wyrównawczej dla powiatowych samorządów, wydaje się obiektywnie i syntetycznie odzwierciedlać kondycję, siłę oraz prężność lokalnej gospodarki. W odniesieniu do powiatu radomskiego miernik

ten na rok 2020 (wskaźniki na rok 2020 zostały wyliczone na podstawie danych o dochodach podatkowych za rok 2018 według stanu na dzień 30 czerwca 2019 r.) kształtował się na poziomie 166,70 zł, tzn. zaledwie 57,9% średniej krajowej (287,95 zł).

Również w porównaniu z innymi wybranymi powiatami na Mazowszu, zbliżonymi pod względem liczby ludności i/lub powierzchni, radomski wypada słabo. Dowodzi tego poniższa tabela:

Tabela 44. Wskaźnik P na 2020 r. w radomskim i innych wybranych powiatach woj. mazowieckiego

Powiat	radomski	miński	ostrołęcki	piaseczyński	płocki	pruszkowski	siedlecki	kraj
Wskaźnik P (w zł)	166,70	294,07	172,91	621,98	204,83	532,41	173,77	287,95

Źródło: Ministerstwo Finansów

3.2.2. Infrastruktura drogowa

Łączna długość dróg powiatowych, którymi zarządza Powiat Radomski, a ściślej Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu, wynosi 540,8 km³². Nakłady inwestycyjne związane z przebudową lub rozbudową dróg od lat mają zdecydowanie największy udział w wydatkach majątkowych ogółem: w 2019 r. wskaźnik ten wzrósł do 91,3% z 90,7% w 2018 r. W 2019 r. budżet powiatu wyasygnował na ten cel 56,8 mln zł, czyli ponaddwukrotnie więcej niż w 2018 r. (zob. także: uwagi w pkt 3.4.1. tegoż *Raportu...*). Efekty rzeczowe, również w odniesieniu do lat wcześniejszych, prezentuje następujące zestawienie:

Tabela 45. Długość przebudowanych/rozbudowanych odcinków dróg powiatowych w 2019 r. i latach: 2007, 2010, 2013, 2018

Długość przebudow./rozbudow. odcinków dróg powiatowych (w km)	2007	2010	2013	2018	2019
	18,8	42	8,9	12,3	32,8

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu.

Jak wynika z powyższej tabeli, rekordowym pod względem rozmiarów inwestycji drogowych był rok 2010. Niebagatelny wpływ na uzyskany wynik miał fakt, że właśnie na ten okres przypadło zakończenie realizacji kilku zadań współfinansowanych ze środków unijnych, bez których modernizacja dróg powiatowych na taką skalę nie byłaby możliwa. W latach późniejszych możliwości pozyskiwania środków pomocowych UE na inwestycje drogowe, w szczególności z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, stały się już nieporównywalnie mniejsze.

Mimo to rok 2019 zapisał się jako ten, w którym pod względem rzeczowym zrealizowano największy w historii powiatu projekt drogowy. Zadanie pn. „*Rozwój infrastruktury w zakresie zrównoważonej mobilności miejskiej na terenie Gminy Miasta Radomia oraz Powiatu Radomskiego*” było wdrażane w partnerstwie z Gminą Miasta Radomia, przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Przedsięwzięcie obejmowało rozbudowę dwóch dróg powiatowych w gm. Zakrzew: Młódnice – Jarosławice – Cerekiew – Radom oraz Taczówek – Taczów – Milejowice wraz z budową ścieżek rowerowych

(zob.: tabela poniżej). Wydatki na jego realizację sięgnęły kwoty 33,851 mln zł. Wobec wdrożenia tak dużego projektu (i szeregu innych nieco mniejszych) nie może dziwić fakt, że po wspomnianym wyżej rekordowym roku 2010, rok 2019 był drugim pod względem skali efektów rzeczowych osiągniętych w powiatowym drogownictwie.

Efekty rzeczowe modernizacji (ściślej: przebudowy/rozbudowy) dróg powiatowych w 2019 r. w postaci:

- 32,8 km przebudowanych/rozbudowanych dróg,
- 7,1 km wybudowanych chodników,
- 16,6 km wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych;
- 4,72 km wyremontowanych dróg powiatowych

prezentują szczegółowo dwie poniższe tabele:

Tabela 46. Długość przebudowanych/rozbudowanych odcinków dróg i wybudowanych chodników w 2019r.

³² Wykaz dróg powiatowych wraz z mapą ich sieci: <https://pzd-radom.finn.pl/bipkod/005> - przyp. red.

Lp.	Nr drogi	Przebieg	Długość przebudow./rozbudow. odcinków dróg (w m)	Długość wybudowanych chodników (w m)	Długość wybudow. ciągów pieszko-rowerowych (w m)
1.	3336W	Wieniawa – Przytyk – Jedlińsk	3 487,42	1 117,70	-
2.	3506W	Jankowice – Gulin – Zakrzew	-	1 175,00	-
3.	3509W	Gulin – Wsola – Wojciechów	591,90	558,00	-
4.	3519W	Lewaszówka – Poświętne	475,46	522,80	-
5.	3525W	Słupica – Gózd	-	650	-
6.	3527W	Antoniówka – Groszowice – Piotrowice	790,0	-	-
7.	3531W	Kuczki -Kazimierówka - Skaryszew	5 810,8	1 410,0	-
8.	3539W	Radom – Gębarzów – Polany	4 328,0	45,0	4 328,0
9.	3553W	Gr. województwa – Jasieniec Iłżecki Górny – Pastwiska	-	819,5	-
10.	3561W	Mniszek – Omięcin – Szydłowiec	1 272,8	-	-
11.	3564W	Radom – Augustów	688,3	-	-
12.	3503W	Młódnice – Jarosławice – Cerekiew – Radom	8 648,48	-	8 018,48
13.	3507W	Taczówek – Taczów – Milejowice	6 667,99	835,0	4 260,43
Razem:			32 761,15	7 133,0	16 606,91

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu.

Tabela 47. Długość wyremontowanych odcinków dróg w 2019 r.

Lp.	Nr drogi	Przebieg	Długość wyremontowanego odcinka drogi (w m)
1.	3334W	Wir-Goszczewice-Przytyk	1 610,00
2.	3516W	Bartodzieje-Jastrzębia	1 720,00
3.	3530W	Klwatka-Bogusławice - Skaryszew	1 050,00
4.	4011W	Orońsko-Ruda Wielka	340,00
Razem:			4 720,00

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu.

3.3. Ład środowiskowy

3.3.1. Ochrona środowiska, leśnictwo

Mimo braku informacji za 2019 r. (najbardziej aktualne dane nie są jeszcze dostępne), poniższa tabela dobrze obrazuje tendencje w obszarze ochrony środowiska i leśnictwa, zaś „zmiana wartości wskaźnika” (patrz: kol. 6) prezentuje wynik analizy porównawczej:

Tabela 48. Charakterystyka i wielkości wskaźników oddziałujących na ochronę środowiska naturalnego

Wskaźnik	Jednostka miary	2014	2016	2018	Zmiana wartości wskaźnika
1	2	3	4	5	6=5-3
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ^{3*}	4246,8	4864,7	4920,59	673,79
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	136511	137316	145475	8964
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	560,20	637,6	637,60	77,40
Połączenia kanalizacji prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	10487	11855	12076	1589
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	57240	59536	61706	4466
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	szt.	11	11	11	0
Liczba zbiorników bezodpływowych (szamb)	szt.	19301	19385	17046	- 2255
Liczba oczyszczalni przydomowych	szt.	1680	1801	2233	553
Odpady z gospodarstw domowych ogółem	Mg**	14766,72	16898,49	24621,20	9854,48
Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg/M/rok	82	100	170,91	88,91
Emisja gazowych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych – bez CO ₂ ***	t/rok	305	240	213	- 92
Emisja pyłowych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	t/rok	53	51	46	- 7
Powierzchnia parku krajobrazowego	ha	16198,78	16198,78	16198,78	0
Powierzchnia obszaru chronionego krajobrazu	ha	16650,00	16650,00	1665,00	0
Lesistość powierzchni powiatu	%	26,8	26,8	26,8	0

*1 dam³ (dekametr³) = 1 000 m³

**1 Mg (megagram) = 1 tona.

***W 2018 r. emisja dwutlenku węgla wynosiła 28,3 tys. t i stanowiła 99,3% ogólnej emisji zanieczyszczeń gazowych.

Źródło: opracowanie własne za: Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025; GUS; WIOŚ; urzędy gmin; ewidencja gruntów na podstawie zapisów w programie EWOPIS7. Dane dotyczące roku 2019 w okresie przygotowywania niniejszego *Raportu...* nie były jeszcze dostępne.

Uzupełniając powyższe dane o kilka dodatkowych konstatacji charakteryzujących stan środowiska naturalnego w powiecie radomskim w 2018 r.³³, a w szczególności powietrza

³³ Dane za 2019 r. nie były jeszcze dostępne w okresie opracowywania tegoż *Raportu...*

atmosferycznego, gleb i hałasu, w ślad za informacją przesłaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w czerwcu 2019 r., można stwierdzić, że:

- **czystość powietrza:**
 - dla dwutlenku siarki – stężenia średnioroczne były niskie, przy czym najwyższe dotyczyły terenów sąsiadujących z południowo-zachodnimi granicami Radomia;
 - dla dwutlenku azotu – stężenia średnioroczne osiągały wartości 25-45% poziomu dopuszczalnego. Najwyższe stężenia występowały na obszarach położonych przy zachodniej, południowej i wschodniej granicy Radomia oraz w rejonach ważniejszych tras komunikacyjnych, szczególnie drogi E7;
 - dla tlenku węgla – stężenia były niskie, kształtowały się znacznie poniżej poziomów dopuszczalnych. Najwyższe wartości stężeń wystąpiły w Pionkach, Skaryszewie i Iłży oraz w bliskim otoczeniu tych ośrodków;
 - dla benzenu – stężenia były niskie i stanowiły ok. 10-20% poziomu dopuszczalnego;
 - dla pyłu PM10 – stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 stanowiły 45-90% poziomu dopuszczalnego. Najwyższe stężenia odnotowano na obszarach położonych przy zachodniej, wschodniej i południowej granicy Radomia;
 - dla ołowiu, arsenu, niklu i kadmu – stężenia metali ciężkich oznaczone w pyłe PM10 były bardzo niskie i stanowiły ok. 2% poziomu dopuszczalnego dla ołowiu i 2-7% poziomów docelowych dla arsenu, niklu i kadmu;
 - dla benzo/a/pirenu – stężenia w pyłe PM10 były wysokie, szczególnie w okresie sezonu grzewczego. Poziom docelowy został przekroczony na niemal połowie obszaru powiatu radomskiego, a stężenia średnioroczne stanowiły 200-300% poziomu docelowego. Dotyczyło to terenów położonych przeważnie w środkowej części powiatu oraz okolic Pionek i Iłży.
- **gleby:** w punkcie monitoringowym (Wierzba) badania nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń;
- **hałas** – w 26 punktach pomiarowych dla 13 zakładów nie wykryto przekroczeń dopuszczalnych norm.

3.4. Ład instytucjonalny

3.4.1. Finanse powiatu – analiza strukturalno-porównawcza

W 2019 r. **dochody ogółem** budżetu były wyższe niż w 2007 r. o blisko 150%, czyli prawie 2,5-krotnie (zob. tabela poniżej). Na wyniku tym istotnie zaważył skokowy wzrost rok do roku 2018:2019. Tylko w tym okresie dochody ogółem zwiększyły się aż o 28,5%, podczas gdy w całym pięcioleciu 2013-2018 - o 18,6%.

Najważniejszym czynnikiem tak gwałtownego przyspieszenia były dochody majątkowe. W 2019 r. kwota ich poszybowała do 39,5 mln zł, czyli ponadczterokrotnie wyżej niż poziomowi roku 2018 r., kiedy to wyniosły niespełna 8,9 mln zł. Stało

się tak za sprawą strumienia środków europejskich, który wpłynął do budżetu w ramach dofinansowania realizacji największego w historii powiatu projektu drogowego, polegającego na rozbudowie dwóch dróg powiatowych wraz z budową ścieżek rowerowych (zob.: pkt 3.2.2. Infrastruktura drogowa). W 2019 r. dotacje celowe na zadania inwestycyjne w ramach programów finansowanych z udziałem środków unijnych wyniosły łącznie aż 21,4 mln zł.

Stymulatorem wysokiej dynamiki wzrostu dochodów ogółem, choć z pewnością już nie tak silnym jak dochody majątkowe, była także rosnąca subwencja ogólna z budżetu państwa (części: oświatowa, wyrównawcza i równoważąca). W 2019 r. stanowiła ona 34,6% łącznych dochodów budżetu. W latach 2007-2019 zwiększyła się z 29,9 mln zł do 65,6 mln zł, czyli ponaddwukrotnie. Wynikało to m.in. z systematycznego poszerzania się zakresu zadań realizowanych przez powiat oraz rosnących kosztów ich realizacji.

Systematycznie zwiększały się również **dochody własne** powiatu (z 19,2 mln zł w 2007 r. do 50,4 mln zł w 2019 r.), choć ustawowe możliwości ich pozyskiwania są wciąż daleko mniejsze od potrzeb i oczekiwań samorządów powiatowych. Dynamika wzrostu mierzona poziomami roku 2007 i 2019 (o 162,5%) była wprawdzie nieco wyższa niż dochodów ogółem, ale już udział dochodów własnych w dochodach ogółem powiatu, choć generalnie wykazuje tendencję wzrostową, to jednak zwiększa się nieznacznie i bardzo powoli. W latach 2007-2018 odsetek ten zwiększył się zaledwie o 5 p.p., przekraczając w 2018 r. poziom 30%. Fakt, że w 2019 r. udział dochodów własnych w dochodach ogółem powrócił do poziomu zbliżonego do roku 2007 wypada uznać za krótkotrwałe „odstępstwo od normy”, a nie załamanie wieloletniej tendencji. Powodem jest wyjątkowo gwałtowny wzrost dochodów majątkowych rok do roku 2018:2019, a zarazem dochodów ogółem budżetu powiatu z przyczyn, o których wyżej była już mowa.

Zwiększonym dochodom ogółem budżetu towarzyszył wzrost **wydatków ogółem**. W 2019 r. w porównaniu do roku 2007 zwiększyły się one o 143,5%, zaś w zestawieniu z poziomem roku 2018 – o 22,6%. Analogicznie jak w przypadku dochodów, o wysokiej dynamice wzrostu wydatków ogółem zdecydowało rekordowe wykonanie wydatków majątkowych - w kwocie ponad 62,2 mln zł. Było ono wyższe o blisko 33,4 mln zł niż w 2018 r.

Decydujący wpływ na tak wysoką kwotę wykonania wydatków majątkowych (a tym samym i wydatków ogółem) miała realizacja w gm. Zakrzew dużego zadania inwestycyjnego, współfinansowanego ze środków unijnych, związanego z rozbudową dwóch dróg powiatowych oraz budową ścieżek rowerowych. Ta sama inwestycja „napędzała” wzrost dochodów, o czym wyżej była już mowa. Naturalną konsekwencją stał się rekordowy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem, sięgający 35%. Tak proinwestycyjnego budżetu, jak w 2019 r., w historii powiatu jeszcze nie było!

Tabela 49. Podstawowe wskaźniki budżetu powiatu za 2019 r. oraz ich zestawienie z wybranymi latami: 2007, 2013 i 2018 (wykonanie)

Rok	2007	2013	2018	2019
Dochody ogółem (w mln zł)	76,205	124,360	147,468	189,508
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem (w %)	25,1	24,6	30,1	26,6
Wydatki ogółem (w mln zł)	72,965	119,235	144,988	177,705
Deficyt budżetowy (w mln zł)	0	0	0	0
Nadwyżka budżetowa (w mln zł)	3,240	5,125	2,480	11,803
Kredyty (w mln zł)	2,410	5,000	10,000	5,000

Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	16,8	11,2	19,9	35,0
---	------	------	------	------

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Poniżej struktura wydatków powiatowego budżetu na 2019 r. oraz porównanie do lat: 2007, 2013 i 2018, z uwzględnieniem procentowego udziału nakładów na poszczególne działy w wydatkach ogółem:

Tabela 50. Nakłady (wykonanie) w wybranych (głównych) działach budżetu oraz ich udział w wydatkach ogółem

Dział budżetu	Wydatki (w mln zł)	% w wydatkach ogółem	Wydatki (w mln zł)	% w wydatkach ogółem	Wydatki (w mln zł)	% w wydatkach ogółem	Wydatki (w mln zł)	% w wydatkach ogółem
	Rok 2007		Rok 2013		Rok 2018		Rok 2019	
Transport i łączność (drogi)	9,594	13,1	15,841	13,3	40,762	28,1	65,884	37,1
Administracja publiczna	10,429	14,3	15,320	12,8	18,218	12,6	19,406	10,9
Oświata i wychowanie	15,174	20,8	19,645	16,5	21,444	14,8	22,313	12,6
Ochrona zdrowia	11,020	15,1	23,645	19,8	14,305	9,9	17,454	9,8
Pomoc społeczna	14,159	19,4	22,134	18,6	19,162	13,2	20,580	11,6
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	7,746	10,6	15,271	12,8	16,697	11,5	16,712	9,4
Wydatki ogółem (w mln zł)	72,965	-	119,235	-	144,988	-	177,705	-

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

Jak widać struktura wydatków budżetowych ulegała wyraźnej fluktuacji. W latach 2018-2019 zdecydowaną dominantę tworzyły wydatki na transport i łączność, czyli w praktyce nakłady na przebudowy, rozbudowy oraz bieżące utrzymanie dróg powiatowych. Licząc w przybliżeniu, co czwarta, a w 2019 r. nawet co trzecia złotówka wydatkowana z budżetu przeznaczana była na ten właśnie dział. Natomiast z porównania wskaźników dla roku 2007 i 2019 wynika, że procentowy udział nakładów na drogownictwo w wydatkach ogółem budżetu uległ prawie potrojeniu (w liczbach bezwzględnych nakłady wzrosły nawet blisko 7-krotnie!).

W początkowej fazie analizowanego okresu nakłady na drogi wprawdzie również stanowiły istotną pozycję w budżecie, ale proporcje rozkładały się zgoła inaczej. Punkt ciężkości strony wydatkowej przesunięty był na obszar infrastruktury społecznej, tzn. oświatę i wychowanie, pomoc społeczną, ochronę zdrowia. W przypadku tej pierwszej istotne znaczenie miała liczba uczniów kształcących się w powiatowych szkołach ponadgimnazjalnych – ze względu na trendy demograficzne znacznie wyższa niż obecnie.

Odmienne natomiast kształtowała się struktura wydatków majątkowych³⁴ (zob.: tabela poniżej). Zdecydowana dominacja nakładów na zadania inwestycyjne realizowane w obszarze transportu (de facto drogownictwa) nad wydatkami majątkowymi w innych działach budżetu nie tylko nigdy nie uległa zachwianiu, ale w badanym okresie jeszcze wyraźnie wzrosła; o ile w 2007 r. były one ok. 2,5-krotnie wyższe niż nakłady na inwestycje w ochronie zdrowia, o tyle w 2018 r. aż 30-krotnie(!), zaś w 2019 r. – 15-krotnie. Z kolei udział w łącznych wydatkach majątkowych inwestycji drogowych w badanych latach zwiększył się z 54% (2007 r.) do 91% (2019 r.). W odniesieniu do ochrony zdrowia natomiast odnotowano spadek z 21% w 2007 r. do niewiele ponad 6% w 2019 r. W tej analizie porównawczej należy jednak uwzględnić fakt, że znaczne nakłady inwestycyjne na modernizację infrastruktury społecznej powiat zaangażował jeszcze przed rokiem 2007.

Tabela 51. Wydatki majątkowe (wykonanie) w wybranych (głównych) działach budżetu oraz ich udział w wydatkach majątkowych ogółem (w mln zł)

Dział budżetu*	Nakłady (w mln zł)	% w wydatkach majątkow. ogółem	Nakłady (w mln zł)	% w wydatkach majątkow. ogółem	Nakłady (w mln zł)	% w wydatkach majątkow. ogółem	Nakłady (w mln zł)	% w wydatkach majątkow. ogółem
	Rok 2007		Rok 2013		Rok 2018		Rok 2019	
Transport i łączność (drogi)	6,620	54,1	9,895	74,1	26,171	90,7	56,798	91,3
Oświata i wychowanie	0,058	0,5	0,884	6,6	0,798	2,8	0,070	0,1
Ochrona zdrowia	2,566	21,0	0,475	3,6	0,848	2,9	3,880	6,2
Pomoc społeczna	1,412	11,5	1,075	8,1	0,605	2,1	1,093	1,8
Wydatki majątkowe razem	12,241	-	13,349	-	28,852	-	62,244	-

*Udział wydatków inwestycyjnych na administrację w wydatkach majątkowych ogółem, z wyjątkiem roku 2007, nie przekraczał 1%, dlatego ten dział pominięty został w powyższym zestawieniu.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

3.4.2. Administracja samorządowa

a) zatrudnienie w powiecie radomskim

W 2019 r. łączny stan zatrudnienia w jednostkach powiatu radomskiego w porównaniu z rokiem 2018 kształtował się następująco:

Tabela 52. Zatrudnienie w jednostkach powiatu (starostwo oraz jednostki organizacyjne) wg stanu na 31.12.2019 r. i porównanie z rokiem 2018

Lp.	Jednostka powiatu	Liczba osób		Liczba etatów	
		2018 r.	2019 r.	2018 r.	2019 r.
1.	Starostwo Powiatowe w Radomiu	211	199	207,20	194,95
2.	Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu	246	238	243,75	236,28
3.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu	23	25	21,5	24,5
4.	Dom Pomocy Społecznej w Jedlance	90	91	84,25	84,8
5.	Dom Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach	81	85	74,87	76,25
6.	Dom Pomocy Społecznej w Wierzbicy	88	88	82	83,75

³⁴ Wydatki powiatu na zadania inwestycyjne, np. w drogownictwie lub edukacji, realizowane przez jednostki budżetowe powiatu, jak PZDP lub szkoły, oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji realizowanych przez inne jednostki, np. powiatowe SPZZOZ (ochrona zdrowia) lub samorządy gminne z terenu powiatu. Wydatki majątkowe to zatem wydatki inwestycyjne oraz dotacje na inwestycje – przyp. red.

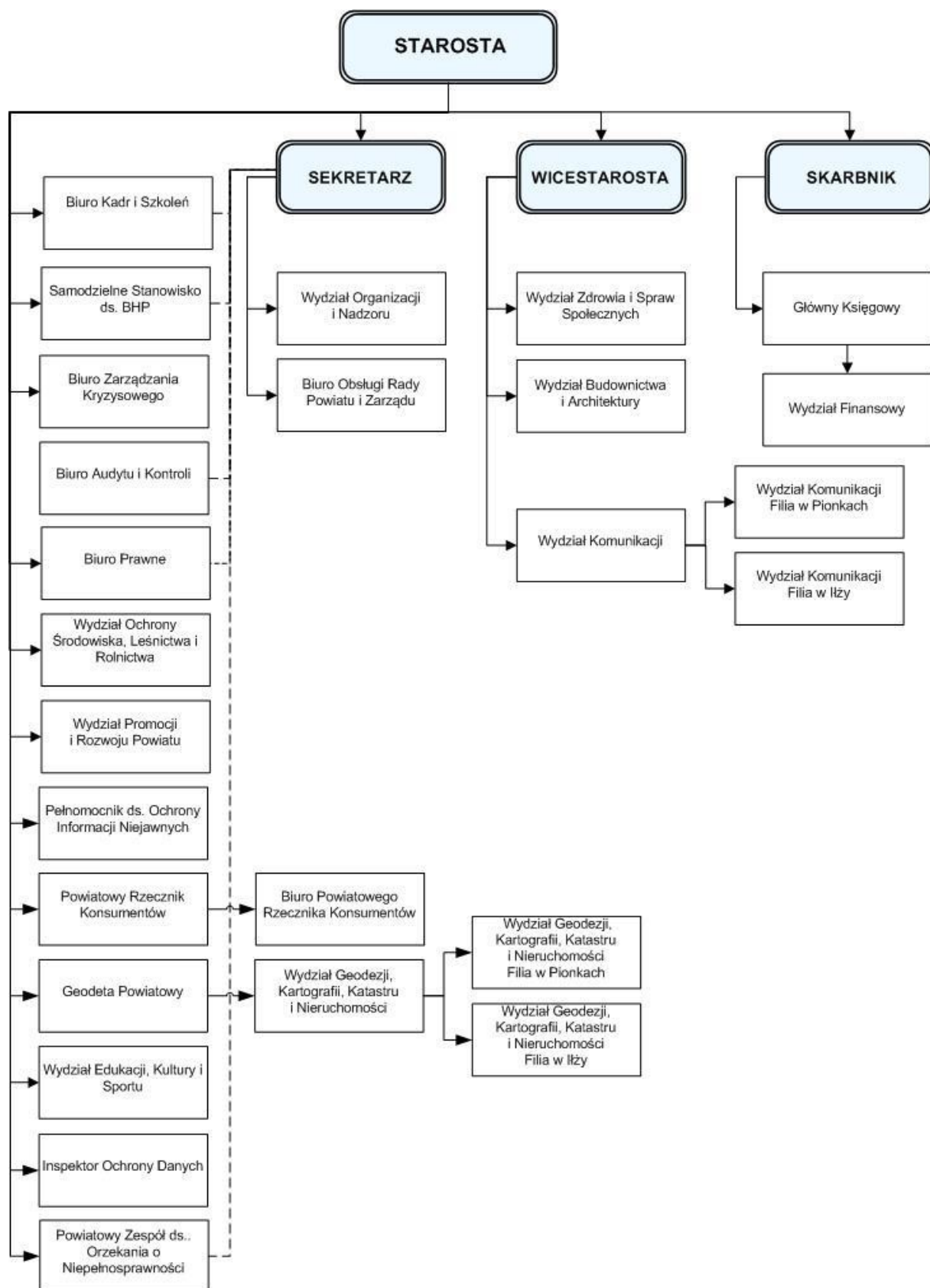
Lp.	Jednostka powiatu	Liczba osób		Liczba etatów	
		2018 r.	2019 r.	2018 r.	2019 r.
7.	Środowisk. Dom Pomocy Samopomocy w Jedlance	10	10	8,25	8,5
8.	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Szpital w Ilży	203	191	198,25	186,63
9.	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach	231	228	225,70	222,81
10.	Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Ilży	30	30	24,23	24,95
11.	Liceum Ogólnokształcące im. Marii Dąbrowskiej w Pionkach	25	27	18,82	19,54
12.	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego im. Bohaterów Ziemi Łżeckiej w Chwałowicach	40	58	25,95	29,56
13.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Ilży	46	46	42,1	43,71
14.	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego im. Marii Curie Skłodowskiej w Pionkach	73	86	71,53	75,84
15.	Zespół Szkół im. J. Śniadeckiego w Pionkach	75	87	71,54	81,99
16.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Wierzbicy	32	39	27,34	33,75
17.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ilży	9	10	6,85	7,35
18.	Poradnia Psychologiczno-Pedagog. w Pionkach	10	11	7,80	7,85
19.	Poradnia Psychologiczno-Pedagog. w Radomiu	16	17	12,46	13,96
20.	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu	36	37	35,5	37
21.	Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu	10	11	8,5	10,5
Ogółem:		1 594	1 614	1 504,72	1 504,47

Zródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu, jednostki organizacyjne powiatu.

b) organizacja Starostwa Powiatowego w Radomiu

Trudno w tym miejscu prezentować schematy organizacyjne 24 jednostek, włącznie ze służbami, inspekcjami i strażami (patrz: pkt 1.2. tegoż *Raportu...*), funkcjonujących w ramach powiatu. Zważywszy jednak na fakt, że Starostwo Powiatowe w Radomiu zajmuje szczególne miejsce w jego strukturze, będąc najważniejszym komponentem administracji zespolonej w powiecie, poniżej organizacja tej właśnie jednostki:

Wykres 2. Schemat organizacyjny Starostwa Powiatowego w Radomiu

Źródło: Regulamin organizacyjny Starostwa Powiatowego w Radomiu - zał. do uchwały nr 209/2019 Zarządu Powiatu Radomskiego z dnia 20 grudnia 2019 r.

c) decyzje administracyjne i postanowienia

Charakterystykę i strukturę aktów administracyjnych wydanych w 2019 r. przez właściwy organ prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 53. Akty administracyjne w powiecie radomskim

Lp.	Zakres spraw	Decyzje administracyjne (w szt.)			Postanowienia administracyjne (w szt.)		
		wydane	zaskarżone	uchylone	wydane	zaskarżone	uchylone
1.	Komunikacja , w tym dot.:	45 718	9	1	16	0	0
	rejestracji pojazdów	40 473	0	0	0	0	0
	praw jazdy (wydawania, zatrzymywania)	5 245	9	1	16	0	0
2.	Zarządzanie drogami powiatowymi , w tym dot.:	910	4	1	353	1	0
	lokalizacji urządzeń infrastruktury techn. w pasie drogowym	241	1	1	0	0	0
	lokalizacji zjazdów	253	3	0	0	0	0
	zajęcia pasa drogowego	413	0	0	0	0	0
	reklam w pasie drogowym	3	0	0	0	0	0
	opinii projektów decyzji o warunkach zabudowy	0	0	0	353	1	0
3.	Zarządzanie ruchem na drogach powiatowych i gminnych , w tym dot.:	44	0	0	20	0	0
	przejazdów pojazdów nienormatywnych	42	0	0	0	0	0
	wykorzystania dróg w sposób szczególny	2	0	0	20	0	0
4.	Budownictwo , w tym dot.:	3 477	3	1	656	0	0
	pozwoleń na budowę	2 711	1	1	656	0	0
	zgłoszeń (decyzji sprzeciwu)	110	2	0			
5.	Geodezja, nieruchomości, kataster , w tym dot.:	1 985	18	9	220	5	1
	gospodarki gruntami rolnymi i ochrony gruntów	1 316	5	2	98	3	1
	gospodarki nieruchomościami nierolnymi	423	11	5	103	2	0
	katastru	219	1	1	12	0	0
	klasyfikacji użytków gruntowych oraz modernizacji gruntów	27	1	1	7	0	0
6.	Rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska, gospodarka wodna , w tym dot.:	203	2	3	0	0	0
	przetrzymania charta	0	0	0	0	0	0
	zmiany lasu na użytek rolny	0	0	0	0	0	0
	zadrzewień	114	0	0	0	0	0
	przekwalifikowania gruntu rolnego na grunt leśny (PROW)	0	0	0	0	0	0
	geologii	29	0	0	0	0	0
	gospodarki wodnej	20	0	1	0	0	0
	gospodarki odpadami	28	1	1	0	0	0
	ochrony powietrza i ochrony	12	1	1	0	0	0

Lp.	Zakres spraw	Decyzje administracyjne (w szt.)			Postanowienia administracyjne (w szt.)		
		wydane	zaskarżone	uchylone	wydane	zaskarżone	uchylone
	przed hałasem						
7.	Zdrowie i sprawy społeczne, w tym dot.:	19	0	0	0	0	0
	sprowadzenia zwłok z zagranicy	19	0	0	0	0	0
8.	Promocja zatrudnienia i instytucje rynku pracy, w tym dot. np.:	54 264	145	39	596	1	0
	uznania za osobę bezrobotną z prawem i bez prawa do zasiłku	21 236	143	38	440	0	0
	utruty statusu bezrobotnego z prawem i bez prawa do zasiłku	22 618				0	0
	przyznania, utraty, zawieszenia i wznowienia stypendiów i dodatków aktywizacyjnych	5 794				0	0
	nabycia i utraty prawa do zasiłku w trakcie posiadania statusu bezrobotnego	4 024				0	0
	obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia	592	2	1	156	1	0
9.	Rodzina i pomoc społeczna, w tym dot.:	872	0	0	85	0	0
	przyznania dodatku wychowawczego	182	0	0	83	0	0
	przyznania świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych	143	0	0	0	0	0
	przyznania świadczenia na kontynuowanie nauki dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek	50	0	0	0	0	0
	zwolnienia rodziców biologicznych z odpłatności	129	0	0	0	0	0
	umieszczenia osoby w DPS i odpłatności	333	0	0	0	0	0
	uczestnictwa w ŚDS	35	0	0	2	0	0
10.	Edukacja, w tym dot.:	510	0	0	0	0	0
	skreślenia z listy uczniów	2	0	0	0	0	0
	zwolnienia uczniów z zajęć wychowania fizycznego	123	0	0	0	0	0
	zwolnienia z opłat za posiłki	0	0	0	0	0	0
	potrzeby kształcenia specjalnego	309	0	0	0	0	0
11.	potrzeby nauczania indywidualnego oraz zajęć rewalidacyjno- wychowawczych	76	0	0	0	0	0
	Rozwój powiatu, w tym dot.:	49	0	0	6	0	0

Lp.	Zakres spraw	Decyzje administracyjne (w szt.)			Postanowienia administracyjne (w szt.)		
		wydane	zaskarżone	uchylone	wydane	zaskarżone	uchylone
	planowania i zagospodarowania przestrzennego	6	0	0	6	0	0
	ewidencji Starosty Radomskiego organizacji pozarządowych: stowarzyszeń kultury, kultury fizycznej nieprowadzących działalności gospodarczej oraz uczniowskich klubów sportowych	43	0	0	0	0	0
12.	Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności	2 460	210	38	17	0	0
Ogółem:		110 511	391	92	1 969	7	1

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu, jednostki organizacyjne powiatu radomskiego.

Jak wynika z przedstawionych danych, w 2019 r. w starostwie i jednostkach organizacyjnych powiatu radomskiego wydano łącznie 112 480 aktów administracyjnych (decyzji i postanowień). Spośród 110 511 decyzji administracyjnych 391, tj. 0,35%, zostało zaskarżonych przez stronę, przy czym organ drugiej instancji uchylił do ponownego rozpatrzenia tylko 92, czyli zaledwie 0,08% ogółu wydanych decyzji. W przypadku 1 969 postanowień administracyjnych zaskarżono 7, tj. 0,36% ogółu, wskutek czego jedno zostało uchylone.

d) skargi na działalność organów i jednostek powiatu

Dane dotyczące liczby, przedmiotu oraz sposobu rozstrzygnięcia skarg (w rozumieniu Kodeksu Postępowania Administracyjnego) na działalność organów i jednostek powiatu, które wpłynęły od mieszkańców w 2019 r., prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 54. Skargi na działalność jednostek powiatu

Lp.	Jednostka, której dotyczyła skarga	Skargi w rozumieniu KPA (w szt.)			Przedmiot skargi
		wpłynęło	zasadne	niezasadne	
1.	Starostwo Powiatowe – Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Nieruchomości	1	0	1	Odmowa ustalenia i wypłaty odszkodowania za grunt zajęty pod drogę powiatową.
2.	Starostwo Powiatowe – skarga na działania Starosty	1	0	1	Nieprawidłowości przy załatwieniu wniosku w drodze dostępu do informacji publicznej
3.	Powiatowy Urząd Pracy	4	2	2	Postępowanie pracownika; nieprawidłowości w funkcjonowaniu PUP w zakresie realizacji instrumentu rynku pracy w postaci skierowania bezrobotnego do pracy oraz refundacji kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy
4.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	1	0	1	Nieprzekazanie przez PCPR środków PFRON na dofinansowanie imprezy sportowo-rekreacyjnej

Lp.	Jednostka, której dotyczyła skarga	Skargi w rozumieniu KPA (w szt.)			Przedmiot skargi
5.	Dom Pomocy Społecznej w Jedlance	2	1	1	Nieprawidłowości w funkcjonowaniu DPS; nieprawidłowe zarządzanie placówką przez dyrektora jednostki
6.	Dom Pomocy Społecznej w Wierzbicy	1	0	1	Nieprawidłowości w funkcjonowaniu DPS
7.	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Iłży	2	0	2	Zachowanie lekarza dyżurnego w dziale chorób wewnętrznych; nieprawidłowości w funkcjonowaniu SPZZO - anonim.
8.	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach	3	0	3	Kolejki do specjalistów; praca lekarza w NiŚOZ; brak wystarczającej ilości azotu do przeprowadzenia zabiegów rehabilitacyjnych
9.	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu	2	0	2	Nieprawidłowości w funkcjonowaniu PZDP; odmowa realizacji wniosku dot. lokalizacji dodatkowego zjazdu indywidualnego z drogi powiatowej nr 3503W Młódnice-Jarosławice-Cerekiew-Radom do działki w m. Gołędzin, gm. Zakrzew
10.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Wierzbicy	1	0	1	Nieprawidłowości w działaniu Wicedyrektora MOW
Ogółem:		18	3	15	-

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu, jednostki organizacyjne powiatu radomskiego.

Jak wynika z powyższych danych, w 2019 r. na działalność jednostek powiatu wpłynęło 18 skarg, z których 3 uznane zostały za zasadne, a 15 - za niezasadne. W 2018 r. w powiatowych rejestrach odnotowano łącznie 10 skarg, w tym 2 zasadne i 8 niezasadnych.

e) orzekanie o niepełnosprawności

Orzeczenia o ustaleniu niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Do końca 2019 r. zespół funkcjonował jako jednostka organizacyjna powiatu radomskiego, obsługując także mieszkańców

6 sąsiednich powiatów: białobrzeskiego, grójeckiego, kozienickiego, przysuskiego, szydłowieckiego i zwolenńskiego (od 1 stycznia 2020 r. PZON działa jako jednostka Starostwa Powiatowego w Radomiu). Z racji choćby tylko liczby ludności zamieszkującej na terenie działania poszczególnych samorządów wnioski mieszkańców powiatu radomskiego mają największy udział w łącznej liczbie załatwianych spraw.

Podstawowe dane dotyczące powiatu radomskiego oraz wskaźniki ogółem zawiera poniższe zestawienie:

Tabela 55. Wnioski rozstrzygane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2019 r. i porównanie z rokiem 2018

Lp.	Wskaźnik	Powiat radomski		Ogółem	
		2018	2019	2018	2019

Lp.	Wskaźnik	Powiat radomski		Ogółem	
		2018	2019	2018	2019
1.	Liczba złożonych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności i niepełnosprawności (ogółem)	2 381	2 540	6 744	6 884
2.	Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i niepełnosprawności	2 279	2 460	6 406	6 573
3.	Liczba wydanych legitymacji uprawniających do zniżkowych przejazdów środkami komunikacji publicznej	396	317	916	737
4.	Liczba wydanych kart parkingowych uprawniających do parkowania pojazdów w miejscach wyznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami	330	314	732	782

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu.

f) ochrona praw konsumentów

Powiatowy rzecznik konsumentów realizuje zadania samorządu w zakresie ochrony praw konsumentów jako zadania własne na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

Podstawę prawną działalności rzecznika konsumentów stanowią przepisy art. 37-43 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, które wskazują, że podstawowym i nadrzędnym celem rzecznika konsumentów jest ochrona praw i interesów konsumentów. Zadanie to realizowane jest m.in. poprzez zapewnienie bezpłatnych porad i informacji prawnej w zakresie ochrony konsumentów, występowanie do przedsiębiorców w sprawach ochrony praw i interesów konsumentów, współdziałanie z właściwymi miejscowo delegaturami Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Rzecznikiem Finansowym, Urzędem Komunikacji Elektronicznej, Urzędem Regulacji Energetyki, Państwową Inspekcją Handlową oraz organizacjami konsumenckimi.

W 2019 r. do Powiatowego Rzecznika Konsumentów wpłynęło 771 spraw. Dotyczyły one udzielenia pomocy prawnej związanej z realizacją umów sprzedaży stacjonarnej, na odległość i poza lokalem przedsiębiorstwa, usług, umów o dzieło, umów telekomunikacyjnych, pocztowych i kurierskich, sektora energetycznego i wodnego, turystyki i rekreacji, urządzeń gospodarstwa domowego, artykułów wyposażenia domu, umów finansowych, transportowych, ubezpieczeniowych, związanych z opieką zdrowotną.

W roku sprawozdawczym problemy konsumentów związane były z reklamacjami składanymi zarówno z tytułu gwarancji jakości, jak i rękojmi. Wynikały one głównie z nieuznania reklamacji przez sprzedawców, pomimo występowania do tego przesłanek, lub odmowy uznania reklamacji przez gwaranta.

Wiele problemów dotyczyło również:

- zawierania umów pod wpływem błędu z firmami telekomunikacyjnymi oraz dystrybutorami energii elektrycznej i ciepłej,
- odmowy wypłaty odszkodowania z tytułu posiadanej polisy dodatkowego ubezpieczenia nabywanego najczęściej przy zakupie sprzętu RTV, AGD oraz sprzętu elektronicznego,
- nienależycie wykonanej naprawy motoryzacyjnej czy dokonania wadliwego montażu stolarki okiennej i drzwiowej.

Inne zapytania konsumentów dotyczyły form zawierania umów, pobierania i zwracania zadatków oraz zaliczek, jak również różnic pomiędzy tymi formami zabezpieczenia transakcji.

Rzecznik udzielał konsumentom pomocy w formie porad osobistych, pisemnych i telefonicznych. Podjął 120 interwencji pisemnych u przedsiębiorców, prowadził uzgodnienia telefoniczne oraz mediacje na odległość na rzecz pokrzywdzonych konsumentów. Pomoc rzecznika odnosiła pozytywny skutek, z wyjątkiem sporadycznych sytuacji, w których roszczenia konsumenta były ewidentnie nieuzasadnione. Rzecznik podejmował także szereg działań edukacyjnych na rzecz konsumentów dorosłych oraz młodzieży szkolnej. Ponadto współpracował z mediami, udzielając wywiadów i informacji na temat bieżących problemów konsumenckich.

3.4.3. Organizacje pozarządowe, partycypacja społeczna

Organizacje pozarządowe zarejestrowane w ewidencji Starosty Radomskiego wg stanu na koniec 2019 r.:

Tabela 56. Organizacje pozarządowe w ewidencji Starosty Radomskiego

Lp.	Typ i dziedzina aktywności organizacji pozarządowej	Liczba
1.	Uczniowskie Kluby Sportowe	55
2.	Kluby sportowe	60
3.	Stowarzyszenia – koła gospodyń wiejskich	8
4.	Stowarzyszenia społeczne - inne	37
5.	Ochotnicze straże pożarne	90
Razem:		250

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu.

O współpracy powiatu radomskiego z organizacjami pozarządowymi mowa jest też w pkt 2.2.7 i 3.1.6 niniejszego *Raportu*...

Wykaz przedsięwzięć powiatu radomskiego poddanych konsultacjom społecznym z mieszkańcami bądź ich reprezentacją zawiera poniższe zestawienie:

Tabela 57. Powiatowe przedsięwzięcia poddane konsultacjom społecznym w 2019 r.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia (programu, projektu, zadania inwestycyjnego itp.) konsultowanego z mieszkańcami lub ich reprezentacją	Zakres tematyczny przedsięwzięcia poddanego konsultacjom społecznym	Jednostka przeprowadzająca konsultacje społeczne
1.	Program Współpracy Powiatu Radomskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na 2020	Współpraca powiatu z organizacjami pozarządowymi	Starostwo Powiatowe (Wydział Promocji i Rozwoju Powiatu)
2.	Rozbudowa drogi powiatowej 3505W Jaszowice – Waclawów - Sławno	Prezentacja projektowanych rozwiązań geometrycznych, lokalizacja istniejących zjazdów do nieruchomości położonych przy drodze	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych (PZDP)
3.	Budowa drogi powiatowej nr 3340W Parznice - Skaryszew	j.w.	PZDP
4.	Rozbudowa drogi powiatowej nr 3518W Wola Goryńska – Stare Mąkosy - Jedlnia	j.w.	PZDP

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radomiu, powiatowe jednostki organizacyjne.

ZAKOŃCZENIE

„Przedstawione w poprzednich częściach niniejszego Raportu... szczegółowe dane, analizy porównawcze oraz wnioski interpretujące prezentowane wskaźniki skłaniają

do sformułowania (...) na ich podstawie kilku konkluzji. Wyznaczać będą one kierunki działań zarządu powiatu już w roku 2019, a także kolejnych, najbliższych latach (...)” – oto wstęp do kreślonych w maju 2019 r. uwag podsumowujących poprzednie opracowanie, tzn. *Raport o stanie powiatu radomskiego w 2018 roku*. Dziś w tym miejscu bardzo trudno o formułowanie tak jednoznacznych zapowiedzi jak przed rokiem.

Pandemia koronawirusa, która na początku 2020 r. dotarła również do Polski, diametralnie zmieniła bowiem rzeczywistość społeczno-gospodarczą w skali całego kraju oraz poszczególnych powiatowych lub gminnych samorządów. Zrodziła również szereg obaw i dylematów: jak w nadchodzących miesiącach i latach kształtować się będzie sytuacja epidemiczna?; na ile spowolniony zostanie wzrost gospodarczy?; czy finanse publiczne państwa podołają wyzwaniom? To tylko niektóre spośród wielu ważnych pytań pozostające obecnie bez odpowiedzi.

Mimo wielu niewiadomych, spróbujmy w zakończeniu niniejszego *Raportu...* sformułować jednak kilka uwag i konkluzji na przyszłość:

➤ **inwestycje priorytetowe** - konfrontacja z trudnym i wymagającym otoczeniem zewnętrznym nie może oznaczać rezygnacji z podejmowania poważnych wyzwań inwestycyjnych:

❖ **modernizacja szpitala w Pionkach**, w tym budowa pawilonów szpitalnych przy ul. Niepodległości z myślą o lokalizacji w nich oddziału chirurgicznego z pododdziałem ginekologicznym, bloku operacyjnego, a w nieco dalszej perspektywie – także oddziału wewnętrznego i rehabilitacji. Realizacja inwestycji, szacowanej łącznie na ok. 35-40 mln zł, potrwa zapewne jeszcze ok. 3 lat, choć, jak pokazały doświadczenia z roku 2019, łatwo nie będzie. Z powodu mocno wyśrubowanych ofert cenowych (znacznie przewyższających wielkość środków zarezerwowanych

w budżecie powiatu na ten cel), jakie skalkulowali za dokumentację techniczną łącznie z robotami budowlanymi potencjalni wykonawcy, przetarg w formule „zaprojektuj

i wybuduj” trzeba było unieważnić. Sprawnemu przebiegowi procesu modernizacji szpitala z pewnością to nie posłużyło. Wszystko wskazuje jednak na to, że druga próba zakończy się sukcesem. Odbiór gotowej dokumentacji nastąpi w pierwszych dniach maja br. Wkrótce potem ogłoszony zostanie kolejny przetarg, tym razem już tylko

na roboty budowlane. Jeśli ich wykonawcę uda się wybrać szybko i sprawnie, w lipcu 2020 r. powinny ruszyć pierwsze prace.

Celem jest konsolidacja lokalizacji placówki sprowadzająca się praktycznie do jednego miejsca, tzn. nowo wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów przy ul. Niepodległości w Pionkach. Jedynie zakład rehabilitacji dziennej mieściłby się przy ul. Sienkiewicza. Tylko na rok 2020 na zadanie inwestycyjne „*Poprawa stanu infrastruktury Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach poprzez rozbudowę infrastruktury, rewitalizację istniejącego budynku w jednej lokalizacji wraz z dokumentacją oraz zakup pierwszego wyposażenia*” w budżecie powiatu zaplanowano środki w wysokości 11,2 mln zł. Kontynuowane będą też starania o dotację z rezerwy celowej budżetu państwa. Samorząd miasta Pionki,

na podstawie zawartego już porozumienia, przekaże na realizację inwestycji kwotę w wysokości 0,5 mln zł. Wsparcie zadeklarował również wójt gm. Pionki;

- ❖ **modernizacja szpitala w Ilży** – to zadanie wprawdzie już nie na tak wielką skalę jak w przypadku lecznicy w Pionkach, ale również o fundamentalnym znaczeniu dla systemu powiatowej ochrony zdrowia. W ramach rozpoczętego w 2019 r. przedsięwzięcia zmodernizowany został już dział chirurgiczny oraz zakupiony - przy wydatnym współfinansowaniu ze środków europejskich - sprzęt medyczny, w tym, na początku 2020 r., nowoczesny tomograf komputerowy. Drugi etap inwestycji obejmuje modernizację bloku operacyjnego. Prace powinny zakończyć się w 2021 r. Przebudowa i modernizacja działu chirurgii oraz bloku operacyjnego kosztować będzie łącznie 7,2 mln zł;
- ❖ **infrastruktura drogowa** – drugim, po ochronie zdrowia, priorytetowym obszarem inwestowania nadal pozostaje przebudowa/rozbudowa infrastruktury drogowej. Sztandarowe inwestycje, których realizacja, również przy wsparciu ze środków Funduszu Dróg Samorządowych, zaplanowana została na rok 2020 i lata kolejne, to modernizacja tras: Wieniawa-Przytyk-Jedlińsk (w gm. Jedlińsk i Przytyk); Kuczki-Kazimierówka-Skaryszew (w gm. Gózd i Skaryszew); Jedlińsk-Bartodzieje-Łukawa-Głowaczów (w gm. Jedlińsk,); Wierzbica-Modrzejowice (w gm. Wierzbica); Gulin-Wsola-Wojciechów (w gm. Jedlińsk i Zakrzew); Jaszowice-Waławów-Sławno (w gm. Wolanów); rozbudowa ul. Polnej i Spacerowa wraz budową przepraw mostowych przez rz. Zagożdżonkę w Pionkach; przebudowa byłej drogi wojewódzkiej nr 733 w gm. Kowala;
- ❖ **kapitał ludzki** – w tym obszarze największym wyzwaniem wciąż pozostają: elastyczne dostosowywanie oferty edukacyjnej powiatowych szkół do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz jej stałe uatrakcyjnianie; rekrutacja większej liczby uczniów do klas pierwszych i zmniejszenie odpływu młodzieży, w szczególności z Pionek, do liceów i techników w większych ośrodkach, zwłaszcza w Radomiu; poprawa poziomu nauczania i w konsekwencji również wyników matur oraz egzaminów potwierdzających zdobycie kwalifikacji zawodowych, zwłaszcza że rok szkolny 2018/2019 w porównaniu do poprzedniego pod tym względem wypadł nieco gorzej;
- **drogowe kontrakty z gminami** - zgodnie z zapowiedzią sformułowaną w *Raporcie...* sprzed roku, azymut ten był, jest i w najbliższych latach nadal będzie jednym z ważniejszych wyznaczników działań zarządu powiatu. Realizacja tak dużych zadań inwestycyjnych jak modernizacje szpitali w Pionkach i Ilży wymusza zmianę struktury oraz wielkości powiatowych wydatków inwestycyjnych. Polega ona na wewnętrznych przesunięciach strumienia nakładów finansowych między działami budżetu właśnie na rzecz ochrony zdrowia. Dlatego by chronić przed oszczędnościowymi cięciami nakłady m.in. na inwestycje drogowe, zarząd powiatu wciąż zamierza zachęcać i przekonywać samorządy gminne do partnerskiego współfinansowania przebudowy/rozbudowy dróg powiatowych biegnących przez teren danej gminy.

Takie zaangażowanie wzięte zostanie pod uwagę przy określaniu planów i harmonogramów modernizacji powiatowej infrastruktury drogowej. Szczegółowe zasady i warunki tego typu współpracy nadal będą przedmiotem konsultacji i uzgodnień prowadzonych między władzami powiatu a kolejnymi zainteresowanymi gminami;

- **partnerstwa lokalnych samorządów**, zawiązywane nie tylko w celu przebudowy/rozbudowy dróg, ale także na wielu innych obszarach współpracy, wkrótce mogą zyskać dodatkowy silny impuls. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 przewiduje bowiem wprowadzenie nowego instrumentu wyrównywania dysproporcji rozwojowych w postaci tzw. porozumień terytorialnych. Będą mogły je tworzyć samorządy różnych szczebli na rzecz realizacji wspólnych przedsięwzięć, których zasięg oddziaływania wykracza poza teren jednej gminy. Swoisty bonus to możliwy udział w tego typu partnerstwie również samorządu województwa lub państwa oraz finansowe wsparcie z ich strony realizacji zadań będących przedmiotem porozumienia terytorialnego. Dlatego zarząd powiatu, kierując się także tą przesłanką, inicjować będzie powiatowo-gminne partnerstwa. Pomysłów na wspólne inwestycje, które mogłyby zostać zrealizowane z korzyścią dla poprawy jakości życia mieszkańców „małych ojczyzn”, z pewnością nie zabraknie;

- **zasilanie zewnętrzne**: najlepsze nawet inicjatywy i pomysły na niewiele jednak się zdadzą, jeśli w sukurs nie przyjdzie im skuteczne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych. Środki własne w samorządowych budżetach mają przecież bardzo ograniczony limit, a rok 2019 już zapisał się jako rekordowo proinwestycyjny w historii powiatu radomskiego. I rzecz nie tylko w zapewnieniu kontynuowania inwestycji

w obszarze ochrony zdrowia czy drogownictwa. Pilne modernizacyjne potrzeby zgłaszają również choćby takie działy jak edukacja (szkoły ponadgimnazjalne) czy pomoc społeczna (domy pomocy społecznej). Zewnętrznych środków pomocowych na realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych dostarczać mogą m.in. Fundusz Dróg Samorządowych, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej. Dlatego niezmiennie bardzo ważną rolę odgrywać będą działania umożliwiające skuteczne pozyskiwanie dofinansowania projektów z tego typu źródeł.

Oprócz budżetu państwa, samorządów wojewódzkiego oraz gminnych, źródłem środków zewnętrznych mogą być fundusze UE. Rzec w tym jednak, że unijna perspektywa finansowa 2014-2020 dobiega końca, zaś wielkość alokacji środków europejskich i poziom dostępności do niej w latach 2021-2027 wciąż nie są jeszcze dokładnie znane. Niezależnie od tego, jak ostatecznie ukształtują się warunki zewnętrzne korzystania z tego typu środków pomocowych, wiadomo już teraz, że w najbliższych latach - czyli w okresie, gdy bieżąca perspektywa programowania funduszy UE dobiegnie końca (a wraz z nią możliwości pozyskiwania środków, bo alokacja ich jest na wyczerpaniu), natomiast nowa ruszy w praktyce na dobre zapewne nie wcześniej niż w 2022 r. – zasilanie zewnętrzne budżetu powiatu możliwe

będzie właściwie wyłącznie w oparciu środki krajowe. Odcięcie od współfinansowania unijnego, nawet jeśli krótkotrwałe, z pewnością nie ułatwi realizacji powiatowych inwestycji w najbliższej przyszłości;

- **optymalizacja powiatowych struktur:** monitoring i ewaluacja jakości funkcjonowania systemu powiatowych struktur zawsze były skutecznymi instrumentami zwiększania efektywności oraz użyteczności instytucjonalnej organizacji samorządu. Pomagają bowiem w znalezieniu odpowiedzi na generalne pytanie: gdzie szukać i jak efektywniej wykorzystywać drzemący potencjał, także z myślą o oszczędnym gospodarowaniu zasobami finansowymi powiatu, w tym redukowaniu zbędnych wydatków? Dlatego kontynuowanie wykorzystywania istniejących możliwości w celu racjonalizacji systemu organizacji powiatowych struktur to kolejny kierunkowy wyznacznik prac zarządu.

Proces ten ruszył już w 2019 r. Jego przejawami w obszarze ochrony zdrowia było m.in. dostosowanie liczby łóżek w obu powiatowych szpitalach (na podstawie analizy tzw. obłożenia) do faktycznego zapotrzebowania, z czym wiązała się konieczność ich redukcji; w obszarze administracji publicznej - zmiana struktury Starostwa Powiatowego w Radomiu usankcjonowana wprowadzeniem nowego regulaminu organizacyjnego tej jednostki; w obszarze edukacji - likwidacja (z mocy prawa) Międzypowiatowego Oddziału Doskonalenia Nauczycieli w Radomiu z/s w Iłży, który nie uzyskał akredytacji na kontynuowanie działalności. Wobec zmniejszającej się systematycznie liczby podopiecznych traci też rację bytu Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Wierzbicy. Zamiar likwidacji placówki przesunięty został o rok (na 2021). Znalezienie odpowiedzi na pytanie, co po MODN oraz MOW (istnieją duże szanse, że w miejsce tego ostatniego uda się utworzyć centrum opiekuńczo-mieszkalne dla osób z niepełnosprawnościami) stanowi kolejne wyzwanie dla zarządu powiatu na najbliższe lata.

Ze znacznym spadkiem liczby uczniów boryka się również Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Chwałowicach. Jego konsekwencje łagodzą jednak udane nabory słuchaczy kursów zawodowych dla osób dorosłych, chętnie korzystających z tego typu oferty edukacyjnej. Cieszy się ona niezmiennie dużym zainteresowaniem. Problem wypracowania nowej formuły dla funkcjonowania CKZiU oraz zagospodarowania niewykorzystywanych w pełni powierzchni użytkowych jednak nadal pozostaje. Receptą na „nadmetraż” będzie adaptacja pomieszczeń jednego

z budynków CKZiU na potrzeby Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, który kształcić zamierza dzieci i młodzież m.in. z autyzmem oraz niepełnosprawnością ruchową i intelektualną w stopniu lekkim. Ale i w tym przypadku zarządowi przyjdzie mierzyć się ze znalezieniem źródeł zewnętrznego finansowania inwestycji;

- **nowa strategia rozwoju powiatu:** lata 2020-2021 powinny zaowocować opracowaniem oraz uchwaleniem nowej strategii zrównoważonego rozwoju powiatu. Zastąpi ona dotychczasową, której horyzont sięga roku 2020. Nowa strategia będzie zgodna z obowiązującymi strategiami oraz programami krajowymi i regionalnymi,

w tym także z zapisami dokumentów programowych regulujących zasady wdrażania funduszy unijnych już w perspektywie budżetowej UE na lata 2021-2027. Ponadto zarząd dokona przeglądu powiatowych programów tak, by ich zapisy uwzględniały i były komplementarne wobec nowej strategii rozwoju powiatu;

- **powiatowe nieruchomości pod inwestycje:** w mocy pozostaje zapowiedź zawarta w ubiegłorocznym *Raporcie...*, by oprócz budowania i ugruntowywania przyjaznej atmosfery wokół biznesu m.in. poprzez organizowanie imprez promujących oraz honorujących lokalne firmy, produkty i marki, podejmować działania służące bardziej skutecznemu zachęcaniu rodzimych przedsiębiorców do rozwijania działalności gospodarczej, zaś w przypadku inwestorów z zewnątrz – lokowaniu kapitału na terenie powiatu. Proces ten postępować będzie głównie w oparciu o przeznaczanie powiatowych nieruchomości na cele inwestycyjne. Na tego typu ofertę mogą złożyć się działki w Pionkach (przy ul. M. Garszwo) oraz Chwałowicach (przy CKZiU), a także inne grunty i obiekty pozostające w zasobie majątku powiatu.

Bibliografia

1. Analiza stanu bezpieczeństwa obszaru miasta Radomia i powiatu radomskiego w zakresie ochrony przeciwpożarowej w 2019 r.
2. Europejska Karta Samorządu Terytorialnego, sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r., Dz.U. 1994 nr 124 poz. 607.
3. Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Radomiu w 2019 r.
4. Łuczyszyn A., Nowe kierunki rozwoju lokalnego ze szczególnym uwzględnieniem peryferyjnych ośrodków w metropoliach, CedeWu Sp. Z o.o., Warszawa 2013.
5. Plan Zrównoważonego Rozwoju Transportu Publicznego dla Powiatu Radomskiego przyjęty uchwałą nr 298/XXXIII/2013 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 października 2013 r.; aktualizacja planu przyjęta uchwałą nr 79/X/2015 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 października 2015 r., <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/13858710>.
6. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2024 przyjęta uchwałą nr 36/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r., <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.
7. Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019-2024 przyjęty uchwałą nr 37/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r., <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.
8. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomskim na lata 2016-2020 przyjęty uchwałą nr 106/XIII/2016 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 stycznia 2016 r., <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/13858686>.
9. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 przyjęty uchwałą nr 269/XXX/2017 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 22 grudnia 2017 r., <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/14925469>.
10. Powiatowy Program Ochrony Zabytków na lata 2016-2019 przyjęty uchwałą nr 89/XI/2015 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 27 listopada 2015 r., <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/13858710>.
11. Program Ochrony Środowiska Powiatu Radomskiego na lata 2018-2021 (z perspektywą do roku 2025) przyjęty uchwałą nr 41/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r., <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.
12. Program Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2019-2023 przyjęty uchwałą nr 154/XIV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r., <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.
13. Program Współpracy Powiatu Radomskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na 2019 r. przyjęty uchwałą nr 23/III/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 r., <https://www.spradom.finn.pl/rok-20181>.
14. Raport o stanie gminy - założenia (opracow. Zw. Miast Polskich), <http://www.zmp.poznan.pl>.
15. Reguński J., Samorząd terytorialny, [w:] ABC samorządu terytorialnego. Poradnik nie tylko dla radnych, (red.) B. Imiołczyk, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, http://www.frdl.org.pl/pliki/frdl/document/publikacjeFRDL/Poradnik%20dla%20radnych_AB_C_samorzadu.pdf.

16. Sprawozdanie dotyczące realizacji Rocznej Programu Współpracy Powiatu Radomskiego z Organizacjami Pozarządowymi w 2019 r., załącznik do uchwały nr 200/XVII/2020 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 13 marca 2020 r., <https://www.spradom.finn.pl/rok-20201>.
17. Sprawozdanie roczne z wykonania budżetu powiatu radomskiego za 2019 rok, stanowiące załącznik do uchwały nr 265/2020 Zarządu Powiatu Radomskiego z dnia 24 marca 2020 r., w sprawie przedłożenia Radzie Powiatu oraz Regionalnej Izbie Obrachunkowej rocznego sprawozdania z wykonania budżetu powiatu radomskiego za 2019 rok, <https://www.spradom.finn.pl/rok2020>.
18. Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy za 2019 r., załącznik do uchwały nr 198/XVII/2020 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie zajęcia stanowiska odnośnie sprawozdania z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu za 2019 rok, <https://www.spradom.finn.pl/rok-20201>.
19. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2020 r. przyjęta uchwałą nr 192/XIX/2008 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 19 maja 2008 r., <https://www.spradom.finn.pl/bipkod/012>.
20. Sztando A., Wdrażanie strategii rozwoju jednostki samorządu terytorialnego [w:] Dylematy rozwoju lokalnego i regionalnego na początku XXI wieku, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 101, Wrocław 2010.
21. Sześciło D., Raport o stanie samorządu terytorialnego, Fundacja im. Stefana Batorego (Forum Idei), <http://www.batory.org.pl>.
22. Uchwała nr 172/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie zmiany uchwały nr 21/III/2018 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 21 grudnia 2018 roku dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Radomskiego, <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.
23. Uchwała nr 88/IX/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie uchwalenia Statutu Powiatu Radomskiego, <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.
24. Uchwała nr 209/2019 Zarządu Powiatu Radomskiego z dnia 20 grudnia 2019r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Starostwa Powiatowego w Radomiu, <https://www.spradom.finn.pl/rok-2019>.
25. Uchwała Nr 174/XV/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie likwidacji jednostki budżetowej - Powiatowego Zespołu d/s Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu, <https://www.spradom.finn.pl/rok-20192>.
26. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U.2019 poz. 511, 1571).
27. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity), Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, 2020.

Spis tabel, wykresów i map

Nr tabeli	Tytuł tabeli	Strona
1.	Słownik pojęć	8
2.	Wyszczególnienie zadań zarządu powiatu	9
3.	Wykaz jednostek organizacyjnych powiatu radomskiego wg stanu na 31 grudnia 2019 r.	11
4.	Powiat radomski – położenie obszar, ludność, gospodarka	12
5.	Budżet powiatu – plan i wykonanie w 2019 r.	13
6.	Założenia WPF wg stanu na 20 grudnia 2019 r.	15
7.	Zasób mienia powiatu i jego wartość w 2019 r.	16
8.	Wzrost/spadek wartości inwentarzowej mienia powiatu w 2019 r.	16
9.	Zestawienie i struktura (wg łądów polityki zrównoważonego rozwoju) powiatowych strategii oraz programów wdrażanych w 2019 r.	18
10.	Efekty wdrażania Programu Współpracy Powiatu Radomskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na 2019 r.	31
11.	Cele i kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego	32
12.	Statystyka i struktura uchwał Rady Powiatu w Radomiu wg łądów polityki zrównoważonego rozwoju przyjętych w 2019 r.	35
13.	Uchwały Rady Powiatu w Radomiu przyjęte w 2019 r. (wg łądów polityki zrównoważonego rozwoju lokalnego oraz obszarów zagadnień)	36
14.	Stopa bezrobocia w powiecie radomskim w 2019 r. i porównanie z latami 2007, 2010, 2013, 2017 i 2018	45
15.	Sytuacja na rynku pracy w świetle wybranych wskaźników - rok 2019 do 2018	46
16.	Projekty i programy aktywizujące bezrobotnych wdrażane przez PUP na terenie Radomia i powiatu radomskiego w 2019 r.	48
17.	Wykaz placówek edukacyjnych prowadzonych przez Powiat Radomski w roku szkolnym 2019/2020 – stan na 31 grudnia 2019 r.	49
18.	Liczba uczniów i nauczycieli w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Radomski w roku szkolnym 2019/2020	49
19.	Liczba uczniów w latach 2007-2019 - porównanie	50
20.	Abiturienti i zdawalność egzaminów maturalnych w roku szkolnym 2018/2019	51
21.	Zdawalność matur w roku szkolnym 2018/2019 oraz 2017/2018 – porównanie	52
22.	Wyniki egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów kończących technika w roku szkolnym 2018/2019.	52
23.	Wyniki egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów kończących szkoły branżowe/zasadnicze szkoły zawodowe w roku szkolnym 2018/2019 i porównanie z rokiem 2017/2018	53
24.	Wyniki egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji zawodowych przez dorosłych w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego - kwalifikacyjnych kursach zawodowych w roku szkolnym 2018/2019	54
25.	Finansowanie placówek edukacyjno-wychowawczych w 2019 r.	54
26.	Łóżka oraz zatrudnienie personelu medycznego w SPZZOZ w Iłży i Pionkach w 2019 r.	55
27.	Wykorzystanie łóżek (w %) na oddziałach szpitalnych w Iłży i w Pionkach w 2019 r. i porównanie z rokiem 2018	56
28.	Pacjenci i świadczenia zdrowotne w SPZZOZ- Szpital w Iłży i w Pionkach	57
29.	Wydatki na inwestycje i remonty bieżące w SPZZOZ - Szpital w Iłży oraz w SPZZOZ w Pionkach	57
30.	Placówki opieki społecznej prowadzone przez powiat wraz z liczbą miejsc i ich faktycznym wykorzystaniem w roku 2019 oraz w roku 2018 (porównanie)	58
31.	Wydatki na prowadzenie powiatowych placówek pomocy społecznej - porównanie lat 2019	58

	i 2018	
32.	Przestępstwa i ich wykrywalność - porównanie lat: 2007, 2013, 2018, 2019	59
33.	Wypadki drogowe - porównanie lat: 2007, 2013, 2018, 2019	59
34.	Interwencje jednostek ochrony przeciwpożarowej w 2019 r. i porównanie z rokiem 2018	60
35.	Imprezy kulturalne: powiatowe oraz zlecone w 2019 r.	61
36.	Imprezy z obszaru kultury i dziedzictwa narodowego organizowane przez powiat w 2019 r.	61
37.	Imprezy z obszaru kultury i dziedzictwa narodowego organizowane przez stowarzyszenia jako zadania publiczne zlecone przez powiat w drodze konkursu w 2019 r.	61
38.	Podmioty organizujące i liczba imprez sportowo-rekreacyjnych w 2019 r.	63
39.	Imprezy sportowe organizowane przez stowarzyszenia jako zadania publiczne zlecone przez powiat w drodze konkursu w 2019 r.	63
40.	Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie)	65
41.	Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w 2018 r.	66
42.	Struktura podmiotów gospodarczych wg działów, gałęzi i branż gospodarki w rejestrze REGON w 2018 r. (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie)	66
43.	Liczba pracujących i struktura zatrudnienia według sektorów ekonomicznych.	66
44.	Wskaźnik P na 2020 r. w powiecie radomskim i innych wybranych powiatach woj. mazowieckiego	67
45.	Długość przebudowanych/rozbudowanych odcinków dróg powiatowych w 2019 r. i latach: 2007, 2010, 2013, 2018	67
46.	Długość przebudowanych/rozbudowanych odcinków dróg i wybudowanych chodników w 2019r.	68
47.	Długość wyremontowanych odcinków dróg w 2019 r.	69
48.	Charakterystyka i wielkości wskaźników oddziałujących na ochronę środowiska naturalnego	69
49.	Podstawowe wskaźniki budżetu powiatu za 2019 r. oraz ich zestawienie z wybranymi latami: 2007, 2013 i 2018 (wykonanie)	72
50.	Nakłady (wykonanie) w wybranych (głównych) działach budżetu oraz ich udział w wydatkach ogółem	72
51.	Wydatki majątkowe (wykonanie) w wybranych (głównych) działach budżetu oraz ich udział w wydatkach majątkowych ogółem (w mln zł)	73
52.	Zatrudnienie w jednostkach powiatu (starostwo oraz jednostki organizacyjne) wg stanu na 31.12.2019 r. i porównanie z rokiem 2018	74
53.	Akty administracyjne w powiecie radomskim	76
54.	Skargi na działalność jednostek powiatu	78
55.	Wnioski rozstrzygane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2019 r. i porównanie z rokiem 2018	80
56.	Organizacje pozarządowe w ewidencji Starosty Radomskiego	81
57.	Powiatowe przedsięwzięcia poddane konsultacjom społecznym w 2019 r.	81
Wykres	Tytuł wykresu	Strona
1.	Schemat organizacyjny powiatu radomskiego	11
2.	Schemat organizacyjny Starostwa Powiatowego w Radomiu	75
Mapa	Tytuł mapy	Strona
1.	Powiat radomski z granicami gmin	13